

Bediüzzaman
SZAID NURSZI

Szerző:

Ihszán Kászim al-Szálihi

*A Riszále-i Núr szerzője és a
Dzsamá'at Núr mozgalom alapítója*

Bediüzzaman Szaid Nurszi

életéről és életművéről

Fordította az eredeti arab nyelvből:

Fuad Juszuf

Lektorálta:

Ferenci D. Ebubekir

REJHAN KIADÓ

Info: dzsamaat-nur@freemail.hu

ISBN 975-432-070-5

Copyright © by REJHAN 2012

Bediüzzaman SZAID NURSZI

Ihszán Kászim al-Szálihi

Budapest – 2012

*„Tekints hát Allah irgalmának nyomaira,
hogyan éleszti fel a földet annak halála után.
Bizony Ő az, Aki életre kelti a halottakat. És Ő
mindenek fölött hatalmas.” (Korán, 30:50)*

*Az elkövetkezendő, még a rejtett világban
tartózkodó nemzedékek számára...
a muszlimok közösségének a hit hajóján érkező
vezéralakjai számára...
mindazoknak, akikhez Nurszi vezetőnk szavait
intézte, s akiket aggódó szemmel figyelt,
s akiket megszeretett.
Azoknak, akik a remény fénysugarát, s az örök,
hittel megélt élet kulcsát fedezik majd fel e
könyvben.*

BEVEZETÉS

Az emberi közösségek, népek történetét végig kísérik a megpróbáltatások, sorscsapások és fordulópontok. Az Isteni Gondviselés ilyenkor azonban nem hagyja magára a közösséget: kiemelkedő, az adott korszakban egyedülálló, nagyformátumú személyiségeket, vezetőket küld a nagy zűrzavarba, hogy az események elszabadult gyepőlőjét megragadván népüket még a szakadék széle előtt tudatra ébresszék, új és felemelkedésükhöz vezető utakra irányítsák.

Bediüzzaman Szaid Nurszi is ilyen egyedülálló, nagyformátumú alakja korának,¹ akit a Magasságos Allah a szívekben már-már kialvó hit felélesztésének feladatával bízott meg, hogy abból a hit által megújuló élet fakadjon, valamint vállára helyezte a török nép történelmét, iszlám vallását csaknem elsodró áramlatokkal szembeni bátor kiállás súlyos terhére.

Jelen könyv egy szerény próbálkozás e nagyszerű, fáradhatatlanul író és tanító ember életének bemutatására, melynek során bölcsessége mély tengerének kiapadhatatlan kincseiből gazdagodhatunk.

Írásunk két témát ölel fel:

Az első: megvizsgálja Nurszi Tanítónk személyiségének a modern Törökország politikai, társadalmi és szellemi életére gyakorolt hatását, mely halála után – nyerje el Allah megelégedését – továbbra is erőteljesen érzékelhető, s melyet ellenfelei sem tagadnak és ellenségei is elismernek.

A második: E könyv a modern iszlám egyik legnagyobb hirdetőjének, tanítójának életét mutatja be, melyet

¹ A neve elé kerülő *Bediüzzaman* megtisztelő név, jelző, vagy cím is ezt fejezi ki: „korszakának kiemelkedő alakja”. – a fordító.

tanulmányozva megbizonyosodhatunk a történelem egyik legnagyobb igazságáról, nevezetesen arról, hogy e magasságos, isteni vallás egy élő, eleven és örök vallás, mely minden korban és bárhol a világban megállja a helyét. E vitalitás képessé teszi, népek közösségek megmozgatására, hogy – amennyiben kellő számú tudatra ébredt, tiszta szívű és éles elméjű, fáradozásra kész muszlim áll rendelkezésre – kezükbe vegyék sorsuk gyeplőjét.

Írásunk három részből áll:

Az első rész: Nurszi Tanítónk életútját vázolja fel, bizonyos helyeken nagyobb részletességgel.

A második rész: A huszonhárom év alatt (melynek nagy részét börtönben, nélkülözésben, üldöztetésben élte le) íródott *Riszále-i Núr* elemzése.

A harmadik rész: A *Riszále-i Núr* módszertana, szellemisége.

Mind a három résznél főleg a török nyelvű (nyomtatásban megjelent és kézirat formájában lévő) forrásokra támaszkodtunk.

Kérjük a Hatalmas és Magasságos Allahot, hogy fogadja el a kizárólag Őerte végzett munkánkat. Ő a Kegyes, a Közellévő és a kéréseinket Meghallgató.

Hála Allahnak, a világok Urának.

A szerző

Ihszán Kászim al-Szálihi

ELSŐ RÉSZ

Bediüzzaman Szaid Nurszi rövid életrajza

1293 – 1379 h.¹

1876 – 1960 m.²

¹ A „h” = *hidzsri* (a iszlám időszámítás szerinti dátum) – a ford.

² Az „m” = *míládi* (a keresztény időszámítás szerinti dátum) – a ford.

BEVEZETŐ GONDOLATOK

Mielőtt belekezdenénk Szaid Nurszi Tanítónk életének leírásába, feltétlenül szükségesnek érezzük, hogy korának néhány olyan nagy horderejű eseményét szemügyre vegyük, melyek maradandó nyomokat és sebeket hagytak a lelkében, tudatában, s melyek során mély fájdalommal szemlélte népének megpróbáltatásait és szenvedéseit.

II. Abdul-Hamid szultán (Allah adjon neki békességet) uralkodásának idején, az Oszmán Birodalom bukásának előestéjén született. Ő volt az, aki megélte, hogy az ellenséges hatalmaknak az iszlám állam megsemmisítése céljából betörték az országba. Ő volt az, aki világosan látta, hogy az ellenség tettét a kalifátus intézménye, illetve az iszlám vallás elleni dühödt gyűlölet vezérelte. A szultán a kalifátus és az iszlám állam megőrzése érdekében tett diplomáciai lépései, fáradozásai ellenére is kudarcot vallott. Nem sikerült az iszlám világot a közelgő veszély tudatára ébresztenie. Erőfeszítései, hogy az Európa felől fenyegető viharfelhők láttán összetartásra, egységbe szólítsa a muszlimokat, sikertelennek bizonyult. Az idegen érdekköröknek ugyanis addigra már sikerült az oszmán állam testében hídfőállásokat kiépíteniük, és titkosszolgálataik révén olyan összeesküvéseket megszervezniük, amelyeknek a megfelelő pillanatot kivárva, azt a feladatot szánták, hogy a kalifátus fáját megrázzák, és azt gyökerénél fogva kitépják. A szultánnak nem sikerült a külső erők által előkészített és kivitelezett bukást megakadályoznia.

A szultán hatalomból való eltávolítása után az iszlámellenes média nagyszabású rágalomhadjáratba kezdett. Sikerült nekik – a tényekkel és a valósággal homlokegyenest ellentétes dolgokat – e jogfosztott, igazságtalanságot szenvedett szultánról egy teljesen eltorzított képet

megrajzolniuk („véreskezű”, „hóhér”, „vérengző”). A későbbi történelmi kutatások, a hivatalos dokumentumok azonban bizonyították a fenti médiahazugságok, a szultánról terjesztett állítások hamisságát. Feltételezhető, hogy a rágalom-hadjárat megindítása a szultán cionizmussal szembeni erélyes fellépésére, és azt elutasító magatartására vezethetők vissza. Tekintve, hogy Palesztina földjéből egy talpalatnyit sem volt hajlandó átadni a zsidóknak.

Ezt követően az „unionisták”¹ Mehmed Resad² szultánt használták fel arra, hogy rajta keresztül valósítsák meg politikájukat az új államalakulatban, s megszerezzék a felelős és vezető pozíciókat a társadalomban végrehajtandó, lépésről-lépésre történő, az európai életmód mintáihoz igazító változtatások érdekében.

Noha a „Szabadság, Egyenlőség, Testvériség” jelszavát tűzték zászlójukra, állandó jellegű, diktatúrát erőltettek a népre, amelynek során ellenfeleiket a nyílt utcán „vadászták le”, s testi erőszaknak vetették alá mindazokat, akikről azt feltételezték, hogy ellenük vannak. De ezzel még nem elégedtek meg: indíték nélkül sodorták bele az Oszmán Birodalmat az első világháborúba, amely végkimenetelének eredményeként az ország részekre hullott.

Az „unionista” vezetők ezt követően elmenekültek az országból, maguk mögött hagyva e pusztító háború következményeitől szenvedő és idegen seregek által megtiport népet.

Mehmed Resad szultán halála után – még a háború alatt hunyt el – az unionistákat nem szívlelő Mehmed Vahdettin³ szultán következett. Egy olyan ország vezetésének

¹ Unionisták, vagyis az „Unió és Haladás Bizottsága” (törökül: Ittihad ve Terakki) – a fordító.

² V. Mehmed néven 1909-1918-ig uralkodott – a fordító.

³ Más néven Mehmed Vahideddin, VI. Mehmed néven uralkodott (1918–1922) – a fordító.

felelőssége hárult rá, mely elveszítette a háborút, s melynek különböző területei angol, görög, olasz és örmény uralom alá estek. Még maga Isztambul is angol megszállás alá került, ami azt is jelentette, hogy a szultán valójában az angolok foglya volt.

A háború kimenetele ilyen elkészerítő helyzetet teremtett tehát: a háború által elsodort, megtépázott, legyőzött nép, amely idegen hódítók megszállása alatt nyögött, és amely kollektív tudatában mély sebeket kapott, elveszítette mindazt, amit saját verejtékével, erőfeszítéseivel és hitével épített fel évszázadok alatt.

Csodálatra méltó, hogy Bediüzzaman (Allah adjon békét neki) előre látta a súlyos csapásokat, a veszteségeket hozó események bekövetkezését. Számos alkalommal, például így figyelmeztette a hatalom, felelős pozícióban lévő illetékeseit: Az elkövetkezendő évszázad a „tudomány évszázada” lesz, és a fennálló vallási iskolák – melyek tevékenysége csupán a vallásoktatásra korlátozódik – nem alkalmasak arra, hogy olyan nemzedékeket neveljenek, amelyek képesek lennének a nyugat csodálóinak ellenállni. Éppen ezért feltétlenül szükséges a modern ismeretek tanítása is. Beszédeiben, előadásaiiban, írásaiban, vidéki és városi körútjain számtalanszor figyelmeztetett e veszélyre, óva intette hallgatóságát, olvasóit. Célja az volt, hogy a népet és a felelős vezetőket egyaránt, a közelgő katasztrófa tudatára ébressze és, hogy a hosszantartó hanyagság idejének véget vessenek. E vészkiáltásai azonban süket fülekre és burokkal körülvelt szívekre leltek, míg végül ténylegesen be nem következett a katasztrófa.

A török népnek nem maradt más választása, mint a sors viharaival szembeszegülni és az ellenség nyilait elhárítani képes, a gyarmatosítók ellen, szuronyként irányítható szilárd hit ereje. Amint e nép meghallotta a hit felszólítását, egy emberként megmozdult, egyesítette minden maradék erőtartalékát, és belevetette magát az agresszorok elleni

felszabadító háborúba (melyet a mai napig „függetlenségi háborúnak” neveznek).

Tanítónkat is (Allah adjon békét neki), ott találjuk tántoríthatatlanul küzdők között, a front első soraiban, Isztambulban teljesítvén a megszállók elleni áldott kötelességét, mindazzal, amit velük szemben hívő ember bevethet.

Ami pedig Vahideddin szultánt illeti, rejtekhelyről figyelte a függetlenségi háború alakulását, s valószínűsíthető, hogy a küzdelem parancsnokai az ő utasításait is követték e hívő népnek a betolakodók elleni harcba irányítása során.¹

A nép a legnagyobb áldozatra is készen állt hitéért és szabadságáért, és szóba sem jöhetett, hogy vezetést olyan valakitől elfogadja, akiről az iszlámellenesség feltételezhető volt. A függetlenségi háború tehát egy olyan küzdelem volt, melyet az Allah útján vezérelt dzsihád szellemisége vezérelt. Nem létezett semmi más ideológia, amely mozgósíthatta és egységbe forraszthatta volna a tömegeket az egyszerre több országból betörő, ellenséges seregek ellen.

De alighogy Musztafa Kemal kezében konszolidálódott a helyzet, ő az ország első embereként eltörölte a kalifátus intézményét, a sariát a svájci alkotmánnyal váltotta fel, parancsnoktársait félreállította az útjából, népére ráerőltette a nyugati életformát, ellenzőire súlyos büntetéseket rótt ki, az arab írást lecserélte a latin betűs írásra, a müezzin arab nyelvű imára hívását is törökre változtatta... és még sorolhatnánk elnyomó intézkedéseit.

S ekkor... a muszlim közösség ily vészterhes, az iszlám társadalmat megrázó és összezavaró időszakában jelent meg Bediüzzaman, közösségének gondjaival törődve,

¹ A függetlenségi háború öt parancsnoka: Kazim Karabekir (Kazım Karabekir), Rafet pasa (Rafet paşa), Ali Fuat Dzsebeszoy (Ali Fuat Cebesoy), Musztafa Kemal (Mustafa Kemal), Rauf Orbaj (Rauf Orbay), Dzsemal Kutaj (Cemal Kutay) - *Bilinmeyen Tarihimiz*, 1/51.

küldetésének terhét felvállalva, életét, sőt annak minden pillanatát annak szentelve, függetlenül bármilyen politikai érdekkörtől. Belefogott a *Riszále-i Núr* megírásába és népének legkülönbözőbb rétegei közötti, igen nehéz körülmények alatti terjesztésébe, hogy egy teljes mértékben az iszlám elveitől átszellemült, életerős, hívő társadalmat készítsen elő általa.

Most pedig a kedves olvasón a sor, hogy megismerje e nagyszerű ember életét és a létező legnagyobb küldetésben – az iszlám ügyéért – vívott küzdelmét, és annak során létrehozott életművét.

ELSŐ FEJEZET

Életének korai szakasza

1293 – 1343 h.

1876 – 1926 m.

Születése

Bediüzzaman Szaid Nurszi egy kora tavaszi reggelen, Nursz faluban, Kelet-Törökország Bitlisz¹ tartományában jött a világra, a hidzsra szerinti 1293-as esztendőben (mely az európai 1876-os évnek felel meg).

Édesapja az istenfélő „szúfi Mirza” volt, akiről azt beszélték, hogy egész életében kizárólag az iszlámban megengedett ételt és italt fogyasztott, s gyermekeinek is csak ilyet adott. Amikor állatait a legelőről hazaterelte, gondosan ügyelt arra, hogy azok más birtokaira be ne tévedjenek. Miként arról is tudomásunk van, hogy édesanyja, Núrije, mindig az imához szükséges tisztaság állapotában szoptatta gyermekeit.²

Gyermekkora

Hamar feltűnt a kicsi Szaid éleseszűsége. Állandóan kérdéseket tett fel, minden az értelme számára (még) nem világos dolog iránt érdeklődött, és gyakran részt vett az édesapja házában sorra kerülő, hosszú téli esték összejövetelein, ahol különféle témákat vitattak meg falujának tanult férfi lakosai. A gyermek fejében érdekes kérdések fogalmazódtak meg. Későbbi visszaemlékezésében erről így ír:

„Még kisfiúként a következő kérdést tettem fel magamnak: 'Vajon melyik dolog jobb? Több ezer esztendő boldog, felhőtlen, a világ kincseiben dúskáló, de a teljes megsemmisüléssel véget érő élet, vagy egy nélkülöző, ugyanakkor a halál után örök életet elnyerő evilági létezés?' S

¹ Bitlisz (Bitlis) város és az azonos nevű tartomány, valamint körzet központja, Törökország délkeleti részén, a Van-tótól délnyugatra.

² Bilinmejen taraflarılja Bediüzzaman Szaid Nurszi (= Bilinmeyen taraflarıyla Bediüzzaman Said Nursi), 4. o.

én világosan láttam, hogy számomra a második lehetőség sokkal vonzóbb, míg az első rossz érzéseket keltett bennem, és így szóltam: Nem akarok elpusztulni, az örök életet akarom, még ha a pokolban is!”¹

Nagylelkű, igazságszerető kisfiú volt, kezdettől fogva taszította az igazságtalanság, a zsarnokság. E tulajdonsága felnőttkorára jellemének sziklaszilárd részévé vált, s visszatükröződött minden egyes cselekedetében, emberi kapcsolataiban, legyen szó akár egyszerű emberről, vagy magas beosztású döntéshozóról.

Első lépései a tudás felé

1882-ben, „Tag” nevű falu iskolájában részesült először oktatásban, ahol a tanítója Mohamed efendi volt, s ezzel párhuzamosan bátyja Molla Abdullah² is foglalkozott vele minden hét végén. Az említett iskolában azonban nem sokáig maradt, alsó fokú tanulmányait „Pirmis” községben folytatta.

Akkoriban a „kuttáb” iskolarendszer Kelet-Anatóliában oly módon működött, hogy az a megfelelő ismeretekkel rendelkező vallástudós, aki vallástudományi iskolát szándékozott nyitni, költségek nélkül megtehetette. A diákok költségeit az iskola alapítványa fedezte, amennyiben megtehetette. Ha nem, akkor a helyiek adományaiból származtak, melyeket a diákok a környező falvakat bejárva gyűjtöttek be. A „kis Szaid” azonban büszkeségből nem vett részt ezeken, s barátai nélküle indultak el. E magatartása azonban kiváltotta a helyiek elismerését és megbecsülését, s saját maguk gyűjtötték össze számára a szükséges összeget, amit át is kívántak nyújtani neki. Ő azonban továbbra sem fogadta el, s végül a falusiak a bátyjának, Molla Abdullahnak juttatták el azt.

¹ „Fénysugarak” = *Şualar*, 277-278. o.

² Heten voltak testvérek: Darja, Khanom, Abdullah, Szaid, Mohamed, Abdulmadzsid és Merdzsán.

Az 1888-as évben Bitliszbe ment, ahol belépett Emin Efendi iskolájába. Itt sem időzött azonban sokáig, mivel a sejk, kiskorúságára hivatkozva, nem fogadta el őt tanítványának, és más valakire bízta az oktatását, ami azonban nem tetszett neki. Ezt követően Mir Hasszán Veli iskolájában találjuk, Müküszenben, majd egy másik iskolában Tatvanban. Egy hónap eltelte után Molla Mohamed nevű barátjával a bajazidi, Agra tartományban lévő kuttábba mentek át. S ez utóbbi helyen kezdődött el valójában a vallási oktatása, mivel ez idáig csupán a (klasszikus arab) nyelvtan alapjaival foglalkozhatott.

Bizonyítványának megszerzése

Ebben az iskolában, Mohamed Dzeláli sejk felügyelete alatt három hónapot töltött el komoly tanulással, melynek során az összes, ilyen iskolákban jellemzően előforduló könyvet elolvasta. Egyetlen nap alatt mintegy kettőszáz oldálnyit is elolvasott a legnehezebb témájú művekből, és ismétlésük nélkül megőrizte azok tartalmát emlékezetében.

Ez idő alatt teljesen megfeledezett a külvilágról, és szabad idejének túlnyomó részét Valí Ahmed Kháni verseit olvasva töltötte, amely igen gyakran éjjel, gyertyafénynél is folytatódott. A három hónap letelte után Mohamed Dzeláli sejktől átvehette a bizonyítványát.

Rendkívüli éleselméjűsége

Az 1889-es esztendőben Bitlis-be ment, ahol Mohamed Amín sejk előadásain vett részt, majd Sirván városában testvérét, Molla Abdullahot látogatta meg. Ezt követően Siirtbe távozott, s itt a híres Fethullah Efendi iskolájába nyert felvételt, aki néhány fontos műről kérdezte őt. (Mint például as-Sujútí¹, al-Dzsámi¹). Molla Szaid mindről azt válaszolta,

¹ Valójában itt Ibn Máliknak a Sujútihoz írt kommentárjáról van szó.

hogy azokat már olvasta, mire a tudós ember viccelődni kezdett vele: „Már az elmúlt évben is csak bolondoztál, idén is ilyen könnyen veszed a dolgokat?” Erre Szaid felajánlotta, hogy az említett könyvekkel kapcsolatban bármilyen kérdést megválaszol, s valóban tétovázás nélkül, minden feltett kérdésre azonnal pontosan meg tudott felelni, ami igen megtetszett a mesternek, aki végül így szólt: „Valóban, igen éles eszű gyermek vagy. Most pedig lássuk emlékezőképességedet. Néhány sort olvass el ebből a könyvből kétszer, majd mondd el emlékezetből,” majd átnyújtotta neki al-Haríri makámait. Ő azt tőle átvéve, egy egész oldalt elolvasott belőle, majd anélkül, hogy még egyszer átolvasta volna, hibátlanul felmondta az olvasottat kívülről! A tanító elismeréssel mondta: „A rendkívüli éleseszség és a hibátlan emlékezőképesség együtt igen ritka dolog.”

Molla Szaid oly módon olvasta el Ibn Szubkinak a Dzsam al-Dzsavámi című iszlám jogi könyvét, hogy napi egy-két órát szánt neki egy hét leforgása alatt, s ezen idő elegendő volt számára ahhoz, hogy kívülről tudja annak egész tartalmát. Tanítómestere elismerésképpen a következőt írta az említett mű borítójára: „*dzsama’a al-dzsavámi dzsamí’ahu dzsum’atan*” (egy hét alatt megtanulta a dzsavámit).²

A híres Szaid

A kiváló képességű fiú híre hamarosan elterjedt a városban. A helyi vallástudósok sorra felkeresték, hogy kérdéseikkel maguk is meggyőződhesse nek rendkívüliségéről vagy zavarba hozzák azokkal. Azonban ő hozta zavarba őket, miután a „híres Szaid” néven kezdték emlegetni.

¹ Híres grammatikai alpmű.

² Tarihcse-i Hajat (= Tarihçe-i Hayat), 36. o.

Majd Bitliszbe ment, onnan pedig Tilloba, ahol egy mecsetben időzve Fejruz Ábádi Kámusz al-Muhít-ját memorizálta a „szín” betűig.

1892-ben Mardinba utazott, ahol a város dzsámijában folytatta tanulmányait. A város helytartóját, Nádír bejt valaki arról tájékoztatta, hogy Molla Szaid személye kellemetlen lehet, s megzavarhatja a város életét. Ezért ő kiutasította őt Mardinból, s csendőrök vitték át bilincsbe verve Bitliszbe.

Ez utóbbi város akkori előjárója, Ömer pasa azonban rövid időn belül felismerte a tudós fiatalember kiválóságát és felajánlotta a vendégszeretetét a saját házában. Eleinte nem fogadta el Molla Szaid e kedvességet, az előjáró azonban oly sokszor kereste meg ez ügyben, hogy végül beköltözött egy külön a számára fenntartott lakrészbe.

Itt kiváló feltételekre lelt tudományos könyvei olvasására – logikai, teológiai, nyelvtani, jogi művek és kommentárok – s közülük számosat kívülről is megtanult. Az iszlám tudományok legfontosabb könyvei közül mintegy nyolcvanatot tanult meg.

E könyveket naponta olvasta, s három hónap alatt újra átismételte őket.¹ Ebben a városban Mohamed al-Kafuri sejk segítette tovább vallási tanulmányaiban.

Molla Szaid Vanban

Az 1894-es esztendőben Vanba ment az ottani előjáró, Hasszán pasa hívására, aki szintén saját házában ajánlott fel szállást a számára. Onnan később Táhir pasához költözött át. Allah lehetővé tette neki, hogy megismerkedjen itt a modern tudományok (mint például a földrajz, a kémia stb.) tudósaival is, mely találkozások akkora hatással voltak rá,

¹ Egyik régi tanítványa – Musztafa Szungur – beszélte el a fentiekkel kapcsolatban Nurszi mester szavait: „Vanban a korábban kívülről megtanult 80-90 könyvet ismételtam át, melyek a Korán igazságainak megértéséhez később nélkülözhetetlenek bizonyultak.”

hogy ezt követően elmélyülvén ezekben a tudományokban, olyan ismereteket szerzett, hogy e területek szakembereivel is érdemi vitát folytathatott, sőt ő maga is e témákban értekezéseket írhatott.

Rövid időn belül otthonosan mozgott a matematikában, fizikában, kémiában, csillagászati ismeretekben, biológiában, filozófiában, történelemben, földrajzban, s még sorolhatnánk.

Képességei révén egyre terjedt a híre, és hamarosan a Bediüzzaman néven ismerték el tudását, illetve e néven kezdték tisztelni.¹

A meglepő hír

Vanban tartózkodása idején, az ottani előljáró, a helyi újságból, egy olyan meglepő hírt olvasott fel neki, mely egész lényét igen mélyen megrázta. A cikk a brit gyarmatügyi miniszternek (Gladstone) a brit parlamenti ülésen elhangzott szavait közölte, aki a képviselőtársaihoz intézett beszéde közben az Áldott Korán egyik példányát tartotta a kezében: „Amíg a Korán a muszlimok kezében van, nem uralkodhatunk felettük. Ezért vagy kiiktatjuk azt, vagy száműzzük a muszlimok életéből.”

Ez a hír teljesen megrázta egész lényét, és egy sorsdöntő elhatározásra késztette: Úgy döntött tehát, hogy egész életét a Korán csodás mivoltának bizonyítására és a muszlimok életében betöltendő szerepének tanítására teszi fel.

*Bizony, be fogom bizonyítani, hogy a Korán egy szellemi Nap, amely soha ki nem alszik, s mely soha meg nem szűnik.*²

Tervbe vette egy, a Korán szolgálatára, Kelet-Anatóliában létrehozandó iszlám egyetem létrehozását, Madraszat al-Zahrá néven. E célból elutazott Isztambulba.

¹ Tarihcse-i Hajat, 45. o.

² Tarihcse-i Hajat, 47. o.

Isztambul

1908-ban érkezett Isztambulba, ahol a Fátih városnegyed Sekerdzsi nevű fogadóiban [hánban]¹ szállt meg, amely számos értelmiségi, irodalmár (mint például a híres költő: Mehmet Akif)² találkozóhelye volt. Megfordult itt még többek között a csillagvizsgáló igazgatója Fatih hodzsa, a neves nyelvtanár Dzséláluddín, s még sokan mások...

Isztambuli tartózkodása alatt szobájának ajtajára egy írást függesztett ki, mely így szólt: „itt minden kérdésre választ lehet kapni, minden bonyolult dolog egyszerűvé válik mások véleményének kikérése nélkül.”³

Különös hirdetmény és figyelemfelkeltő állítás volt ez, mely az idejövételét megelőző hírnevét csak növelte, miként a látogatók számát is.

¹ A hánok a városokban, az országút mellett létrehozott egyfajta fogadók, szállók voltak akkoriban.

² Teljes neve: Mehmet Ákif Erszoy (Mehmet Âkif Ersoy). Egyik legékesebb beszédű török költő (1873-1937), a Dár al-hikmat al-iszlámijja tagja, aki a Szafahát című verseskötetével vált híressé. Ő a Török Köztársaság nemzeti himnuszának (İstiklâl Marşı) szerzője.

³ Egész életében egyszer sem lehetett látni, hogy bárkitől is választ várt volna a benne megfogalmazódott kérdésekkel kapcsolatban. Ennek előzménye egy a Prófétával (Allah dicsérete és békéje legyen vele) kapcsolatos, gyermekkori álma/látomása lehetett, mely élete végéig mélyen belevésődött az emlékezetébe: azt látta, hogy érkezett a Feltámadás [al-Kijáma] Rettenetes Napja, s az emberek mindenhol gyülekezni kezdtek. Erős óhajt érzett arra, hogy láthassa a Kegyes Prófétát (Allah dicsérete és békéje legyen vele), de miként és hol volna ez egyáltalán lehetséges ebben a nagy zsúfoltságban?! ... Miközben ezen gondolkozott, s járt-kelt az emberek között, azon ötlete támadt hirtelen, hogy legjobb ha a Szirát-hídhöz megy ... igen, kétség nem férhet hozzá, hogy a Próféta (Allah dicsérete és békéje legyen vele) el fog haladni arra ... gyorsan oda is sietett, s odaérkezve megállt türelmesen várakozni. Látta, hogy elhalad mellette az összes Próféta (Allah dicsérete és békéje legyen vele), s sorra megcsókolta a kézfejükét. Majd a Kegyes Próféta is (Allah dicsérete és békéje legyen vele) megérkezett, kinek kezét szintén megcsókolta a kis Szaid, s ezután a „tudást” kérte tőle. Ő (Allah dicsérete és békéje legyen vele) így válaszolt: „Megadatik neked a Korán tudása azzal a feltétellel, hogy nem kérdezel senkit a muszlimok közösségéből.” Bilinmeyen taraflarıyla Bediüzzaman Szaid Nurszi, 52. o.

Hasszán Fehmi Basolu úr¹ erről így emlékezik meg visszaemlékezéseiben:

„Amikor egy a Bediüzzamanként említett fiatalember érkezett Isztambulba, én a Fatih medreszében tanultam. Hallottam, hogy egy táblát függesztett ki az ajtajára, mely azt hirdette, hogy „itt minden összetett dolog egyszerűvé válik, és minden kérdés válaszra lel, de senki véleménye ki nem kéretik.” Először azt gondoltam, hogy aki ilyesmit ír, az minden bizonnyal megbolondult, azonban mind a tanároktól, mind a diákoktól jövő sok elismerő nyilatkozat Bediüzzamanról bennem is felkeltette a kíváncsiságot, hogy lássam őt. El is határoztam, hogy kigondolok egy igen bonyolult kérdést, s azt felteszem majd neki. Akkoriban a legtehetségesebb és legígéretesebb diákok közé soroltak az iskolámban.

Végül, az egyik este folyamán nekiálltam és kikerestem néhány igen bonyolult teológiai problematikát, melyek megválaszolása csak számos vaskos kötet átolvasása után lett volna – megítélésem szerint – lehetséges.

A következő napon fel is kerestem őt a szállásán, s a feltett kérdéseimre igen meglepő és különös válaszokat adott: mintha az előző este velem együtt olvasta volna át a szóban forgó könyveket. Ekkor tökéletesen meggyőződhettem arról, hogy az ő tudása nem szerzett (kaszbí), hanem ihletett (vahbí / 'ilm ladunní) tudás.”

Meglátogatta még őt, többek között Hasszán Efendi is, aki egész aktív életét tanítással töltötte, mely alól csak azon nap volt kivétel, amikor Bediüzzamannal találkozott. Az azt követő napon így szólt tanítványaihoz: „Hozzá fogható dolgot még életemben nem tapasztaltam... a teremtmények egyik legkülönösebbike, mely korábban nem jelent meg e Földön...”

Szaid Nurszi ezen isztambuli tartózkodása alatt petíciót nyújtott be Abdul-Hamid szultánnak,¹ melyben – a nagyfokú

¹ Hasan Fehmi Başoğlu. Az arab országok hasonló szervezeteivel kapcsolatot tartó, Vallásügyi Osztály Tanácsadó Testületének későbbi tagja.

iskolázatlanság által jellemezhető kelet-anatóliai, vallási iskolák mellett – olyan iskolák megnyitását javasolta, ahol a modern tantárgyak oktatására – mint a matematika, fizika, kémia... – is sor kerül. Továbbá, erős kritikával illette a „Yildiz”² kormányépület önkényuralmát, besúgó és kémhálózatát, mely a szultán környezetének – természetesen nem a szultán szellemiségét képviselte – ellenséges reakcióját váltotta ki. Elrendelték Szaid Nurszi elmeállapotának kivizsgáltatását, melynek – manipulált – eredményeképpen beutalták a toptasi elmeógyógyintézetbe.

Első kihallgatása

Itt azonban, a vizsgálatot végző orvos, a vele való beszélgetés után igen nagy szimpátiát érzett iránta, s jelentésében a következőt írta: „Amennyiben Bediüzzamannál egy szikrányi elmezavar is volna, akkor ez azt jelentené, hogy nem találnánk az egész Földkerekségen egyetlen épeszű embert sem.”

Ezután a belügyminisztériumba küldték, ahol az őt fogadó miniszterrel folytatott beszélgetés közben a következők hangzottak el többek között:

Belügyminiszter: A szultán üdvözl téged és jó egészséget kíván neked, valamint kész számodra ezer kurusnyi fizetést adni. Amint visszatérsz a szülővárosodba, 30 további aranylira lesz a fizetséged, most pedig elküldetett ajándék gyanánt 80 aranylírát.

Bediüzzaman: Soha sem kértem senkitől semmilyen fizetséget. Ráadásul most a hallgatásomat akarják lefizetni. Ha ezer líra volna, akkor sem fogadnám el. Nem magam miatt jöttem Isztambulba, hanem a népemért.

¹ Szaid Nurszi a „szultán mazlúm” („sérelmeket elszenvedett szultán”)-ként emlegette mindig Abdulhamid szultánt, Allah szerettei közé sorolta őt (avlija Allah), s minden muszlim kalifájának tartotta. Vö.: Son Şahitler, 219. o.

² Az államigazgatás központja, II. Abdul-Hamid szultán rezidenciája is egyben.

Belügyminiszter: Egy uralkodói rendelkezést utasítasz vissza, az pedig megmásíthatatlan.

Bediüzzaman: Visszautasítom, hogy ezzel felhívjam magamra a szultán figyelmét, s magához rendeljen meghallgatásra. Akkor neki elmondhatom majd az igazságot.

Belügyminiszter: Súlyos következményekkel számolhatsz majd.

Bediüzzaman: Felkészültem a halálra is. Ha kivégeznek, népem szívében fogok örök nyugalomra lelni. Amikor Isztambulba jöttem, életemet váltságdíjnak tekintettem; tegyenek vele azt, amit akarnak. A legnagyobb komolysággal mondom: honfitársaimat figyelmeztetni akarom arra, hogy az állami tisztségviselés mindenekelőtt szolgálattétel, s nem a fizetség felmarkolásáról szól. Én magam, tanítással és figyelmeztetéssel szolgálom a hazámat, s igyekszem, jó példával elől járni. A szolgálatért nem szabad semmi ellenszolgálatot, javadalmat elvárni. Előítéleteinktől, önös érdekeinktől meg kell szabadulni. Mindennek fényében megbocsáttatik e rendelkezés visszautasítása.

Belügyminiszter: A miniszterek már tárgyalják az általad javasolt kelet-törökországi oktatási reformot.

Bediüzzaman: Vajon miért tart ez ilyen sokáig, miközben a fizetség ügyében sietség tapasztalható? Személyes hasznom miért előbbre való a népem érdekénél?

Szalonikiben

Ezt követően Szalonikibe ment, ahol az „unionisták” számos vezetőjével megismerkedhetett. Igyekeztek megnyerni őt az ügyüknek, ami azonban hasztalannak bizonyult az ő szellemi függetlensége és személyének egyenessége miatt. Figyelmeztette is őket az iszlámtól való eltávolodásuk, hitetlenségük miatt. Ott tartózkodása idején, Emánuel Krasso¹, a helyi szabadkőműves páholy vezetője,

¹ Más néven Emanuel Karasu, vagy Emanuel Karaso, illetve Emanuel Carasso (1862-1934) zsidó származású ügyvéd, politikus. B'nai B'rith (a Szövetség Fiai)

parlamentari tag felkereste őt. Minden bizonnyal megkeresésének célja e híres személy befolyásának felhasználása és beszerzése lett volna. Bediüzzaman fogadta őt, s egy ideig elbeszélgettek. Amikor azonban a zsidó távozott tőle, a következőt mondta magában (miként azt később elmesélte): „Ha e különös ember társaságában tovább maradtam volna, lehetséges, hogy még az iszlámra is áttértem volna.”

Ez az említett Krasso volt az első cionista szabadkőműves, aki a kalifátus szívében fejtette ki romboló tevékenységét, és aki közreműködött Abdul-Hamid szultán megbuktatásában.

A szabadság fogalma

1908. július 23.-án kihirdették az Oszmán Államiság Alkotmányát, és Bediüzzamant felkérték, hogy ebből az alkalomból mondjon beszédet. Ő számos cikket is írt ezzel kapcsolatban. Központi helyet foglalt el bennük a szabadság eszméje az iszlámban, az iszlám hatása közügyekre. Felhívta a figyelmet a saría betartatásának szükségességére, valamint arra, hogy a szabadság eszméjének téves értelmezése és az Alkotmány titkos kezek által történő manipulálása az iszlám elveivel ellentétes érdekeket szolgálhatnak. Többször is elmondta: „Kedves hazám! Ügyeljenek a szabadság igaz felfogására, hogy az ne romoljon meg a kezetekben! A szabadság csak a saría előírásainak betartásával és szellemiségének követésével valósulhat meg és fejlődhet.”

Találkozás az al-Azhar sejkjével

Ez idő tájt Isztambulban tartózkodott az egyiptomi főmufti, Muhammad Bahid Mutíi sejk¹ is, s az isztambuli

nevű zsidó-szabadkőműves szervezet egyik magas-rangú vezetője, az Ifjú Törökök elnevezésű társaság megalapítója Szalonikiben.

¹ Mohamed Bahid ibn Husszain al-Mutíi al-Hanafí sejkről van szó, az egyiptomi főmuftiról. Az Asszuthoz tartozó Mutia tartományban született Egyiptom Szaid részén. Az al-Azharban tanult, s később ott is tanított. A hidzsra szerinti 1298-

írástudó ulémák – kiknek nem sikerült Szaid Nurszit vitákban legyőzni – mind szerették volna, ha a főmuftival találkozik. A nagy iszlám tekintély az Aja Szofia nagymecset melletti teázóban találkozott az ima elvégzése után Szaid Nurszival, és az ulémáktól körülvéve tette fel neki a kérdését:

Hogyan vélekedsz az Oszmán Államban tapasztalható szabadságról és az európai civilizációról?

A következő választ kapta Nurszitól:

Az Oszmán Állam „állapotos” egy európai állammal, melyet hamarosan meg fog szülni. De ugyanígy Európa is egy iszlám „magzatot” hordoz magában, melyet egy napon a világra fog hozni.

E szellemes válasz igen megtetszett a sejknek, aki azt mondta a körülállóknek:

Egyetértek azzal, amit mondott, ugyanígy vélekedek én is, azonban ilyen találóan nem tudtam volna megfogalmazni. Ezzel a fiatalemberrel nem könnyű vitába szállni.

1909. Níszán hónap 5.-én megalakult Isztambulban az „al-Ittihád al-Muhammadí” szervezet. Ezt közvetlenül az Aja Szófia nagymecsetben tartott ima-összejövetel előzte meg, melyen Bediüzzaman csodálatos beszédet tartott. A szervezet alapítói egy emberként álltak mögé.

Az 1325 (hidzsri) március 31-ei események

Számos elemző írás megjelent erről az eseményekről, és akik Abdul-Hamid szultán eltávolítása után szóltak erről, azon véleményen voltak, hogy a szóban forgó incidens háttérében maga a szultán állhatott.

A legújabb történelmi kutatások, számos dokumentum feltárása és memoárok megjelenése után azonban cáfolják a fenti feltételezéseket, s a véres incidens okaira rávilágítva azt

ban találkozott a híres Dzsemáleddin al-Afgani-val, s 1333-ban nevezték ki egyiptomi főmuftinak. Jelentős művek szerzője, a hidzsra 1354-es évében hunyt el. Lásd: al-Zarkalí, al-Alám, 6/274.

a gyanút fogalmazták meg, miszerint azt az unionisták tervezték meg az eseményeket, azzal a szándékkal, hogy azt a saját hasznukra való fordítsák.

Számos tényező eredményeképpen jöhetett létre e mozgalom:

A nép szemében az unionisták hitetlenek voltak, és úgy látták, hogy erős kötelék fűzi őket a szabadkőművesekhez és a zsidókhoz. Ehhez jött még, hogy erőszakos fellépéseikkel félelmet keltettek az egész országban: meggyilkolták például az őket kritizáló Hasszán Fehmi Bejt, a Szerbeszti újság főszerkesztőjét, kinek merénylője soha nem lett meg, miként Iszmáil Máhir Pasával is végeztek. Az a hír is lábra kapott, hogy készülnek a hadsereg feloszlatására is – csupán egy kis létszámú tartalékos sereget tartanának meg – és, hogy túladtak Bosznia-Hercegovinán, valamint Kréta szigetén is.

E feszültséggel terhelt, unionista-ellenes közhangulatú helyzetben robbant ki az incidens. Szalonikiból egy különítményt küldtek az unionisták az Alkotmány védelmére Isztambulba, katonáik azonban a Tas Kisla kaszárnyában fellázadtak, saját tisztjeiket lefegyverezték és bezárták. Ezt követően (1909. április hónap 13-án, a hidzsra szerinti 1325. március 31-én) összegyűltek a Szultánahmed téren, ahol más egységek felkelő katonái is csatlakoztak hozzájuk. A 11 napig tartó zavargásokban elvértve esett egy-egy lövés, és néhány személy esett csupán áldozatul. A katonák folyamatosan a saría visszaállítását követelték.

Az incidensnek a mozgalmi hadsereg¹ érkezése vetett véget, amely niszán (április) hónap 23-án érkezett meg Isztambulba. Hamarosan úrrá lett a helyzeten, és gyorsan

¹ Az a sereg, melyet az „unionisták” indítottak útnak Szalonikiból, főhadiszállásukról. Mahmud Saukat pasa parancsnoksága alatt állt, s feladata a felkelés elfojtása és az „unionisták” hatalmának visszaállítása volt.

(1909. április 27-én) menesztette Abdul-Hamid szultánt,¹ kihirdette a szükségállapotot, s felállította a katonai bíróságot, hogy ítélkezzen a lázadók felett.

A katonai bíróság

Szaid Nurszi is azok között volt, akiket az akasztófa árnyékába vezettek. Ugyanakkor, nem volt ismeretlen a bírák előtt a felkelésben betöltött békéltető szerepvállalása sem, hiszen több alkalommal is felszólította a katonákat a laktanyába való visszatérésre, s a tisztjeiknek való engedelmességre. Számos ilyen tartalmú beszédet intézett hozzájuk. Ennek ellenére úgy tűnt, hogy a bíróság komoly vádakhoz hozott fel ellene, mivel a „Volkán” nevű lap hasábjain, mások hasonló tartalmú cikkei mellett, az ő kemény hangvételi, unionista ellenes írásai is megjelentek.

A bíróságon – a nyitott ablakon keresztül jól lehetett látni az udvaron felakasztott tizenöt ember himbálózó testét – Szaid Nurszi ügyének tárgyalása Kursid pasa elnökletével kezdődött meg, aki így kezdte a vádeljárást:

„Te is a saría visszaállítását követeled vajon? Akik ragaszkodik ehhez, úgy jár, mint azok ott kint (és kezével az akasztottakra mutatott)...”

Ekkor felállt Szaid Nurszi, és a következő, csodálatos beszédet mondta (egy részét közöljük):

„Igen, a saría visszaállítását követelem én is, mivel minden egyes cselekedetet a saría mérlegére helyezek, és azzal mérem le annak súlyát. Minden dolgot az iszlám nézőpontjából ítélek meg, és azzal becslöm meg annak értékét.

¹ A hidzsra szerinti 1327. Rabí' al-ákhar hónap 6-án történt, s annak ellenére, hogy az isztanbuli védősereg, s különösen a Jildiz palotasereg többszörös létszámmal rendelkező volt. Abdulhamid szultán azonban tisztjei kérésére ellenére sem adta meg a tűzparancsot: nem akarta, hogy vér folyjon miatta. Lásd: Iszmáil Dánesmand, Osmanli Tarihi Kronolojisi, 4/375.

Amikor pedig megállok a Barzakh világának szélénél, amit önök 'börtönnek' neveznek, s ahonnan a következő lépés a pusztulás, kijelentem, hogy az, ami a Túlvilágra most átvinni készül engem éppoly elítélendő, mint a mostani, emberi társadalmunkat jellemző zsarnokság és igazságtalanság. Beszédem nem csak önökhöz, hanem e kor egész emberiségéhez is szól. Miként a Kegyes Ája mondja: „*jauma tublá asszará'iru*” („azon a napon, amikor a dolgok valódi volta megmértetik” [Korán, Tárík szúra, 9. ája]), az igazság kiáramlik a csupasz, egyszerű szívből, a megátalkodott azonban elfordítja a fejét tőle. Bennem ég a vágy, hogy eljussak a Túlvilágra, és felkészültem az akasztottakkal együtt a nagy utazásra. Miként egy olyan ember, aki saját falvának határát nem lépte még át, de sokat hallott Isztambul csodás és különleges dolgairól, szépségéről, ugyanúgy erős vágy él bennem is a Túlvilág csodái és különlegességei iránt.

Kivégzésem és oda való száműzetésem számomra tehát nem büntetés. Ha igazán kemény büntetéssel akarnak engem súlytani, és ez hatalmukban áll önöknek, akkor a felfogásomat, tudatomat büntessék: e nélkül igazán nem érhet semmiféle csapás és szégyen, csak büszkeség és megtiszteltetés.

Jelen kormány a zsarnokság idején a józanésszel szállt szembe, most pedig az egész életet támadja. Erre én azt mondom: akkor éljen az örület, és jöjjön a halál, s örökké égjen a pokol tüze az elnyomók számára!

Reméltem, hogy adódik majd egy olyan fórum, ahol nyilvánosan kifejthetem e gondolataimat. A katonai bíróság e lehetőséget most megadta nekem.

A kihallgatás első napjain ugyanúgy számonkérték tőlem is, mint társaimtól: 'Te is a sariát akarod!'

Amire én ezt válaszoltam: Ha ezer lelkem volna, mindegyiket feláldoznám a saría igazságainak egyetlen

igazságáért is. Hiszen a saría minden boldogság forrása, a legtisztább igazságosság és legnagyobb erény kútforrása. Én azonban nem azt a saríát akarom, amit a lázadók.”¹

Szaid Nurszi tárgyalása nem húzódott sokáig: még aznap felmentette a vádak alól a rettenetes katonai bíróság, mely addigra több embert felakasztatott.

Ezt követően Szaid Nurszi elhagyta Isztambult, és elindult Van irányába. Ez az 1910-es esztendőben történt... Újból elkezdett tanulmányaival foglalkozni és előadásokat tartott az országot járva, városról-városra, faluról-falura, törzsről-törzsré, tanítva az embereket vallásukról és utat mutatva nekik az igazság felé.

Ez időben írta meg a *Munázarát* című művét, mely 1913-ban jelent meg először nyomtatásban, Isztambulban.

Szíria felé

1911 telén (mely a hidzsra szerinti 1327-nek felel meg) beutazta Szíriát, ahol leánytestvérét is meglátogatta. A damaszkuszi Omajjád² nagymecsetben arab nyelvű khutbát³ tartott számos nagytekintélyű ulemá és több ezer hívő előtt. Nyomtatásban is megjelent később a „damaszkuszi beszéd” címmel, amelyben a muszlim nemzetközösség „betegségét” hat pontban „diagnosztizálta”, s ugyanígy hat pontban tett javaslatot orvoslására:

1) A muszlimok életét beárnyékoló letargia és enerváltság általánossá válása.

2) A hazugság elterjedése az emberi kapcsolatokban, társadalmi és politikai életben.

¹ Lásd: Sajkal al-Iszlám, 439-440. o.

² Omajjád, vagy Omajjádok: Muszlim uralkodói dinasztia. Pontosabban két, egy nyugati, európai (Córdoba, *al-Andalúsz*) és egy keleti dinasztia is ismert ezen a néven. Az utóbbi központja volt Damaszkusz.

³ Khutba, vagy hutba. A péntek délelőtt tartott heti főima alkalmával elmondott beszéd.

3) Az állandó széthúzás, pártoskodás, ellenségeskedés.

4) A muszlim hívőket összekötő lelki kapcsolatról való megfélekedés.

5) Az önkényeskedés, melynek szelleme járványként fut végig az iszlám társadalmakon.

6) A közérdek figyelembevételének mellőzése és a kizárólagos önérték szem előtt tartása.¹

Ezt követően rátért e bajok orvosságára, mely mindegyike a reménnyel kezdődött.

Damaszkuszból Bejrutba utazott, onnan pedig tengeri úton – hogy régi tervét, a Medreszet al-Zahrá-t végre megvalósíthassa – Isztambulban. Ott találkozott Mehmed Resad szultánnal, akit elkísérhetett ruméliai útjára.²

Ennek során ígéretet kapott mind a szultántól, mind az unionista vezetőktől, egy Kelet-Törökországi iszlám egyetem létrehozatalára, ám az első világháború kirobbanása nem kedvezett e tervek megvalósításának.

Bediüzzaman, mint vallási és katonai vezető

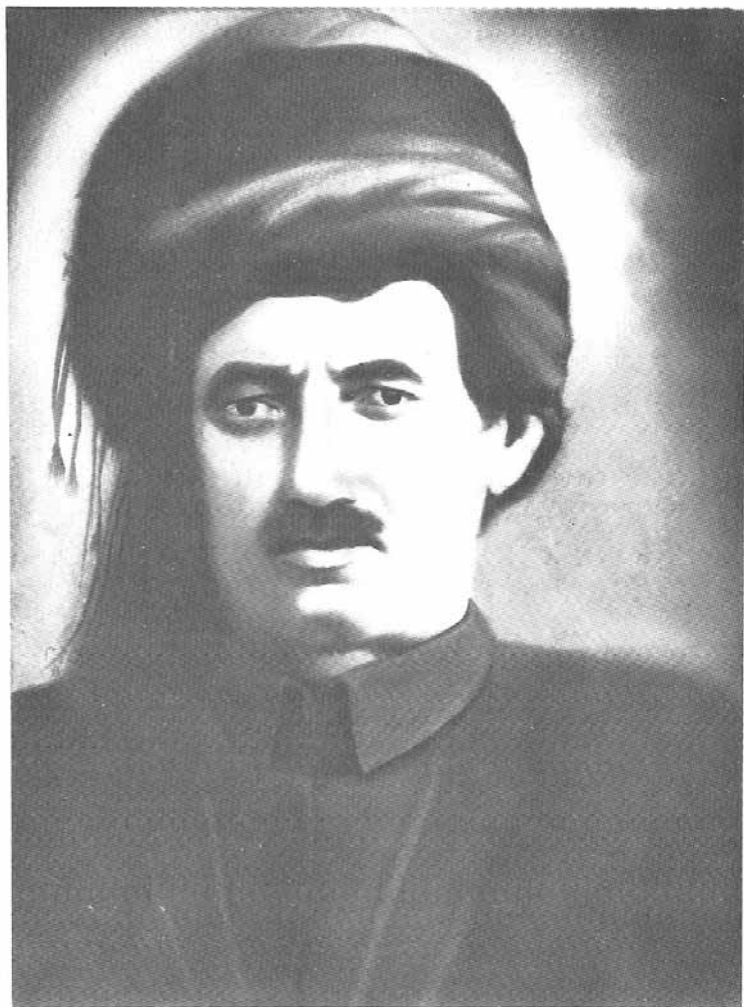
Bediüzzaman békeszerető ember volt, és ellenezte a háborúba lépést. Amikor azonban kitört az ellenségeskedés, és annak az Oszmán Állam is részesévé vált, ő maga is fegyvert fogott és a frontvonalra sietett.

Miután a „Szent Háború” fetva kibocsátásában is közreműködött, Van városába ment, ahol tanítványaiból és a helyi önkéntesekből kis haderő szervezésébe, kiképzésébe kezdett. Így szólt a tanítványaihoz: „Legyetek éberek, álljatok készen a közelgő ég és földindulásra!”

A parancsnoksága alatt álló önkéntesek bátorságának, fegyelmének híre hamar elterjedt, és az orosz haderő örmény szövetséges csapatai is kerülték őket.

¹ Lásd: Szajkal al-Iszlám, Damaszkuszi beszéd, 492. o.

² Az európai kontinensen lévő oszmán területek.

Szaid Nurszi mint az önkéntes sereg parancsnoka

Az első világháborúban

Véres harcok folytak a Kaukázus térségében, ahonnan Oroszország Anatólia felé igyekezett nyomulni. 1916. február hó 16-án a háromszoros túlerővel rendelkező orosz seregnek sikerült Erzerum városába betörnie.

E harcokból a Szaid Nurszi által vezetett önkéntesek is derekasán kivették a részüket. A lövészárkokban írta meg híres, arab nyelvű Korán kommentárját (Isárat al-idzsáz fi mizán al-idzsáz)¹, melyet Molla Habíb tanítványa jegyzett le. Amikor az oroszok behatoltak Bitliszbe, igen nagy bátorsággal küzdöttek ellenük az utcai harcokban, azonban az ellenség hatalmas túlerőben volt a város védőivel szemben.

Szaid Nurszi maga is súlyosan megsérült, és egyik tanítványával egy hídról az alatta lévő patakba zuhant. Harminc órán át feküdt ott eszméletlenül, majd végül orosz fogságban tért magához. Több fogolytársával együtt Kuszturmába, Kelet-Oroszországba szállították.

A fogoly muszlim hívő ereje

Szaid Nurszit fogsága ideje alatt, egy napon felségsértés vádjával katonai bíróság elé állították.

Ennek történetét Abdulrahim Zabszu ügyvéd beszéli el visszaemlékezésében:²

„Azon a napon, amikor súlyosan megsérültem Bitlisznél az első világháborúban, Bediüzzamannal együtt kerültem orosz hadifogságba. Később őt a legnagyobb fogolytáborba, Szibériába, engem pedig a Baku közelében fekvő, Nankun félszigeten lévőbe vittek.

Egy napon, amikor Nyikoláj Nyikolájevics nagyherceg a fent említett tábornok meglátogatta, és a tiszteletére felsorakoztatott foglyok előtt elhaladt, arra lett figyelmes, hogy az egyik fogoly ülve maradt. Bediüzzaman még csak fel

¹ Később törökül is megjelent „İşaratü'l-İ'caz” címen.

² Az 'Ahl al-szunna' 1948. tisrinul-avval hónap 15-ei számában jelent meg a cikk Isztambulban.

sem nézett és a kisujját sem mozdította. Ez a táborparancsnok figyelmét is felkeltette, és még egyszer elhaladt előtte, amire szintén nem kapott semmi reakciót. Harmadszor is visszament, s ekkor megállt előtte. A következő párbeszéd zajlott le közöttük (tolmács közvetítésével):

– Talán nem ismertél meg engem?

– De igen, megismertem Nyikoláj Nyikolájevics nagyherceget, a cár nagybátyját, s a kaukázusi hadsereg főparancsnokát.

– Akkor miért e sértő magatartás?

– Elnézést kérek, ha megsértettem, ez nem állt szándékomban. Csupán azt tettem, amit a hitem parancsolt nekem.

– S mit parancsolt neked a hited?

– Én egy tanult muszlim vagyok, aki a hitet a szívében hordozza, és akinek a szívében az igaz hit lakozik, az előbbre valóbb annál, mint akinek az nincs meg a szívében. Ha az ön iránti tiszteletből felálltam volna, egyúttal saját hitemmel szemben lettem volna tiszteletlen. Ezért maradtam hát ülve.

– Tehát akkor hitetlennek tekintesz: megsértettél ezzel engem, a hadsereget, nemzetemet és a cárt. Egy rögtön ítélő bíróság fog összeülni azonnal, amely hamarosan döntést is hoz az ügyedben.

Míg a katonai bíróságot összehívták, a fogolytábor török, német, osztrák tisztjei felkeresték Bediüzzamant, igyekeztek rábeszélni őt arra, hogy kérjen bocsánatot és esedezzen kegyelemért. Teljesen hasztalanul, mivel ő így válaszolt: „Örömmel megyek át a Túlvilágba, a Próféta jelenlétébe. Szükségem van ehhez azonban egy útlevelelre, és ezért nem cselekedhetek hitemmel ellentétesen.”

Erre nem tudtak mit felelni, s feszülten várták a fejleményeket. A katonai bíróság a felségsértés vádját elfogadva halálos ítéletet hozott.

Amikor a kivégzőosztag megjelent, Bediüzzaman még tizenöt percet kért, hogy kötelező imáját és az azt megelőző

kötelező mosakodást elvégezhesse. A két rak'a ima végzés közben megjelent Nyikoláj Nyikolájevics nagyherceg is, akkor rögtön felismerte a tévedését, s így szólt:

„Bocsánatot kell kérnem tőled. Úgy véltem, hogy cselekedeted a megsértésekre irányult, s én megtettem az ilyenkor szükséges intézkedéseket. Most azonban már látom, hogy valóban hited parancsának engedelmeskedtél, ami minden tiszteletet megérdemel. Én kérek bocsánatot. Kérlek, bocsáss meg!”

A hit ezen erejéről, e tiszta jellemről, mely követendő példakép minden muszlim számára, egy fogolytárs-szemtanú számolt be, aki jelen volt a fent leírt események során.

„Amikor ezt megtudtam, önkéntelenül könnyek szöktek a szemembe.”

Emlékek a fogságról

Két év, négy hónap és négy nap fogság után – a bolsevik forradalom kitörése következményeként kialakult zűrzavart kihasználva – Szaid Nurszinak sikerült a fogolytáborból megszöknie, és Varsón, Németországon keresztül hazatérnie Isztambulba.

Visszaemlékezései erre az időszakról:

„Az első világháború idején egy Kosztorma városa mellett létrehozott, észak-kelet oroszországi fogolytáborba kerültem. Mellette folyt el a híres Volga, és a partján volt egy még a tatárok által épített kis mecset. Egy idő után terhemre voltak a tiszt társaim és szívesen félre vonultam volna a magányba, a táboron kívülre azonban csak külön engedéllyel lehetett menni. Később, a helyi muszlimok kezességét vállaltak értem, és így sok időt tölthettem az említett kis imahelyen, ahol gyakran egyedül aludhattam. Az éjszakák igen hosszúak voltak arrafelé, de lassan közeledett a tavasz...

E sötét éjszakák alatt, gyakran rám tört a honvágy, és kínzott az idegenbe taszítottság érzése, miközben csak a

Volga folyó szomorú dalát és az esőcseppek egyhangú, monoton kopogását hallhattam. Gyakran felriadtam nyugtalan álmomból...

Noha még nem tartottam magam meglett embernek, a háború borzalmait átélő fiatalemberből öregember vált. Többször is eszembe jutott a Kegyes Korán ája (*al-Muzammil*: 17) „*jaumán jadzs’alu-l-vildána sajbán*” („azon a napon, amikor a gyermekek megöszülnek”). Noha még csak a negyvenhez jártam közel, nyolcvan éves öregembernek éreztem magam...

E hosszú, sötét, szomorú és nyomasztó, honvágy által gyötört éjszakákon súlyos csüggedés és a hazámért, népemért érzett aggodás kerített hatalmába. Gyakran belém nyilallt gyengeségem és elhagyatottságom érzete, s ekkor csaknem reményvesztetté váltam. Az Áldott Koránból azonban ilyenkor mindig megjött az Isteni Segítség: „*Haszbuná Allahu va ni’ma-l-Vakílu*” („Allah teljesen elegendő nekünk. Mily hatalmas Védelmező és Elrendező!” *Ál-’Imrán*: 173).

Szívem sírva felkiáltott:

Idegenben vagyok... egyedül... gyengén... tehetetlenül... biztonságra vágyom... bocsánatért esedezem... Allah, segíts!

A lelkemből azonban, mely felidézve hazám kedves ismerőseit, az idegenben bekövetkező halálomat is előrevetítette, hirtelen Nijázi al-Miszri¹ verse tört elő:

„A világ bánata elől menekülve kibontottam szárnyaimat,
S égő vágytól hajtva az ég felé törtem,

Siklottam az üres térben, s barátaimat kerestem...”

Végül azonban, e nyomasztó, hosszú éjszakák alatti gyengeségem és tehetetlenségem eljuttattak az Isteni Könyörület küszöbéhez, s az Ő jelenlétében gyógyírra leltem

¹ Nijázi al-Miszri (Niyazi Mısri): szúfi-misztikus, török költő (1618 – 1694), Malatja (Malatya) tartomány egy kis falvában jött a világra. A híres kairói al-Azharon végezte tanulmányait, és innen kapta a „Miszri” (‘egyiptomi’) nevet. Számos verses gyűjteménye és egyéb írása van: Riszálat al-Hasszanejn, Ma’árif al-’irfán va ’avá’id al-ihszán, Hidáját al-ikhván. Isztanbuli medreszékben tanított.

minden bajomra. A mai napig nem tudom, hogy pár nappal ezt követően, miként sikerült megszöknöm, és gyalog, hatalmas távolságokat megtennem, egy olyan országban, amelynek nyelvét egyáltalán nem ismertem. Csodával határos, ahogyan a fogságból kiszabadultam. A gyengeségemre épülő Isteni Gondviselés juttatott el Varsón és Bécsen keresztül, vissza Isztambulba...”¹

A Dár al-Hikmat al-Iszlámijja-ban

Hazatérése után, 1918. augusztus 13-án, Isztambulban, addigi tevékenységének megbecsüléseként, megválasztották a Dár al-Hikmat al-Iszlámijja² tagjának, melyről ő csak később, utólag értesült. E kitüntetésben rendszerint igen kiemelkedő, tudós személyek részesülhettek, s feltétlenül megemlíthető közülük: a híres költő Mehmed Akif, a tudós Iszmáil Hakki, az ismert Korán-kommentátor (fordító) Hamdi Elmalili,³ sejkhu-l-islám Musztafa Szabri, Sza’ad ed-Dín pasa...

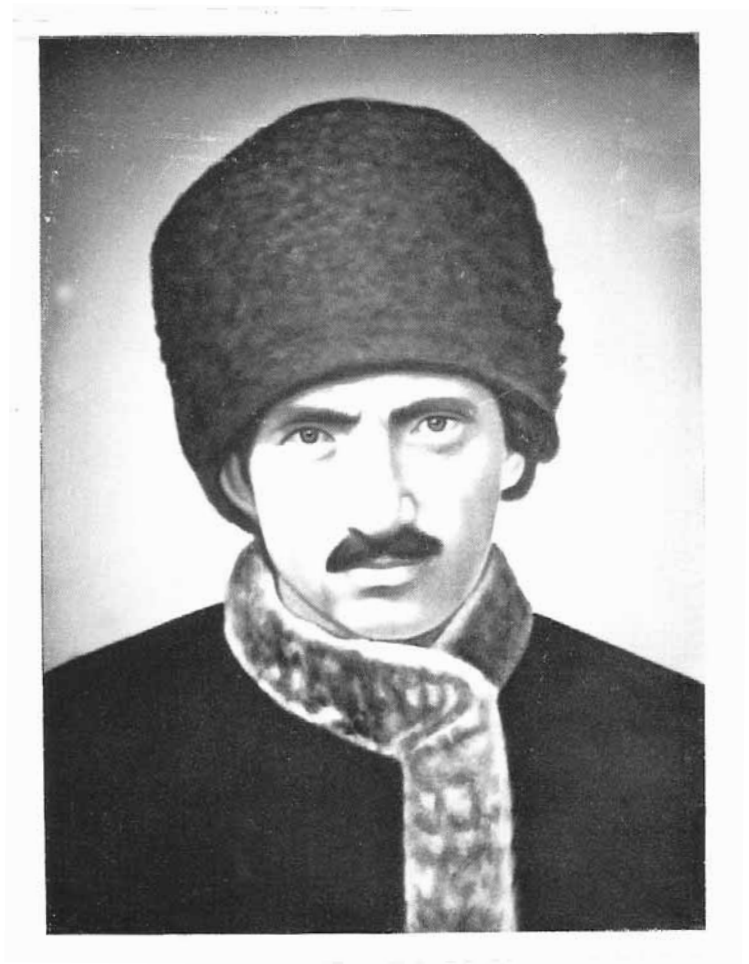
Gyűléseiken, Szaid Nurszi nem vett részt, legfőképpen a fogság miatt meggyengült egészségi állapota miatt. A későbbiek során, ismételt távollétek után, a tagság alól való felmentését kérvényezte.

Tagsága ideje alatt a kormány, rendszeres fizetésben részesítette. Ő ebből csak igen keveset használt fel, annyit, amennyi személyes szerény szükségleteit fedezte. A maradékot, írásai megjelentetésére fordította, s ezeket is térítés nélkül terjesztette.

¹ Lásd: al-Lama’át, 359. o.

² Az Oszmán állam kiemelkedő szellemi vezetői számára létrehozott tudományos intézmény. Iszmáil Hakki, a neves történész emlékezik vissza arra, amikor Musztafa Szabri, a nagy muszlim előjárót (sejku-l-islám) kérdezte Szaid Nurszi taggá választásáról. A következő választ kapta: a Próféta Hagyomány kiváló ismerete miatt, mellyel sokan mások is az ő véleményén vannak. Lásd. Nadzsmu-Dín Sáhin, „Aydinlar Konusuyor”, 303. o.

³ Teljes nevén: Mohammed Hamdi Elmalili Yazır (1878-1942).

1918-ban, a németek által, az orosz fogságból való megszökése után készített fénykép Szaid Nurszi-ról

Szaid Nurszi unokaöccsével (Abdurrahímmal) még a Dár al-Hikmat al-Iszlámíjja tagjaként

„Ha az életkörülmények súlyosbodnak is, mindig találsz erőt bizonyos dolgok jobbá tételére. Ha pedig kedvezően alakulnak a dolgok, akkor se rettenj meg később attól, ami ellen úgy sem tehetsz semmit.” Bediüzzaman Szaid Nurszi

Ezen idő tájt vele lakott unokaöccse, Abdurrahmán, aki Abdulmadzsíd nagybátyjához írt levelében a következőket írja:

„Szaid nagybácsim dolgai igen elkedvtelenítettek mostanában, s minden evilági reményem odalett. A kormány nagyon jó fizetést ad neki, én pedig mindig gondosan félretettem a személyes szükségleteink fedezése után megmaradt (még mindig tekintélyes) összeget. Ő számos könyvet megírt idáig, s gyakran a következő megbízásokat adja: menj és keresd meg ennek és ennek a nyomdának az igazgatóját. Amikor pedig átadta írásait nekik, így szólt hozzám: Abdurrahmán öcsém! Hozdd a félretett pénzt, s add oda a nyomda igazgatójának! Én ezt megtettem, miután azonban egyedül maradtam, szemem megtelt könnyel, s magamban ezt mondtam:

Majd nyomtatásba kerülnek e könyvek, megveszik őket az emberek, s visszajön hozzánk ez a pénz, amit majd gondosan félreteszek. Pár nappal később, azonban újra elküldetett az igazgatóért, akinek ezt mondta: kérem, írassa rá a könyveimre, hogy térítésmentesen terjesztendők a muszlimok között.

Miután kettesben maradtunk, úgy éreztem, hogy a nagybácsimhoz fűző erős lelki kötelék igen csak megtépázódott, s nem tudtam sírásomat visszatartani. Felkiáltottam: Nagybácsim! A háborúban rommá lőtt házam helyreállítására tettem félre ezt az összeget, ennek a reménye most teljesen odalett... miért... miért?!

Nagybácsim elmosolyodott:

Kedves öcsém, Abdurrahmán! A kormány igen nagy fizetésben részesített, s nekem nincs jogom abból többet

elvenni, mint amennyi a személyes szükségleteimhez feltétlenül kell. Ami pedig ezen felül megmarad, azt a megfelelő helyre el kell juttatni. A leghelyesebb, ha muszlim testvéreinkhez kerül. Nem gondolom, hogy te megérted ezt most, de bízzál benne, hogy Allah majd ad neked házat valahol, szép hazánkban.”¹

Tudatra ébredés

Amikor az Oszmán állam kezdett vereséget-vereségre halmozni, és a sorscsapások sűrűsödtek, az imperialista országok seregei török területekre nyomultak be, Szaid Nurszinak úgy tűnt, mintha a saját szívét dúlták volna fel:

„Úgy éreztem, mintha az iszlám világ ellen irányuló csapások, az én szívem legmélyét célozták volna meg.”²

Életének e szakaszáról a következőket írja még:

„Miután hazatértem a fogságból, Isztambul „Csamlidzsa”³ nevű részén Abdurrahmán unokaöcsém⁴ béreltünk együtt egy házat. Az akkori életemet, az evilági szempontokat nézve, akár ideálisnak is tekinthettem volna; kiszabadultam a fogságból, a publikációs lehetőségek a Dár al-Hikmat al-Iszlámijja révén megnyíltak előttem, ami pedig a tudományos tevékenységemet illeti, nos, olyan hírnév és megbecsülés övezett, melyet nem érdemeltem meg. S mindezek mellett, Isztambul egyik legszebb részén lakhattam. Minden a lehető legnagyobb rendben ment, s velem volt az igen jó szellemi képességekkel megáldott Abdurrahmán unokaöcsém – Allah adjon neki békét –, aki

¹ Bilinmejen taraflariyla Bediüzzaman Szaid Nurszi, 185-187. o

² Tarihçe-i Hajat, 123.o.

³ Törökül: Çamlıca. Isztambul ázsiai oldalán, a Boszporuszra néző (régén fenyvesekkel – çamlar – tarkított) domboldalak neve. (Állítólag innen a legszebb a panoráma!)

⁴ Abdurrahmán ibn Abdallah, Szaid Nurszi édestestvérének fia. 1903-ban született Nurszban, és 1928-ban hunyt el Ankarában. 1918-ig írta Nurszi életrajzát, melyet később Isztambulban adtak ki.

tanítványom, szolgálóm és írnom is volt egyben, s akit ráadásul fogadott fiamnak tekintettem.

Úgy éreztem tehát, hogy a világ egyik legboldogabb embere vagyok.

Egyszer a tükörbe tekintve ősz hajszálakat fedeztem fel hajamban és szakállamban, s ekkor megjelent bennem ugyan az a felismerés, amely korábban a fogságom ideje alatt, a tatár mecsetben tört rám. Elkezdtem alapos önvizsgálatot tartani, és rájöttem, hogy amihez a szívem eddig kötődött, nem más volt, mint evilági kötődés. Bármelyik mozgatórugóra is néztem, világosan láttam, hogy azok mily jelentéktelenek és álságosak, a kötődéshez mily értelmetlenek voltak. Minde mellett, meg kellett tapasztaljam az egyik legkedvesebb barátomnak a legváratlanabbul ért őszintelenségét is... Mindez taszítani kezdett az evilági élettől, és így szóltam a szívemhez:

Vajon én örültem meg, vagy az összes többi ember, akik nem látják földi életünk becsapottságát? Bárhogyan is legyen... az ősz hajszálak megpillantása által kiváltott tudatra ébredésem mindenekelőtt megláttatta velem: az elmúlás és megszűnéshez való kötődés örültségét!

Ezután önmagamra reflektáltam, s látnom kellett saját tehetetlenségemet is! Szívem mélyéből felkiáltottam: „Testem pusztulásra van ítélve. Mi haszna annak, ha a többi pusztulásba menő dologtól bármit is remélek? Gyenge vagyok, miért várok erőt a többi gyengétől? Minderre gyógyír pedig csakis az Örökkévalónál, a Maradandónál és Mindenhatónál van. Ezért keresésemet ebbe az irányba indítottam...”¹

Ezt követően fogott Szaid Nurszi a „Hat lépés” című művének megírásához, melyet tanítványaival és barátaival terjesztett később titokban (ez egybeesett Isztambul angol

¹ Al-Lama'át, 366. o.

megszállásával: 1920. március 16-án). Kemény szavakkal bírálja benne az angolokat, az akkori tévhiteket egyértelmű bizonyítékokkal szakította szét, s igyekezett felrázni a világ muszlimjait letargikus, csüggedt állapotukból.¹

Az angolok, az iszlám elleni összeesküvés gyanánt, az anglikán egyház által összeállított hat kérdést tettek fel a mértékadó muszlim sejkeknek, felszólítván azokat arra, hogy ez utóbbiak hatszáz szóban válaszolják meg azokat. Ők ezt továbbították Szaid Nurszinak, aki a következőképpen reagált erre: „E kérdésekre nem adunk hatszáz szóban választ, sem hat szóban, de még egyetlen egyel sem... egyetlen jól irányzott köpést érdemelnek az átkozott angolok a mocskos arcukba.”²

Az oszmán állam felbomlása és szétszaggatottsága után, néhány kurd értelmiségi megfogalmazta egy Kelet-Törökországban létrehozandó, önálló kurd állam megalapításának a szándékát. Természetesen azonnal eszükbe jutott, hogy a híres, nagy tekintélyű, szintén kurd származású Bediüzzamant is felkérjék az ügyük melletti kiállásra. Hosszú levélben választ is adott nekik, melynek legfontosabb sora a következő:

„Refat bég! (...) Amennyiben az Oszmán állam feltámasztása volna a célod (...) életemet áldoznám az ebben való részvételben. De egy kurd állam létrehozásáért való együttműködésre ne kérjél fel!”

Egy másik kurd vezetőtől (Abdulqádir-tól, a „Kurdok előre” szervezet elnökétől) szintén kapott felkérést, amit ugyanúgy visszautasított.³

¹ Bilinmejen taraflarijla Bediüzzaman Syaid Nurszi, 212. o.

² Tarihce-i Hajat, 124. o.

³ Bilinmejen taraflarijle Bediüzzaman Szaid Nurszi, 210-211. o.

A fetva

A megszállókkal szembeni ellenállási mozgalom végül kirobbant Anatóliában. Az angol betolakodók egy fetvát kényszerítettek ki a legfőbb iszlám tekintélytől, Abdallah Efenditől, melyben az ellenállás beszüntetésére szólított fel. Azonban, hamarosan 76 mufti és 36 vallástudós egy emberként egy ellen-fetvát tett közzé, melyben a megszállók elleni harcra buzdították a lakosságot. Bediüzzaman is tagja volt e grémiumnak, s ez alkalomból a következőket fogalmazta meg:

„A központi fetva, mely az ellenállás beszüntetésre szólított fel, angol nyomás alatt jött létre, nem a valódi béke a célja, és nem ismerhető el érvényesnek. Azok, akik a megszállók ellen fegyvert ragadtak semmiképpen nem tekinthetők lázadóknak. Így a korábbi fetva érvényét veszítette.”¹

Találkozása Musztafa Kemallal

Bediüzzaman a megszállók elleni kiállásával felhívta a központi, ankarai ellenállási mozgalom figyelmét is, és Musztafa Kemal pasa felkérte őt, hogy csatlakozzon hozzájuk. Ő ezt a következő szavakkal elhárította:

„Személyemet a legfontosabb küzdőtéren vetem be, és ez most nem a lövészárók. Úgy látom, hogy itt most nagyobb szükség van rám, mint Anatóliában.”²

A meghívások azonban nem maradtak el, s 1922-ben, kevéssel az 'Id al-Adhá ünnep előtt ennek eleget is tett. Az ankarai állomáson ünnepélyes fogadtatásban részesült, de ott tartózkodása nem volt hosszú idejű, sem kellemes emlékü: nagy bánatára és csalódására azt kellett látnia, hogy a

¹ Bilinmeyen taraflariyle Bediüzzaman Said Nursi, 232.o.

² Tarihcse-i Hajat, 124. o.

képviselők, a vezetők túlnyomó része egyáltalán nem imádkozza a kötelező imákat, továbbá Musztafa Kemal magatartása és iszlám ellenessége is igen nagy szomorúsággal töltötte el. Mindezek hatására, 1922. január 19-én egy tíz pontból álló nyilatkozatot adott ki, amelyben az ellenállási mozgalom vezetőit, a küldötteket, a képviselőket az iszlám vallás által előírt köteleességek teljesítésére szólított fel:

„Képviselők... küldöttek... emlékezzetek arra, hogy egy Nagy Napon majd végső küldetések lesz, és akkor minden tettetek számon kéretik!”¹

Ennek a nyilatkozatának hatására, amelyet a képviselők között szétosztatott, és amit Kázim Karabekir² tábornok, az Ellenállási Mozgalom első parancsnoka olvasott fel, mintegy hatvan küldött tért vissza a vallásgyakorlathoz és a rendszeres imához. A főhadiszálláson kialakított mecset sem bizonyult elegendőnek a megsokasodott imádkozók befogadásához...

Ez a fejlemény azonban kiváltotta Musztafa Kemal nemtetszését, aki magához kérte Bediüzzamant. Kemény vita zajlott le kettejük között, melynek során, egyebek mellett a következő hangzott el a Kemal pasa szájából:

Afelől nincs kétség, hogy önre, mint tiszteletreméltó, nagytekintélyű tanítómesterre szükségünk van, és azért is kértük ide, hogy értékes véleményével hasznunkra legyen. Legelső dolga azonban az imáról való beszéd volt, és idáig nem tett mást, mint hogy megosztotta a vezérkart és a képviselőket és széthúzást keltett közöttük.

Bediüzzaman mutatóujját felemelve figyelmeztette őt:

¹ Lásd: al-Mathnavi al-Arabí al-Núrí, 200. o.

² Teljes nevén: Musa Kazım Karabekir (1882-1948)

„Pasa... pasa... a hit utáni legnagyobb igazság az imádkozás, és aki nem imádkozik, az bizony gyalázatos árulást követ el...”¹

E beszélgetést követően, jobbnak látta Kemal pasa, ha eltávolítja Bediüzzamant Ankarából. Azzal az ürüggyel, hogy kinevezi őt a keleti tartományok legfőbb szellemi vezetőjének, és magas fizetésben részesíti. A tanítómester, azonban határozottan visszautasította ezt.

Művei

Láthattuk, hogy fogságából hazatérve – különösen az isztambuli tartózkodása alatt – komolyan belefogott az írásba. Értekezéseit, kommentárjait, műveit két nyelven, arabul és törökül fogalmazta meg.

Az első arab nyelvű írása, a már említett „Isárát al-’idszáz”, majd 1921-ben a „Kuzajl idzsáz fi-l-mintak”, és ezt követte az Ankarában keletkezett a „Dzajl al-dzajl”, s az al-Mathnaví al-arabí al-núrí” részei.

Török nyelven 1923-ban „al-Szunuhát”-ot írta meg, de már ez előtt, 1921-ben a következő értekezések is megjelentek:

„Rumúz, Isárát, Tulu’át, Lama’át, Suá’át min ma’rifat al-nabí (Allah dicsérete és békéje legyen vele), Nukta min ma’rifat Allahi dzsalla dzsaláluhu”.

A fenti értekezésekben – a fejét egyre sűrűbben felütő hitetlenséggel, a kételkedéssel, a szkepticizmussal és vallástalanságnak nyugatról „importált” szellemével szembeszállva – megdönthetetlen bizonyítékokat vonultatott fel Allah létezésére és egységére vonatkozóan. A Riszálat at-Tabí’iyya-ban a következőképpen ábrázolja ezt:

„Az 1922-es esztendőben Ankarába hívtak, ahol szemtanúja voltam a muszlimoknak a görögök felett aratott

¹ Tarihcse-i Hajat, 127-128. o.

győzelmét követő örömnépélyeknek. Ugyanakkor ezen öröm-fátyol mögött megpillantottam az eretnokség, új hitetlenség alattomos és rettenetes arcát is, amely pusztító szellemével és felfogásával igyekezett összekeverni-kavarni és megmérgezni a hit tiszta forrását. Lelkem legmélyéig hatolt ez a szörnyű felismerés, és mély bánat öntötte el a szívemet. Allahhoz fohászkodtam, és a Kegyes Koránból egy áját recitálva kerestem erőt és menedéket: *„Küldötteik így szóltak hozzájuk: lehet-e egyáltalán kételkedni Allahban, az egek és a föld teremtmőjében?”* (Ibráhim szúra: 10). E félelmetes új szellem a hit oszlopait igyekezett meggyengíteni, ezért erőteljes, sziklaszilárd érveléssel szándékoztam levágni ennek a szörnynek a fejét. Arab nyelven megírt értekezéseimben központi helyet foglalt el Allah Egységének és Létének bizonyítása, melyet a fenti ájából kiindulva tettem meg. Ez az írásom a Yeni Gün című lapban jelent meg először Ankarában, de ezután is tovább meneteltem az előretörő eretnokség csapatainak megfékezése érdekében. Ennek az első kísérletemnek az eredménye várakozásaimon alul maradt, először is azért, mert arabul jelent meg, és akkoriban már kevesen értették a klasszikus arab nyelvet Törökországban. Ezért újból megírtam azt, immár török nyelven, sőt, ki is egészítettem további magyarázatokkal...”¹

Utazás Vanba, 1923

A vezető politikusok részéről megtapasztalt iszlámellenesség miatt, keserű szájjal hagyta el Ankarát. Imái hosszát és intenzitását emiatt fokozta, sok tahaddzsud² imát végzett és sokat fohászkodott Allahhoz, amelyek során a muszlimok elkeserítő helyzetére kért orvoslást. Idején nagy részét a Van városa melletti, Arak hegyen lévő, régi romok között töltötte, imával, fohással és elmélkedéssel. Mintha

¹ Al-Lama'át, 267. o.

² Önkéntes, éjszaka végezhető ima.

Allah az elkövetkezendő, megpróbáltatásokkal terhelt időszakra készítette volna fel őt.¹ Egyik tanítványa így emlékezik vissza erre az időszakára:

„Minden éjjel felkelt a tahaddzsud imához, és néha, amikor nem tudtam aludni, láttam imádkozás közben. Látván engem ébren, így szólt hozzám: 'Ha már ébren vagy, gyere te is imádkozni'. Én azonban nem nagyon ismertem a fohászokat, amire ezt mondta: 'Majd én mondom helyetted a fohászokat, te csak mondd mindegyik végén az ámint'.

Gyakran elnyomott az álom, virrasztás közben, és miután felébresztett ezekkel a szavakkal biztatott: 'Fiatalkoromban én is gyakran elaludtam... majd hozzászoksz...'”²

Szaid Pírán sejk lázadása

A Naksibendi szúfi rend elöljárója, az előkelő kurd családból származó Szaid Pírán sejk vezetésével, Törökország keleti tartományaiban felkelés tört ki Musztafa Kemal iszlámellenes politikája miatt.

A fegyveres felkelés kezdete előtt a sejk levélben kérte Bediüzzaman csatlakozását és szellemi támogatását az ankarai kormánnyal szemben. Ő azonban ezt elutasította arra hivatkozva, hogy nem vesz részt olyan cselekményben, melynek során vértlen muszlimok vére is folyhat, és amely igen csekély reményt mutat a dolgok jobbra fordulására.

Közte és az egyik kurd törzsfőnök közötti párbeszédből egy részlet:

Husszein pasa: A tanácsát kérem. A seregeim készen állnak, a lovaink felnyergelve, fegyvereink és a lőszer felsorakoztatva, csak a parancsra várok.

¹ Egyik tanítványa, Musztafa Szungur meséli róla: „A mester minden éjjel, kivétel nélkül 5 órát töltött imádkozással egészen 80 éves koráig. De ezt követően is minden éjjel legalább 2 órát a tahaddzsud imára szánt, míg fohászait nappal mondta el.

² Bilinmejen tafaflarijla Bediüzzaman Szaid Nurszi, 247. o.

Bediüzzaman: Mit akarsz ezzel? Mi a szándékod pontosan? Kik ellen viselsz háborút?

Husszein pasa: Musztafa Kemal ellen harcolunk.

Bediüzzaman: És kik alkotják Musztafa Kemal seregét?

Husszein pasa: Hát kik alkotnák? katonák!

Bediüzzaman: Katonái szintén hazánk szülöttei, véreink. Gondold meg, hogy kik ellen fordítod a fegyveredet! Azt akarod, hogy testvér gyilkolja a testvért?

Husszein pasa: Inkább a halál, mint egy ilyen élet.

Bediüzzaman: Az élet mit tehet erről? Ha az életedet meguntad, miért a szerencsétlen muszlimokat bántod?

Husszein pasa: (Elszégyellve magát) Szándékom és elhatározásom ereje bizony megroppant, s még nem tudom, miként állok majd meg nemzetségem előtt, akik gyávaságnak tartják majd meghátrálásomat. Tekintélyem le fog zuhanni előttük.

Bediüzzaman: Ha Allah előtt büszkén megállhatsz, mit foglalkozol azzal, hogy az emberek talán semmibe vesznek!

Ezután, Husszein pasa azzal próbált érvelni, hogy a saría visszaállításáért szállnak majd harcba, mire Bediüzzaman megkérdezte tőle: Biztos vagy benne, hogy ezt akarod? A saría megvalósításának nem ez a módja. Ha ezt mondanám neked: Gyere Husszein pasa, állítsuk helyre a sariát a háromszáz katonáddal, akik idetartván mindenkivel végeznek, akik az útjukba kerül, szerinted, ez a saría szerinti cselekedet volna?"¹

Mindez világosan megmutatja, hogy Szaid Nurszi tanítónk – amellet, hogy egyértelműen ellenezte más muszlim vérenek kiontását – nem hitte azt, hogy a felkelők valóban igaz iszlám tudattal rendelkeztek volna, és céljuk ténylegesen az igaz iszlám érdekeit szolgálta volna.

¹ Bilinmejen taraflarila Bediüzzaman Szaid Nurszi, 249-250. o.

A felkeléshez való, imént leírt hozzáállása ellenére azonban, annak leverése után az ankarai kormány megtorló akciói – melynek során a kurd vezetőket, törzsfőnököket letartóztatták, deportálták, megfigyelés alá helyezték – őt is ugyanúgy sújtották. Annak ellenére, hogy Ő, a Van melletti hegycsúcs egy elhagyott részére vonult vissza imádkozni, elmélkedni, illetve, hogy jól tudták azt is, milyen fontos szerepet játszott a helyi törzseknek a háborútól való visszatartásában (miként azt az iménti párbeszéddel is szemléltettük).

Letartóztatása és száműzetése 1925-ben

A kormánycsapatok egyik egysége a minden idejét az imádságnak szentelő tudós emberért felment a hegyre, ott letartóztatta, és Isztambulba szállította. Az út jó része – amely a zord téli időjárás által viszontagságosabbá vált – Erzerum és Trabzon városain keresztülhaladva, behavazott, hegyi utakon tették meg.

A fővárosban húsz napra zárták el, majd egy további parancsra tovább vitték Burdur városába, ahol már hét hónapot töltött börtönben. Idejének nagy részét az imádkozás tette ki, s itt kezdett bele a későbbi, Korán-kommentárnak tekinthető *Riszále-i Núr* megírásába, annak bevezető részeit megírva. A későbbiek során tanítványai másolták le kézzel, állították össze és terjesztették e művet.

A burduri fegyintézetből Iszpartába került további hónapokra.

Átszállítása bárkával Barlába

Megint egy újabb parancsra száműzetése tovább folytatódott, és egy kisebb hajóval, télvíz idején szállították tovább Barlába.

A felügyeletével és átadásával megbízott katonatiszt, Sevket Demirel így emlékezik vissza erre:

„Egirdir városában állomásoztam, amikor a tartományközpontba hívtak egyik reggel. A csendőrség parancsnoka és számos hivatalnok mellett jelen volt még egy negyven év körüli, méltóságot és tekintélyt sugárzó, turbánt és egyszerű köpenyt viselő férfi.

A parancsnok a következő utasítást adta nekem:

Kedves öcsém! A feladatod, hogy e Bediüzzaman néven ismeretes sejket Barlába vidd. Ez egy igen fontos küldetés, és amikor átadtad a foglyot, aláírtad a hivatalos papírokat, rögvest tájékoztass bennünket erről.

Hallottam és engedelmeskedem, válaszoltam, majd az említett sejkkal kifelé indultam. Út közben ezt mondtam neki:

Tiszteletreméltó sejk! Mintha az édes apám lennél. Parancsot teljesítek, kérek, ne neheztelj rám ezért!”

A katona később így folytatja az út leírását:

„Nagyon hideg telünk volt, és a vízi utak is igen nehezen hajózhatóak voltak. Helyenként egy hosszú bottal kellett előttünk a jeget törni.

A fogoly sejk, Bediüzzaman szárított gyümölcsöt és süteményt osztogatott szét közöttünk. Igen nagy nyugalom áradt belőle, és folyamatosan a vizet és a bennünket körülvevő hegyeket szemlélte...

A nappalok rövidek voltak, és a délutáni ima ideje is hamar eljött. Állva akarta elvégezni az imáját, és arra kért bennünket, hogy a bárkát az imairánynak megfelelően fordítsuk el. Nem sokkal később már hallottam is:

‘Allahu akbar!’... Ilyen hatással még nem volt rám egész eddigi életemben az imára hívás... ilyen erőt és alázatot most hallottam először a takbírban. Beleborzongtam ebbe a felemelő érzésbe, ami végig futott a gerincem teljes hosszán.

Méltóságteljes mozdulataihoz fogható egyetlen más sejknél sem láttam.

Minden erőnkkel igyekeztünk az imaidő alatt végig a kibla irányába tartani a bárkát, és a szalát¹ befejezése után a sejk felénk fordulva megköszönte igyekezetünket:

Köszönöm nektek, testvérek! Köszönöm a fáradságotokat!
Szerény, tiszta emberként ismertem meg.”²

¹ Az ima – a ford.

² Bilinmejen taraflarijla Bediüzzaman Szaid Nurszi, 259-260. o.

MÁSODIK FEJEZET

A Riszále-i Núr kezdetei

1343 h.

1926 m.

Barla-ban

Száműzetésének következő állomására, a nyugat-anatóliai Barlába, Ispártán keresztül, 1926 telén érkezett meg. Az első éjszakát a helyi rendőrőrsön kellett még töltenie, majd további tartózkodására egy két szobából álló, az Eridir tóhoz¹ lenyúló, környező legelőkre néző kis házat jelöltek ki a számára.

A várostól négyórányi távolságra, s a közepén két kis szigettel rendelkező szép tó túloldalán emelkedett a fenyőfákkal borított Eridir-hegy².

E nyugodt, csendes helyen még nem volt érezhető, de Törökországban a kemény, zsarnoki elnyomás évei kezdődtek, a hit megsemmisítésére irányuló nyílt támadás, amely a haladás és a civilizáció nevében akarta Allah fényét ezen a földön kioltani, továbbá a sariát³ végleg eltörölni.

Ez a folyamat változatlan erővel, egészen 1950-ig tartott, azzal a nem titkolt céllal, hogy a török népet gyökerénél fogva vágják el az iszlám vallásától. Ennek nehézségeit és közvetlen sikertelenségét tapasztalván, egy „puhább” módozatra álltak át: egy vallástalan nemzedék felnevelésével gondolták elérni ugyanezen célt. Ennek egyik eszköze a lelket és szellemet iszlámmal tápláló források megmérgezése, elapasztása...

A fentieket szolgálták: az iszlám iskolai oktatásának betiltása, az arab írásnak a latin betűssel való felváltása, a szekuláris állam kihirdetése és Alkotmányba foglalása, a teljhatalmat kapó, önkényesen működő és az ország

¹ Eğridir gölü – a ford.

² Eğridir dağ – a ford.

³ Saria, az iszlám jog neve. Szó szerinti jelentése „az út”. A kifejezés Allah útmutatására utal, amelyet a muszlimok társadalmi és egyéni életük szabályozása érdekében alkalmaznak. A *saria* alapja a Korán és Mohamed próféta (Allah dicsérete és békéje legyen vele) szunnája. – a ford.

széltében-hosszában rettegés szellemét elárasztó bíróságok felállítása. Ez utóbbiak egyik feladata a fennálló renddel szembeszegülő muszlim tanítók felakasztatása volt...

Az iszlám elleni hadjárat keretében tartóztatták le az egész életét az imádságnak, elmélkedésnek, tanításnak szentelő Bediüzzaman Szaid Nurszit is, és deportálták Barlaba, azt gondolván, hogy „félreállításával” ennek az igen nagy befolyással és tekintéllyel rendelkező muszlimnak az emléke lassan feledésbe merül, és így az iszlám egyik éltető forrása is elapad.

A Magasztos Allah azonban úgy akarta, hogy ezen az elhagyott helyen legyen a megújulás kiindulópontja, ahonnan az iszlám fénysugarai feltartóztathatatlanul eljutnak majd Törökország minden területére, városába, legkisebb falvába is.

Szaid Nurszi kis barlai háza előtt volt egy pici forrás, amely télen-nyáron vizet adott, és egy a házikó fölé magasló, hatalmas platánfa, amelynek sűrű ágai között a tavaszi és a nyári évszakokban ezernyi madár megfordult.

Az egyik helybeli ács egy deszkából összerakott, kis szobát készített és helyezett el annak fának az ágai közé, magasan a föld felett. A mester idejének nagy részét ott töltötte imádkozással, szemlélődéssel és elmélkedéssel a tavaszi és nyári hónapokban, és ott írta a *Riszále-i Núr*t, gyakran, virradatig. A helybeliek időnként egymást kérdezgették: mikor alszik egyáltalán a mester? S mikor kel fel? Ha éjjel, bárki is elhaladt e hatalmas platánfa alatt, mindig hallhatta a tanító halk imáját, fohászait.

Bediüzzaman e helységben, e házban nyolc és fél esztendő-t töltött, és ez alatt, az idő alatt írta meg a *Riszále-i Núr* legnagyobb részét. Ebből az okból lakhelye az „Első Núr-Iskolának” is tekinthető.

Barla-ba érkezésekor készült fénykép Szaid Nurszi-ról

A mesternek mindig gyenge volt az egészségi állapota, és az ételt is ritkán kívánta. Elmondható róla, hogy életét végig a félig jóllakottság, illetve félig éhezés állapota jellemezte. Egy tányér leves és néhány kenyérdarab elegendő volt számára egy egész napra, amelyet általában valamelyik szomszédja vitt át neki. Természetesen, ő ezt sohasem fogadta el fizetség nélkül, hiszen egyik alapelve volt, hogy ellenérték nélkül ne vegyen át semmit senkitől. A korábban félretett pénzéből és az Isteni Irgalomból élte le életét.¹

A hatalom besúgóí állandóan figyelemmel kísérték minden mozdulatát, és folyamatos ellenőrzés alatt tartották. A helyiek ezért inkább kerülték a társaságát, és igyekeztek szóba sem állni vele. Idejét a házon belül töltötte, és az enyhébb évszakokban kigyalogolt az Eridir-hegyhez, és annak csúcsán, fenyőfákkal körülvéve, elmélyült a szemlélődésben és az imádságokban.

Magány és elidegenedés

Ezen időszak magányára és elidegenedésére ekképpen emlékezik vissza:

„E fájdalmas száműzetésem ideje alatt teljesen magamra maradtam, és az embertársaimtól egészen elszigetelődtem. A

¹ A Riszálatu-l-iktiszád-ban („Értekezés a takarékoskodásról”) ezt írja saját helyzetéről: „Kilenc évvel ezelőtt (1926-ban), amikor a száműzött törzsek fejei Burdurban felkerestek, s nehéz helyzetemet ismervén pénzbeli támogatást akartak velem elfogadtatni, így válaszoltam nekik: noha kevés pénzem van, be tudom azt osztani, tudok vele bánni, nekem sokkal kevesebb is elegendő, mint nektek, így gazdagabb is vagyok nálatok. Ismételt felajánlásait mindannyiszor visszautasítottam. Érdekes megjegyezni még, hogy két évvel később azok közül, akik nekem pénzt kínáltak, ők maguk adósságba keveredtek, mivel nem törődtek vagyonuk beosztásával. Az a szerény összeg, ami meg nekem állt rendelkezésemre, elegendőnek bizonyult, hála legyen Allahnak érte. Szükség nem vezetett soha az emberekhez, és mindig szemem előtt lebegett az elvem: ne legyél függő helyzetben másik embertől!”. Lásd: al-Lama'át, 215. o.

barlai mezőkre letekintő Csám hegycsúcson¹ szüntelenül kerestem a sötét helyzetemben fellelhető fényt (a Hatodik Levélben részletesebben írtam erről). S egy éjjel, a platánfa tetején lévő kis szobámban, a rezenéstelen csendben, hirtelen igen nagy erővel tört rám megöregedésem érzése, melyet még elviselhetetlenebbé tett az elszigeteltség és az idegenben lévőség terhe. Az öregség ezt suttogta a fülemben:

Nappalaid mostani helyzeted sírhelyévé lettek, és az evilágot gyászruhaként hordozod. Életed nappala is leáldozóban van, s az evilág világossága egyszer majd átmegy a túlvilág éjjelébe, miként az élet nyarának nappalát is felváltja egyszer a halál telének sötétsége.

Amire a következő választ adtam:

És valóban. Idegen vagyok e tájon, szülőföldemtől messze. A szeretteimtől való távolság, pedig szinte elviselhetetlenné teszi a közel ötven éves ember idegenérzetét, és semmi egyebem sincsen, mint az elmúlt időszakot megsirató könnyeim... Ezen éjjelen nagyobb magányt és elhagyatottságot érzek, mint a gyakran meglátogatott szomorúság hegyén, s öregedésem jelei is az evilágból történő, majdani végső eltávozásra emlékeztetnek.

Ezen nyomasztó idegenségérzetben kezdtem el keresni a fényt, a remény forrását, a bizakodás kapuját, mire hamarosan meg is jött a válasz az Allahban való hittől, mely egyedüli mentsvárom volt. Ez oly erős támaszt jelentett, hogy a fent leírt lelki teher megsokszorozódása esetén is elegendő lett volna vele szemben.”²

A megismerkedés kezdete

Barla lakói nap mint nap láthatták a tudós férfit kilépni a házából, és elindulni a hegy irányába, majd visszatérni

¹ Çam dağı, azaz magyarul „A fenyves-hegy”. Barlából négy óra gyalogúttal lehet a tetejére eljutni.

² Al-Lama’át, 349. o.

hajlékába, azonban senki sem merte a hatalom által megbélyegzett embert megszólítani. Hiszen ki akarna egy olyannal kapcsolatba kerülni, akit nem kívánatos személynek nyilvánítottak? Senkinek sem hiányzik, hogy saját maga is hasonló helyzetbe kerüljön... Egyszer azonban történt valami:

„Az egyik nyári napon, szokása szerint kilépett a mester a házából és elindult a hegy felé. Szép, napos idő volt, de mire megérkezett a hegytetőre – a küszöbön álló vihart jelezvén – már fekete felhők borították az eget. Hamarosan ki is tört a vihar, menydörgéssel, villámlással és bőségesen lezúduló esővel. A mester egyedül volt a hegytetőn, és gyorsan átázott, mert a felhőszakadás ellen a fenyőfák sem nyújtottak elegendő menedéket. Sok idő eltelt, míg a vihar jelentősen lecsillapodott, és a mester végre elindulhatott hazafelé. Teljesen átázva, csurom vizesen érkezett meg a településre, és ráadásul útközben a cipője is szétrongyolódott. Ezért azt kezébe véve, mezítláb, a sárban bokáig elmerülve, ügyel-bajjal jutott csak előre.

Mikor Barla központi kútja mellett elhaladt, az ott beszélgetni összegyűlt helyiek a száműzött, embertársaitól elkülönített, tiszteletreméltó tudóst ilyen helyzetben meglátva mély, zavart hallgatásba merültek... Szaid Nurszi átázva, piszkosan, elnyűtt lábbelijét kezében tartva csetlett-botlott az út sarában. Vegyes érzelmek kavarohtak az elnémult társaságban: embertársuk sajnálata, és az önkéntelen segítő szándék mellett, a minden mozdulatukat figyelő, a hatalom által fizetett besúgóktól való félelem is jelen volt. A csoportból azonban egy valaki, egy Szulejmán nevű férfi mégis kivált, a sáros cipőt a mester kezéből elvette, azt megtisztította, és a tudós embert hajlékába hazakísérte.”¹

Bediüzzaman ily módon tett szert egy tanítványra, aki nyolc éven keresztül hűségesen segítette, támogatta mesterét,

¹ Bilinmejen taraflarilja Bediüzzaman Szaid Nurszi, 277. o.

akitől tudásának kincsestárából részesülhetett. Szulejmán az első láncszeme volt, a hozzá kapcsolódó, végül egész Törökországra kiterjedő, minden szegletébe eljutó mozgalomnak, melynek tagjai fáradhatatlan lelkesedéssel másolták és terjesztették mesterük Riszále-i Núr értekezéseseit. Börtönbe zárt vezetőjük műveit továbbítván magukat is veszélynek, üldöztetésnek tették ki, lelkük azonban nyugodt maradt.

Ebben a házban lakott a mester Barla-ban. Előtte a hatalmas platánfa, s koronájában a deszkákból összetákolt szoba.

A Riszále-i Núr

E sanyarú esztendők folyamán, Törökországban az iszlámot is több támadás érte: a kormány a hírközlés, a propaganda minden lehetséges eszközét felhasználta, hogy a hitet megsemmisítse, romba döntse. A talpnyalók, a bértollnokok és a hit ellenségeinek egész serege állt rendelkezésükre, és a vallás védelmezőinek hangját a hit alapjait kikezdők, a kételkedés magvát elhintők igyekeztek túlharsogni. Ilyen körülmények között égetően szükség volt egy útmutató, határozott védelmezőre, tanítóra, és e fejlemények súlyosságát felismerve Nurszi mester magára vette ennek a hatalmas feladatnak, a hit törökországi megmentésének egész terhét.

Mivel a hit megóvásának ügye, a legkisebb késlekedést, halasztást nem tűrve, minden más dolognál előbbre való lett, az őt szúfi rendi vezetőnek tartó, rendszeres látogatók gondolataiban is igyekezett mindig nagy gonddal rendet tenni. Ezzel kapcsolatban így igazította helyre őket:

„Nem vagyok egyik misztikus rend mestere, előjárója sem: most a hit megmentésének idejét éljük, és nem a szúfi rendekét.”¹

A Riszále-i Núr első értekezései is ennek értelmében a hit legalapvetőbb kérdéseit vették sorra, mint például a halál utáni Feltámadás, a nagy Összegyűjtetés és az Ítélet Napjának bekövetkezése. E témakört különösen sok támadás érte az eretnekek részéről: a fentieket, mint logikai úton nem bizonyítható, és a tudománnyal meg nem erősíthető elvont dolgokat, a mondák, hiedelmek, babonák világába szerették volna száműzni. Az említett értekezésében, Allah Legszebb Neveinek magyarázatából kiindulva, a mester e témákat fejtette ki a közvetlen emberi tapasztalást is bevonva. A

¹ Bilinmejen taraflarijla Bediüzzaman Szaid Nurszi, 286. o.

mindennapi élet dolgaival szemléltette a hit alapjait, mint amikor például az alvást a halálhoz, a felébredést pedig a Feltámadáshoz hasonlította, vagy amikor a lehulló levelekről, és a tavasszal kirügyező fákról beszélt. A megújulás folyamatosan itt van a szemünk előtt, akkor hát a Feltámadás dolgával kapcsolatban miért e csodálkozás, miért e hitetlenkedés?

A modern kori iszlám hirdetésében mérföldkövet jelentett, és egy szinte teljesen egyedülálló jelenség volt a *Riszále-i Núr* megjelenése. Szaid Nurszi mester csupán a szellemi szerzője volt, ő maga saját kezűleg nem írta meg e műveket: elragadtatott állapotában diktálta le tanítványainak, akik a teleírt lapokat egymás között terjesztették, rendezgették, és a nyomtatás előtti példányokat javításra, kiegészítésre a mester elé tárták. Fontos még megjegyezni, hogy Bediüzzaman számára az Áldott Koránon kívül más forrásmű nem állt rendelkezésére, kiváló memóriájának köszönhetően azonban, a fiatalkorában olvasott könyveket mind fejből tudta idézni.¹

¹ Abdallah Dzšávis így emlékezik vissza: „Napnyugta után hagytam el Szalám falvát, a Háfiz Ali által lemásolt Raszáil példányokkal a táskámban. Egész éjjel gyalogoltam, és hajnalhasadásra megérkeztem Barlába, ahol a mester kitörő örömmel fogadott engem. Együtt elimádkoztuk a fadzsr imát, majd aludni tértünk. A következő nap ismét átvehettem a mestertől a lediktált példányokat, amiket visszatérve Szalám falvába átadhattam Háfiz Alinak.” Lásd: Son Şahitler, 69. o.

A fa, melynél a mester a szemlélődő és elmélkedő óráit töltötte.

A Riszále-i Núr megjelentetéséhez vezető út

Törökországban az arab abc betűiből kialakított oszmánliról hivatalosan áttértek¹ a latin betűs török írásra, és attól fogva nyomtatásban is minden csak ekképpen jelenhetett meg. A száműzött, megfigyelt „személy” írásainak terjesztése ezen oknál fogva is kézzel írott formában történt, amihez Bediüzzaman mester egyébiránt is ragaszkodott.

Amikor, pedig tanítványainak köre jelentősen bővülni kezdett, írásai a környező falvakba, sőt távolabbi városokba is eljutottak, ahol a sötétség közepette fényre és vezetésre szomjazó szívek és értelmek buzgó igyekezettel olvasták.

A hatóságok sem figyelték tétlenül a Núr-tanítványok eme tevékenységét: gyakran tartottak házkutatást náluk mindenüket felforgatva. Ők azonban végtelen nagy nyugalommal fogadták megpróbáltatásaikat, a kellemetlenségeket, hiszen az esetleges bebörtönzések is mily csekély „adó-befizetésnek” tűntek hitük védelméért, vallásuk megőrzéséért cserébe, s mesterük által elnevezett „madrasza juszufijja” tagjai voltak, a József szúra ihletettsége révén, amelynek erre vonatkozó részlete így szól: „*S a börtönben maradt néhány esztendőig*”.

A *Riszále-i Núr* másolását eleinte tíz tanítvány, majd száz, és egy idő elteltével már ezrek – férfiak és nők egyaránt – végezték, akik a nappal és éjszaka számos óráját töltötték a kéziratok fölé hajolva. Sőt, akadtak olyanok is, akik e tevékenységüket oly komolyan vették, hogy emiatt évekig nem hagyták el otthonaikat.

¹ Az erre vonatkozó törvény 1928. november 1-jei hatállyal lépett életbe.

A nők és a *Riszále-i Núr*

A fent leírt „kampány”-ban az írni-olvasni tudó nők is igen nagy szorgalommal és lelkesedéssel vették ki részüket. Még a különböző tárgyak festésével, díszítésével foglalkozó nők is sok időt szenteltek a kéziratok másolására. Némelyikük a következő szavakkal kereste fel Nurszi mestert:

„Tanítónk! Hogy részt vehessünk a *Riszále-i Núr* szolgálatában, elhatároztuk, hogy a férfiak munkájának egy részét is átvállaljuk, hogy nekik is jusson idő foglalkozni vele.”¹

Húsz éven keresztül így módon terjedt kézzől-kézre Bediüzzaman műve, és az első nyomtatása után (Runiuban) ismét számos esztendőnek kellett eltelnie, míg 1956-ban ismét megjelenhetett (a Riszálat al-Hasar egyedüli kivételével, mely időközben, Isztambulban illegálisan került kinyomtatásra).

Az iszlám elleni újabb támadássorozat

Az iszlám elleni támadások tovább folytatódtak, sőt, intenzitásuk is fokozódott. Nem múlt el esztendő, hogy a kormány ne adott volna ki újabb határozatot, vagy tiltó rendelkezéseket, amelyekkel a hit oszlopait szándékoztak rendre megingatni.

1932-ben hivatalos rendelettel megtiltották a müezzinek, a saría által évszázadok óta meghatározott működését Törökországban. Ettől kezdve, az arab helyett, török nyelven kellett megszólaltatniuk az ezánt, az imára hívást, amely fejlemény könnyekkel telítette meg az igazhívők szemeit.... Hová lett, a lelkekbe markoló, szíveket felemelő valódi imára hívás?

¹ Tarihcse-i Hajat, 145. o.

A kis mecsetben, ahol Bediüzzaman a helyieknek a napi imákat vezette, továbbra is az eredeti arab nyelven történt az ezán.

A helyi előjáró fülébe – besúgók révén – hamarosan el is jutott ennek a híre. A mecset, nőknek fenntartott, elkülönülő részén csendőroket rejtett el, hogy a „vétkeseken” rajta üthessen „bűnük” elkövetése közben.

Gyalog vezették el a letartóztatottakat a szélsőségesen hideg téli, behavazott utakon Egirdir városáig.

Köztük volt a mecset müezzinje is, aki így emlékezik vissza ezen eseményekre:

„Miután bevezették a török nyelven mondott ezánt, igen sokszor háborgatták a muszlimokat Törökországban emiatt (...) Voltak persze olyan imámok, akik helyeselték e döntést, azonban volt nem egy olyan is, aki ellenszegült.

Az egyik napon rátörtek a mecsetre, melyben Szaid Nurszi előimádkozott. A letartóztatottak között voltak tanítványai (többek közt Abdallah és Musztafa Csavus, Szulejmán, Ali és jó magam)...(...) A behavazott úton, gyalog tereltek minket egészen Egirdir városának börtönéig, ahol minket elkülönítve tartottak, a többi fogvatartottnak megtiltották a velünk való beszédet. Pár nappal később a főügyész elé vezettek bennünket, aki mellett egy ezredesi rangban lévő katonatiszt is jelen volt. Így szóltak hozzám:

Tudomásunk van arról, hogy ennek a kurdnak (a mestert értette ez alatt) 150 aranylírát adtatok. Mennyi fegyvert vásároltatok ebből az összegből?

Ezt válaszoltam: Az állam olyan, mint egy hajó. Mindenről tud, ami bele kerül, és ami onnan kikerül. A mesternek sem ágyuja, sem puskája nincsen. Amit ő elérni szeretne az nem más, mint a dolgok békés elrendeződése.

Megkérdezték: Családos ember vagy-e?

Igen – válaszoltam.

Ha nem mondasz igazat, bizony az akasztófára juttatunk!

Én tovább folytattam: Ez az ember csupán a Korán szolgája, mihhez kezdjen az ágyuval és a puskával? Nincs más fegyvere, mint az Áldott Korán.

A később összeült bíróságon hangzott el már:

Ki mondta arabul az imára hívást?

Úgy tettem, mintha a kérdést nem hallottam volna. Némán álltam fel.

Most a nevemet kérdezte:

Szulejmánnak hívnak, vagy talán nem?

Ezt feleltem: Mivel télre fordult az idő, már tegnap előtt eljöttem.

A bíró: Azt kérdeztem, mi a neved?

A vendéglőben aludtam, bíró úr...

Nagyon feldühítettem, és végül az örökhöz fordulva így kiáltott:

Vigyétek ezt a szemetet előlem!"¹

Iszpartából a bebörtönzéséig

A fentieket követően a mestert Iszpartába szállították (ez az 1934-es esztendőben történt), ahol a több hónapos tartózkodása alatt a *Riszále-i Núr* több értekezése elkészült: A „Mértékletességről”, az „Őszinteségről”, a „Hidzsábról”; valamint tanácsai a „Betegeknek, az Időseknek”. Mindezek a Lama’át (Villanások) gyűjteménybe kerültek, míg az előzőek a Kalimátba (Szavak) és a Maktúbátba (Levelek).

1935 egyik korai, niszán (április) havi reggelén a csendőrség egyik osztaga végül rátört a mester házára, és a szerény hajlék minden egyes zugának átvizsgálása után letartóztatta őt. Ugyanezen a napon, mintegy 120 Núr-

¹ Bilinmejen taraflarijla Bediüzzaman Szaid Nurszi, 289-291. o.

tanítványnál is házkutatást tartottak, és ezek során – ahogyan tanítójuk és vezetőjük kezére – ugyanúgy az övékre is bilincs került. Mindannyiójukat Eszkisehir városának börtönébe szállították, ahol az ítéldbíróság már várta őket. A vád: „A fennálló hatalom megdöntésére irányuló titkos szerveződés és csoportosulás létrehozása.”¹

Az út teljes hossza alatt magas fokú biztonsági intézkedések voltak érvényben, melynek értelmében állig felfegyverkezett katonaság kísérte őket mind az afjoni, mind az iszpartai útvonalon.

Az ellenük felhozott főbb vádpontok:

- 1) Titkos szervezet létrehozása.
- 2) A kemáli forradalommal szembeni ellenforradalom előkészítése.
- 3) Szúfi-misztikus rend megalapítása
- 4) A „Hidzsáb” című értekezés megírásával a vallásosság megerősítésének szándéka.

Amennyiben a fenti vádak értelmében bűnösnek mondja ki őket a bíróság, az ítélet kétség kívül a halálbüntetés lett volna a számukra. S valóban, hamarosan ilyen hírek is kezdtek terjedni szerte az országban. Ez minden bizonnyal a félelem-keltés és elrettentés szándékával történt azért, hogy a mozgalomhoz való későbbi csatlakozni szándékozóknek kedvét szegjék a jövőben.

Fénysugarak a börtön sötétségéből

(Az első Madrasza Júszufijja²):

Szaid Nurszi mestert a börtön magánzárkájába helyezték, ahol folyamatos megfigyelésnek és zaklatásnak volt kitéve a szellemi megtörés nyilvánvaló szándékával. A mester

¹ Tarihcce-i Hajat, 191. o.

² Eredeti török helyesírással: Medrese-i Yüsufigiye.

azonban mindezek ellenére rendületlenül folytatta a *Riszále-i Núr* írását. Ebben a börtönben írta meg a következőket: Huszonnyolcadik és Huszonkilencedik és a Harmincadik Villanás, valamint az Első és a Második Fénysugár. Hatására sok fogvatartott tért vissza az iszlám valláshoz és kezdett el újra naponta imádkozni.

Az említett vádakát nem sikerült sem rá, sem tanítványaira rábizonyítani, de így is talált a bíróság ürügyet (a Hidzsábról szóló írása, mely a Huszonnegyedik Villanás) arra, hogy Bediüzzamant 11 hónapra bezárják.

A híres védőbeszéd

Ügyének tárgyalása során a mester szólásra emelkedett, és íme a híres védőbeszédének néhány részlete:

Tisztelt bíró úr!

Azzal a váddal hoztak engem ide, hogy egy reakciós ember lennék, aki a vallást a fennálló rend, a közállapotok felforgatására használja fel. A válaszom erre a következő:

Az, hogy valaminek a megcselekvése lehetséges, még nem jelenti feltétlenül azt, hogy az mindenképpen meg is fog történni. Egy doboz gyufával például fel lehet gyújtani egy házat, ez a lehetőség azonban nem vonja szükségszerűen maga után azt, hogy e bűntényre sor is kerül.

Az iszlám tudományokkal való foglalatosságom célja kizárólag Allah megelégedésének elnyerése, és Allah óvjon meg attól, hogy bármi más szándék vezéreljen.

Feltették nekem a kérdést: Vajon a szúfi misztikusok útját járom? A válaszom:

Korunkban nem a szúfi vallásgyakorlás az elsődleges kérdés, hanem magának a hitnek a megtartása, visszanyerése. Sokan, anélkül üdvözlnek majd, hogy bármiféle szúfi rendhez tartoztak volna, de hit nélkül még senki nem jutott a Paradicsomba.

Ezt is megkérdezték tőlem: Honnan van ennyi pénze, hogy ily sok embert gyűjt maga köré? Erre én visszakérdezem: Mire alapozzák, hogy én egy szervezetet hoztam volna létre, s miből gondolják, hogy olyan tevékenységet folytatok, amihez sok pénz kell?

Ezzel is szembesítettek: Nem vagyok alkalmazásban, és a tanítói működés engedélyhez van kötve.

A válaszom: Ha sírok összes kapuja bezáródna, és a halál megszűnne, csak akkor lehetnének önök az engedély kiadásának egyedüli birtokosai. Azonban nap mint nap, több ezernyi temetésen hangzik el a halotti ima, ami azt jelenti, hogy nem az önök engedélyének kiadása a legfontosabb illetékesség.¹

Egy furcsa dolog

A Núr tanítványok ügyében folytatott nyomozás hevében, a *Riszále-i Núr* írásokat áttekintve, egy alkalommal egy füzetre bukkantak, amelynek az elejére a következő volt írva: „Ramadán² kapcsolatos”.

Erősen gondolkodóba estek: Ki lehet vajon ez a „Ramadán”? Mit csinálhat? Hogyhogy nem került a kezükbe a rajtaütés során? Kétségtelenül fontos szerepe lehet, hiszen a neve fel van tüntetve az egyik íráson! A többiek persze tagadják, hogy ismernék őt. Tehát, Szaid Nurszi egyik titkos, sőt legfontosabb tanítványa lehet... Parancsba adták hát minden környező település, város és benne minden ház átfésülését, hogy végre meg legyen ez a különösen veszélyes ember – ez a Ramadán!

Végül, az egyik igen távoli, név nélküli kis helységben rábukkantak egy Ramadán nevű férfira, akit – noha a

¹ Szaid Ramadán al-Buti, „al-Fikr wa al-qalb” című könyvéből, 322-323. o. A védőbeszédet teljes terjedelmében a Negyedik Fénysugár tartalmazza.

² Ramadán: Az iszlám böjti hónap elnevezése, de ugyanakkor egy muszlim férfinév is. – a ford.

szerencsétlen váltig állította, hogy sem írni sem olvasni nem tud, soha nem is látta a *Riszále-i Núr*-t, sőt Bediüzzamannal sem találkozott – bilincsbe verve, szoros őrizet alatt, az eszkisehiri börtönbe szállították. Persze, minden tiltakozása és bizonygatása hiábavaló volt, és két teljes hónapot fogságban töltött, míg valakinek eszébe nem jutott, hogy az említett írásba bele is olvasson: és lám akkor kiderült, hogy az a ramadán havi imádságok és böjtök értelméről szólt, nem pedig egy Ramadán nevű emberről!

Bediüzzaman száműzetése Kasztamonuba

Miután Szaid Nurszi az eszkisehiri börtönben 11 hónapot letöltött, 1936 tavaszán Kasztamonuba¹ szállították. Először a helyi rendőrörs fogdájába rakták, ahol három hónapot raboskodott, majd a rendőrörs melletti kicsiny házba kellett beköltöznie, ahol folyamatosan szemmel tarthatták. A házikó két részből állt: az alsószint tároló helyiség volt, a fenti részen pedig két szoba volt. Bediüzzamanak magának kellett ennek bérét rendszeresen fizetnie.

Kasztamonuban összesen hét éven át tartózkodott, és ez alatt is tovább folytatta a *Riszále-i Núr* írását.

Itt keletkezett többek között: „Hatodik Fénysugár”, az „Ájatu-l-Kubrá” című értekezés, „Harmadik Fénysugár”, a „Munádzsát értekezés”, a Negyedik, a Hatodik, a Nyolcadik és Kilencedik Fénysugár.²

A Núr Levelek kézbesítői

Bediüzzaman megfigyelői éberségét különféle módon kijátszva, ebben az időszakban is, tovább tartotta a kapcsolatot tanítványaival. Titokban kellett cselekednie, az

¹ Kastamonu, Tartományi székhely a Fekete-tengeri régióban.

² A Negyedik Fénysugár a „Haszbuná Allahu va ní'ma al-vakílu” ája kommentárja, az Ötödik Fénysugár a Daddzsál és a Szufjáni kísértéssel foglalkozik, a Hatodik pedig a „Tahijátu li-Llahi”-t értelmezi.

elkészült oldalakat továbbadni és terjesztetni, ezeket segítői kézzel másolták, és önkéntes hírvivők juttatták el az ország legtávolabbi pontjaira is. A feladatkörök jól meg voltak szervezve, a másolók és a szállítók ügyesen végezték áldásos tevékenységüket. Akadt olyan tanítvány, aki egymaga ezernyi értekezést másolt le, és ily szorgalommal a másolt példányok száma elérte a 600 ezer példányt. Törökország akkori sötéttségét lassan, fokozatosan, de feltartóztatlanul kezdte áttörni az ország minden szegletében kigyulladó fény, mely egyúttal azt is egyértelművé tette, hogy az iszlám fényét semmi ki nem olthatja. Az itt megírt értekezések – melyek a „Mulhak Kasztamúni”¹ elnevezés alatt gyűjtettek össze – a hit-tételek egész sorát veszi végig, és a rájuk vetülő kétségek árnyékát határozott vonásokkal oszlatják szét.

A részeg ember bűnbánata

Bediüzzaman szokása szerint gyakran sétált a környező síkságon, hegyes vidéken, s néha felmászott a Kasztamonu erőd romjaihoz is. Itt általában sok időt töltött el elmélkedéssel, szemlélődéssel, valamint a *Riszále-i Núr* írásával, korrektúrájával. A kormány emberei, természetesen minden egyes lépését figyelemmel kísérték.

Egyik alkalommal, az említett hely romján üldögélve egy tántorgó léptű, éneklő részeg emberre lett figyelmes, aki a bordélyház felé vezető úton haladt el mellette (legálissá váltak az ilyen „intézmények”). Bediüzzaman mellé érve, amaz megállt a romfal előtt, és egy tapodtat sem haladt tovább. Csak nézett felfelé, ahol a mester üldögélt... figyelte a rendkívül i tudóst, annak tiszta fehér köpenyét. A mester lenézett hozzá, barátságosan elmosolyodott, s így szólt hozzá:

„Testvér! Térj vissza házádba... ne menj oda! Menj haza, mosakodj meg, végezd el az imádat s tarts bűnbánatot!”

¹ Törökül „Kastamonu Lahikası”, azaz „Kasztamonui függelék”.

A részeg szívének mélyéig hatolt a szeretetteljes, együttérző hang, és könnyek kezdtek el fakadni a szeméből. Majd megfordult, s lépteit hazafelé fordította. A Bediüzzaman megfigyelésével megbízott biztonsági ember egészen összezavarodott a látottaktól, és a részeg után iramodott. Amikor utolérte, rákiáltott: „Mit mondott neked ez a kurd?”¹

Találkozása a tartományfőnökkel

Kasztamonu vezető hivatalnokai folyamatos megfigyelés alatt tartották, és nem mulasztottak el egyetlen alkalmat sem, hogy zaklassák.

Mivel Bediüzzaman továbbra is a régi, immáron betiltott ruházatot hordta², a helytartó, magához hívatta. A rendőri kíséretben megjelent mester láthatóan fel volt dűlva, mivel az egyik hivatalos személy útközben megpróbálta letépni róla a turbánját.

Ebben a lelkiállapotban lépett be hát hozzá, s keményen így szólt a válihoz:

„Ide figyelj! Köztünk és az általad rettegett halál között csupán egy igen vékony válaszfal van, amin ha áthaladunk, már nem marad semmi, amitől félni lehetne. Ennek tudatában tedd azt, amit a törvény előír neked!”

A váli arca elfehéredett, és szóhoz nem jutott. Igen nagy erőfeszítésébe került, míg az íróasztalán lévő csengőhöz nyúlhatott, hogy hívassa embereit a mester hazakíséréséhez. Egy szóval sem említette ezután a ruházat megváltoztatásának előírását...³

¹ Bilinmejen taraflarijla Bediüzzaman Szaid Nurszi, 299-300. o.

² A ruházatra vonatkozó rendelkezés: az 1925-ben érvénybe lépő törvény értelmében szigorúan tiltották a korábbi oszmán ruházatot és a női hidszáb viselését. Egyúttal előírták az európai ruházatra való áttérést.

³ Bilinmeyan taraflariyle Bediüzzaman Said Nursi, 313.o.

A madrasza diákjaival

E pusztító években a hitoktatást is törölték az iskolákból, miként e szavak használatát is tiltották a könyvekben: „Allah, Teremtő, Úr, a Dicsőséges Allah, Magasztaltassék”. A következő szavakkal kellett pótolni őket: „Természet, Fejlődés, Haza, Nép...” A fejből is szerették volna eltávolítani az előbbi fogalmakat, és azt hirdették, hogy az Allahban való hit egyenértékű a tudatlansággal, és a hitetlenség a műveltség, tanultság jele. Az 1932-ben Isztambulban megjelent „Hayat” Enciklopédiának az „Allah” szóhoz írt cikke jól érzékelteti az ekkortájt uralkodó szellemi vonulatot, amely a primitív ember hiedelmének tartotta a vallási meggyőződést. A következőket írja:

„A jelenleg meglévő vallások alap gondolata a következő: Egy az isten és ő a világ teremtője. A tudomány fejlődése azonban egyre inkább bizonyította, hogy e gondolat teljesen hibás, s semmiféle isten nem létezik. A művelt emberek körében egyre inkább terjedőben van az ateizmus.”¹

Az új generációkban többek közt így módon kívánták a hit csíráját is elfolytani, s helyette a kételkedés szellemét terjeszteni. Abdullah Yakin, a „Yeni Lügat” és a „Kámusz al-Dzsadíd” szerzője is megdöbbenéséről számol be, amikor elmondja, hogy középiskolás korában tanítóitól egyáltalán nem hallotta az Allah szót. Barátjával, Refattal együtt rendszeresen meglátogatták Bediüzzamant:

„Egy időben a barátommal rendszeresen látogattuk őt. A hit fontosságáról beszélt velünk, Allah Egységéről és Mindenhatóságáról, és arról hogy az ember nem korlátok nélküli életre teremthető. Minden egyes alkalommal, miután eljöttünk tőle úgy éreztük, mintha újjá születtünk volna.

¹ Hayat Ansiklopedisi, 1932, vol. I 132. o.

Lelkünk telítve volt a szellemi örömmel és emelkedett vidámsággal.”¹

Bediüzzaman felettébb szükségesnek érezte, hogy e témával kapcsolatban is írjon valamit, és, hogy ezek az értekezései korának ezernyi, későbbi időszakban pedig százezernyi hívő megmenekülésének eszközévé válhatnak majd.

Így beszél erről: „Egy csoport középiskolás diák jött hozzám kasztamonui tartózkodásom idején, a következő szavakkal: Beszélj nekünk Allahról! Az iskolánkban ugyanis tanáraink nem is említhetik Őt! Azt válaszoltam: Minden egyes tudomány, mellyel foglalkoztok, mind Róla szól, és saját nyelvén szól a Teremtőről. Ezekre figyeljete, és ne a tanáraitokra!

Mondok egy példát: Van egy hatalmas gyógyszertár, benne a legkülönbözőbb szerekkel, mértékekkel és mindezt egy végtelenül bölcs „Gyógyszerész” használja. S ehhez hasonlóan az egész földkerekség, annak minden élőlényével is egy nagy, rendezett műhely, melyben minden tervszerűen történik.

Újabb gyanúsítás és bírósági tárgyalás

A Núr mozgalom egyre nőtt, szélesedett, és folyamatosan működtette a szívekben lángoló hit és remény. Terjedésüknek csak a kényszer és a bebörtönzés tudott valamelyest gátat szabni.

Az 1943-as esztendő elején, miközben a mester heves lázzal feküdt – megmérgezték – a rendőrség rátörte az ajtót és mindent felforgatva házkutatást tartott nála. Semmi

¹ Bediüzzaman a Riszálat ath-Thamara című, a Denizli-i börtönében megírt értekezésében emlékezik vissza a középiskolás diákokkal folytatott beszélgetéseire.

egyébre nem leltek, mint néhány értekezésre a hitről, a feltámadásról és az erkölcsről.

Ugyanezen év szeptember havának 18. napján, abban a reményben, hogy ezúttal terhelő bizonyítékokat találnak nála, még egyszer rátörtek. Annak ellenére, hogy nem találtak semmi ilyesmit, mintegy 120 tanítvánnyal együtt Ankarába szállították.

A vád a korábbiakkal megegyezett: titkos társaság létrehozása, a vallástalan kormány elleni lázítás, a fennálló rend megdöntésére irányuló cselekmények, Musztafa Kemál „Dadzzsál” és „Szufjáni” gúnynevekkel való megbélyegzése.

A hirdetés kötelesség

Bediüzzamant ramadán hó egyik forró nyári napján szállították teherautóval Ankarába, amely igen nagy igénybevételt jelentett az immáron 70 éves és böjtölő öregember számára. Azonban ily körülmények közepette sem feledkezett meg a tanítás, útmutatás kötelezettségéről. Így szólt fogvatartóihoz: „Meg lehetne-e állni egy rövid időre? Ugyan nincs kényszer a vallásban, de az utastársaimhoz szeretnék néhány szót szólni.”

Miután kérését teljesítették, így szólt a körülette lévőkhöz: nagy valószínűség szerint, ramadán hónap áldott Lailat ul-Kadr ¹ éjszakájához érkeztünk. Aki a Kegyes Koránt olvassa, az annak minden egyes betűjéért tíz jótettnyi jutalmat kap Allahtól. Ha ramadán éjjelén olvassa, ezernyi jutalmat kap, ha ezen áldott éjszakán, harmincezernyi jótettnel megfélemlít. Nemde, ha valaki egy kis munkáért öt aranylírát ajánlana fel nektek, mily örömmel látnátok hozzá?

Minden muszlim testvérem recitálja el a Fátíha szúrát háromszor, az Ikhlász szúrát egyszer, s az ajat al-Kurszit

¹ Az „Elrendelés Éjszakája”, vagyis az az éjszaka, amikor Allah leküldte a Koránt.

egyszer. Ezzel nagy kincset szereztek magatoknak az Örök Életben.”¹

Napnyugtakor ismét megállt velük a teherautó, megtörték a börtönt és mesterükkel elimádkozták a maghrib imát.

Ankara helytartója öngyilkosságot követ el

Ankara helytartója, Nuzád Tán Dughán magához rendelte, és „tiltott” ruházatától akarta megfosztani őt. Bediüzzaman azzal védekezett, hogy a tiltó rendelkezés rá nem vonatkozik, mivel ő egy visszavonult, kirekesztett ember, és hogy turbánját is csak akkor emelhetik le majd róla, amikor a feje is lekerül a nyakáról!

Az Isteni Elrendelés különös jeleként értelmezhető, hogy e durva, a mesterrel szemben sértő szavakat használó vezető hivatalnok később önkezével vetett véget saját életének (golyót repített a fejébe 1964. július 9-én).

A Denizli-i börtön (Második Madrasza Juszufijja)

Ankarából Iszpartába küldték a mestert, onnan pedig Denizlibe, ahol ismételten börtönbe zárták.

Amikor összeállt a *Riszále-i Núr* ügyében létrehozott vizsgálóbizottság, megállapítandó, hogy az tartalmaz-e politikai üzenetet, illetve a korábban említett vádpontok bizonyíthatóak-e, a mester fellebezést nyújtott be, mivel úgy vélte, hogy a témában járatlan, hozzá nem értő tagok alkotják a csoportot:

„E ’szakértők’ – akiknek semmiféle szakértelme nincsen – nem tekinthetők illetékesnek a *Riszále-i Núr* vizsgálatával kapcsolatban. Ezért egy másik, valóban szakértő bizottság létrehozását kérvényezem. Ha szükségesnek bizonyul, akár

¹ Bilinmejen taraflarijla Bediüzzaman Szaid Nurszi, 322. o.

európai tudósok is bevonhatóak, s ha bármiféle büntethető tételre lelnek, én állok elébe.”

Ezt követően valóban létre is jött, egy újabb, immár szakértőkből összetevődő vizsgálóbizottság, és hosszas kutatásuk eredményeként egyöntetűen azon véleményen voltak, hogy semmi gyanút keltő elem nem található a mester írásaiban. Íme, a közös nyilatkozatuk:

„Nem állapítható meg Bediüzzamannál politikai tevékenység, erre való felbújtási szándék. Miként arra sem utal semmi, hogy egy szúfi rendet, vagy bármiféle titkos társaságot akart volna létrehozni. Könyvei központi témája a hit, tudomány kérdései, és a Kegyes Korán magyarázata...”¹

Denizli-i börtönében mintegy 9 hónapot töltött Szaid Nurszi mester magánzárkába zárva. Tanítványai közül is sokat ugyanabba a börtönbe zártak, és közülük kettő – akik igen közel álltak a szívéhez – el is hunyt ez idő alatt. A Riszálat at-Thamara is ekkor íródott, melyet kis papírdarabokra jegyzetelt le, és gyufás skatulyákban a börtön udavrára kidobva juttatott el, az azokat lemásoló tanítványokhoz.

Kiváló védőbeszéde

Denizli börtönében való tartózkodásának ideje alatt több alkalommal is bíróság elé citálták, és ilyenkor mindig ragyogóan beszélt bírái előtt (miként az a Tizenkettedik és Tizenharmadik Fénysugárban is le van írva). Ebből egy részlet:

„Igen... nem tagadom, hogy egy közösséget alkotunk. Egy olyan közösséget, melynek minden időben több millió tagja volt, van és lesz. E társaság legfelsőbb törvényéhez való hűség jeleként naponta ötször imát végeznek a tagok. Miként az Áldott Koránban is meg van írva: *„Innamá al-mú’minúna*

¹ Ehli Vukuf raporlan 1/ 126. A Raszáil-i núrral kapcsolatos szakértői jelentés.

ikhvatun.” („A hívők, ők bizony testvérek”). Büszkén vagyunk tagjai e dicsőséges közösségnek, és feladatunk hívő testvéreinkkel megismertetni a vallással és bennük megszilárdítani a Kegyes Korán igazságait, hogy megmentjük őket a túlvilági örök börtöntől.

A *Riszále-i Núr* mozgalmát miként lehetne megállítani, amikor az, az Allah Trónjához kapcsolódó Korán igazságainak szolgálója. És ki merne szembeszállni az Allah Trónjához kapcsolódó igazságokkal?

Nem csupán a jelenlévőkhöz szólok, hanem Iszpárta ellenem összeesküdött bíróságához is. Csodálkozom azon, hogy kizárólag a Korán igazságait tanulmányozó társaság tagjait miként lehet titkos politikai aktivitással vádolni? Ugyanakkor a hitetlen Dozy professzornak, a szabad gondolkodás jegyében Koránhoz írt kitalációit teljesen rendben találják! Minket üldöznek, az ilyesmiket pedig a szabad véleménynyilvánításra hivatkozva elfogadják!

A Korán fénye azonban feltartóztathatatlanul árad az alkotmányához ragaszkodó millió muszlim szívébe, és leperreg róluk minden poilitikai cselvetés és ártás!

Azzal vádolnak engem, hogy köztársaság-ellenes vagyok. Én erre ezt mondom: Diák korom óta, ételem leves és kenyér. Étkezéseim után, ha volt módom rá, mindig hagytam néhány morzsát a hangyáknak is, mivel csodáltam „köztársaságukat”, rendjüket, együttműködésüket és testvériségüket. Ebből is láthatják, hogy mennyire tisztetek egy igaz köztársaságot. De leginkább abból a mély csodálatból, amit a kalifák állama iránt érzek és tanusítok. Ugyanis ők, amellet, hogy kalifák, államfők is voltak – nem csak szóban, hanem valóságosan is – egy köztársaság élén álló államférfi feladatát is ellátták.

Ami azonban a világi köztársaságot illeti, ismeretes, hogy nem foglalkozik a vallással. Se jót, se rosszat nem akar neki, közömbös iránta. Ti azonban, széles utat nyitottatok

mindenféle gyalázat és bűn előtt, és megengedtétek – a „szabad véleménynyilvánítás” jegyében – Allah és a teremtés meghazudtolását is. Amikor pedig a Korán ájáit halljátok, felemelitek a fejeteiket, és rögtön titkos politikai összeesküvésről beszéltek!

Hatalmas bűnt követtek el, amikor a hit igazságait a vallástalanság függönyével takarjátok el. Tudjátok meg, ha ezer életem is volna, mindegyiket feláldoznám a Lét legfontosabb igazságáért, Allah vallásáért, az iszlámért. „*Haszbuná Allahu va ni'ma-l-Vakíl*” („Allahban van minden reményünk, és mily tökéletes pártfogó Ő!”).

Továbbá azzal vádoltok, úgy véltétek, hogy minden vallásos tevékenységem az államrend megbolygatására irányul. Ezzel szemben én azt mondom nektek: e kijelentések célja nem más, mint az államrend megőrzésére való hivatkozással a vallás teljes kiiktatása.

Ismeretes, hogy a *Riszále-i Núr* immár húsz éve világít. Van-e tudomásotok arról, hogy ezen időszakban bármiféle felfordulást, zendülést okozott volna? Csak egyetlen egy incidenst említsetek! A 163-as cikkelyetek csupán ürügyként szolgál arra, hogy intézkedhessetek a vallás dolgai ellen.

Hát, halgassatok csak ide, ti, akik az evilágért eladtátok a túlvilági örök életeteket, és a teljes hitetlenségbe merültetek! Az Allahtól kapott erőm tudatában mondom: Tegyétek csak mindazt, amit megtehettek, mi pedig az iszlám legkisebb igazságáért is feláldozzuk örömmel az életünket!

Mostani életünk minden egyes pillanatában a halálos ítélet lebeg a fejünk felett, a kinti, tágasabb börtön pedig százszor rosszabb e benti fogságnál.

Azt kérditek, az elmúlt húsz esztendőben miért nem volt hajlandó legalább egyszer felvenni a modern ruházatot? S miért nem veszed le fejfödöt a bíróság előtt, holott már milliók követik az új ruházkodási szokásokat?

Erre én ezt mondom: Csak a bolond követi kutya módjára az európai dekadens, bűnös szokásokat.

Több mint huszonöt évvel ezelőtt, kiváltam a társadalomból, nem veszek részt a dolgaiban. Hogyan lehetne hát akkor engem ellenszegülőnek, ellenállónak bélyegezni? Hát tegyük fel, hogy ellenszegülök. Még Musztafa Kemálnak sem sikerült engem megtörnie, sem a számos bírósági tárgyalásnak, sem pedig az ellenséges kormányzóknak. Akkor miért pazaroljátok ti is az időtöket ilyesmivel?”¹

Védőbeszédének más helyén a következőket mondta még:
„Az igazság ez, s mi sziklaszilárdan állítjuk:

Ti hitetlenek! Ti, akik eladtátok vallásotokat az evilág múlandóságáért! Ti szerencsétlenek! Csak pazarljátok, amitek van! Pillanatnyi javaitok valójában súlyos terhet jelentenek számotokra. Az áldott da’va (’felhívás a hitre’) milliókat megmentett már, és mi is készek vagyunk lelkünket adni érte. Százszor inkább a börtönben maradunk, minthogy a sérthetetlen dolgok meggyalázását kelljen látnunk. Jelen önkényuralom láttán nem beszélhetünk szabadságról, sem szólási sem lelkiismeretiről, sem vallásiról, sem a tudás függetlenségéről. A szabadság követői vagy meghalnak, vagy a börtönben maradnak, testvéri közösségben, s fennén hirdetve: „*Haszbuná Allahu va ni’ma-l-Vakíl*” („Allahban van minden reményünk, és mily tökéletes pártfogó Ő!”).

Mozgalmunk nem személyes ügy, vagy olyan dolog, melynek jelentősége csökkenhetne bármikor is. Ez egy olyan ügy, mely igen nagy jelentőséggel bír mind nemzetünk, mind az egész iszlám közösség számára.

¹ Lásd: Ramadán al-Butí, „Min al-fikr wa-l-qalb”, 325-327. o. A teljes beszéd megtalálható a Tizenkettedik és a Tizenharmadik Fénysugárban.

Kijelentjük, hogy a muszlimok több milliónyi közösségéhez tartozunk, Allah pártjának vagyunk egymást segítő tagjai... az Áldott Korán szolgái és Allah katonái.

Bírák! Urak!

Amennyiben elítéletek a *Riszále-i Núrt*, és a Korán igazságait eltakarni igyekeztek a tekintetek elől, tudjátok meg, hogy ezzel olyan úton állítatok fel torlaszokat, melyen több millió muszlim járt és járni fog, és melyen az örök boldogságba jutottak el. E cselekedetekkel csak megvetést vontok magatokra.

A képmutatók és az eretnekek elvakítottak és félrevezettek benneteket, s gyengítették igazságérzeteteket. Az államot is kisiklatták útjáról, és megalapozatlan elfoglaltságokkal terhelték meg. Az önkényuralmat demokráciának állítják be, a széthúzást rendnek, a tudatlanságot és a hiábavalóságokat pedig civilizációnak. Hazájukat mindezzel elárulták, s nagyobb csapást mértek rá, mint bármilyen idegen kéz tehetne volna.”¹

A bíróság 1944. június 15-ei ítéletében felmentette Szaid Nurszit az ellene felhozott vádak alól, ennek ellenére mégsem engedélyezték a szabadon bocsájtását. Ez egy igen elképesztő dolog az „igazságszolgáltatás” történetében.

Ezt követően mintegy két hónapot töltött egy szállóban, mindaddig, amíg a hivatalos rendelkezéssel úgy nem döntöttek, hogy Afjon² tartomány Emirdá³ helységébe száműzik.

Emirdában (1944)

Egy önálló kis házban helyezték el kényszertartózkodásra, s állandó jelleggel egy őrt állítottak ajtaja elé, hogy a

¹ Imám Mudzsaddid Szírájának könyvéből. 56-57. o. Szerzője ismeretlen.

² Törökül: Afyon.

³ Török helyesírással: Emirdağ.

számúzott tudós sejk minden mozdulatát figyelemmel tarthassa.

A nyári hónapokban szokása volt hosszú sétákat tenni a környező fennsíkon, mezőkön, melyek során mindig követték a hatóság emberei. Több alkalommal is érte inzultus: turbánját tépték le róla, és bevitték a rendőrségre a tiltott ruházat elleni szabálysértés elkövetése miatt.

Ugyanitt történt – s a hivatalos orvosi vélemény is megerősítette – hogy a mester ételét megmérgezték, aminek következtében erős fájdalmakkal egy hétre ágynak esett. A Magasságos Allah azonban megmentette őt ellenségeinek ármánykodásától. Bediüzzaman szíve összeszorult e bánásmódtól, és a házi őrizettől, mely alig különbözött a börtön magánzárkájától. Az Afjoni Biztonsági Erők parancsnokához e miatt levélben panasszal fordult:

„Nem tudom miért ér bántalom a törvény által nem tiltott dolgok miatt is. Miért tilos például számomra a mecsetek felkeresése? Ráadásul olyan időpontokban indulnék oda, amikor nem a hivatalos imaidő van, és csak néhány muszlim testvéremmel találkozhatnék ott. Olyan nagy kérdés ez egy idős, idegenbe taszított, beteg és szegény embertől? Milyen érdek áll e mögött? S miért kifogásolható az, ha néhány jóindulatú embertől adományt kapok néha, melyek csupán személyes szükségleteimet fedezik? Olyan mintha egy hideg magánzárkában élném le az életemet, idegenben, betegségben, szegénységben, öregségben. Melyik törvény írja ezt elő számomra? Mi tiltja meg, hogy egy-két ember segítségemre legyen olyan dolgokban, amiket egyedül nem tudok megoldani?”¹

A *Riszále-i Núrban* is leírja, hogy eljusson üzenete az ankarai hatóságokig:

¹ Bilinmejen taraflarijla Bediüzzaman Szaid Nurszi, 331. o.

„Ha a védő és a bíró ugyanazon oldalon áll, akkor hová fordulhat az ember panaszával? Sokat gondolkoztam ezen. S valóban. Mostani helyzetem – megfigyelt fogolyként – sokszorosan nehezebb, mint amikor börtönbe zárva tartottak. Egyetlen ilyen nap e magánőrizetemben sokkal jobban megvisel, mint egy egész börtönben eltöltött hónap. Már húsz esztendeje szenvedek az elzárástól, és öregségem, gyengeségem ellenére is megtagadnak mindent tőlem e kemény tél alatt is. Kijelenthetem: az állam legfontosabb feladata elvitathatatlan jogaimnak a tiszteletben tartása. Ártatlanságomat ugyan elismerte, ugyanakkor léteznek titkos kezek, melyek idegen érdekeket szolgálnak, és ezek a legkisebb dolgot is úgy felfűjják, hogy rögtön bűntényt fabrikálnak belőle elhallgattatásom érdekében. Egyetlen közös céljuk, hogy megtörjék kitartásomat, és a végén kimondassák velem: ez bizony a sorsom, s bele kell, hogy törődjek. Emberi jogaim lábbal való tiprása nem a sors műve, hanem az ő zsarnokságuké.

Akik azt hangoztatják, hogy nem jogaim csorbítása a szándékuk, s felmentésemről hoztak ítéletet, mindenekelőtt kötelességük, hogy szabadon engedjenek. Az ételt nélkülözni tudom, a szabadságot azonban már nem.

Akinek kilenc éven át nem több mint 200 török líra áll rendelkezésére, és az alamizsna keserű kenyerét kell fogyasztania, annak bizony nem csoda, ha jobban vágyik a szabadságra, mint az ételre.

De a következőt is elmondhatom: Köztem és közöttük áll egy olyan dolog, mely tíz emberrel is felér: Milliónyi muszlim tanulmányozza már a Riszále-i Núr-t, melynek lapjai helyettem is beszélnek. Ha engem el is hallgattattak, írásaim továbbra is beszélnek, és semmilyen földi hatalom el nem hallgattatja azokat többé.”¹

¹ Al-Butí, Min al-fokr va-l-kalb, 331. o.

Nurszi mesterről készült kép Afjoni tárgyalásának idejéből

Az Afjoni bíróság előtt (a *Harmadik Madrasza Juszufigja*)

Bediüzzaman immáron betöltötte a 75. életévét. Ebből 22 esztendő száműzetésben, házi őrizetben és állandó megfigyeltetésével telt el. Ez azonban még mindig nem volt elegendő büntetés az anarai kormány szemében!

A titkosrendőrség szakadatlanul figyelte minden mozdulatát, éjjelét és nappalát, és tanítványait is folyton ürügyet keresve ellenőrizte.

Az 1948-as év egyik napján a rendőrség rátörte az ajtót Bediüzzamanra és tizenöt tanítványának otthonára, majd Afjon város börtönébe szállították őket. Az ezt követő napokban a hatósági terror áterjedt a szomszédos városokra is, mint Iszparta, Denizli, Ajdin, és 54 „Núr-tanítványt” tartóztattak le.

Ez alkalommal is a korábbiakkal megegyező vádakot hozták fel velük szemben, melyek alól többször is felmentést nyertek: az államrend megdöntésére irányuló titkos szerveződés, összeesküvő társaság létrehozása. Mindig ugyanaz a nóta.

Sokáig húzódott a bírósági tárgyalás, majd végül megszületett az ítélet: A mestert húsz havi letöltendő börtönbüntetésre ítélték, míg tanítványai egy része bűnrészesként szintén szabadságvesztést, más része felmentést kapott.

A feljebbviteli bíróságon azonnal fellebezéshez folyamodot a mester, és az – a korábbi Denizli-i eljárás felmentő határozatára hivatkozva (hiszen ugyanazon vádak alól mentették fel) – hamarosan érvénytelenítette is a legújabb ítéletet.

A bíróság ismét összeült megtárgyalandó, hogy köteles-e figyelmbe venni a feljebbviteli bíróság döntését, vagy nem. Végül ez ügyben nem tudván dűlőre jutni, hónapról-hónapra húzták-halasztották az eljárást, mindezt a feljebbviteli bíróság egyértelmű döntése ellenére. A cél, természetesen

Bediüzzaman folyamatos börtönben tartása, és szabadon engedésének minél későbbi időre történő halasztása volt.

A sejk mindezen nyilvánvaló mesterkedés, s látszateljárások előtt, csak ennyit szólt hozzájuk: *Rabbí Allahu* ('[egyedül] Allah az én Uram').

Húsz hónapos börtönbüntetése alatt az idős, beteg ember – a rideg, zord téli idő megpróbáltatásait tovább fokozva – mindvégig állandó zaklatásnak, kellemetlenkedésnek volt kitéve. Fűtetlen tömlőben hagyták hosszabb időre, és több alkalommal is tettek mérget az ételébe (Allah azonban megóvta az életét). Tanítványait, akik mesterüknek segíteni próbáltak, úgy elverték, hogy némelyik nyomorék maradt utána.

E börtönben is sok bűnöző és gyilkos tért vissza a valláshoz az ő szavára, és *Riszále-i Núr* írását is tovább folytatta. A „Tizenötödi Fénysugarat” is itt alkotta meg, mely a „Huddzsatu-l-Zahrá”¹ ('Ékes Bizonyíték') címet kapta. Ebben megkérdőjelezhetetlen bizonyítékokat sorakoztatott fel Allah Létezésével és Egységével kapcsolatosan, valamint Mohamed (SAV) próféta-ságára vonatkozóan.

Amikor végül a bíróság, ügyét tovább nem húzhatván, szabadon engedéséről döntött – miután jogtalanul, szilárdan megálló indok nélkül tartották börtönbe zárva húsz hónapig, hisz a felhozott vádakkal kapcsolatban ártatlannak mondták – annak meghatározott időpontját sem tisztelve, 1949. szeptember 20-án, hajnalban engedték ki a börtönből két rendőr kíséretében, és vitték el egy a számára előkészített házba.

¹ A mestert egész életében szolgáló Biram Yüksel a következőről számol be: „A börtönben is komoly elfoglaltságot adott nekünk a *Riszále-i Núr*... Valahányszor a mester cellájának közelébe értünk, mindig hallhattuk fohászainak sutgó hangjait, imáinak határozott szavait. Mécsesének lángja hajnalig pislákol. Akkortájt írta a Tizenötödik Fénysugarat, a Huddzsatu-l-Zehrát. Időnként elhaladtunk a börtönudvaron az ablaka alatt, és amikor ő meglátott minket, egy gyufásdobozban kidobta nekünk az akkor éppen elkészült *Riszále*-részletet. Mi pedig ezután nekiláttunk, hogy másolatokat készítsünk róla.” Son Şahitler, 381. o.

Bediüzzaman életének szakaszai

Első korszaka: „A Régi Szaid”

Ez azon korszak, melyben a „Régi Szaid” névvel említik később, s az 1926-os esztendei, barlai száműzetéséig tartott.

Életének ebben a szakaszában azt láthatjuk, hogy Szaid Nurszi elmerül a politika vizeiben az iszlám szolgálataért, és ott próbál az ellentétes áramlatokkal szembe menni. Ennek szellemében fordult kérvénnyel és tanácsaival Abdul-Hamid szultánhoz, szenvedélyes hangvételű politikai cikkeket írt a Vulkán című napilapba, s az Unionista Pártra is igyekezett befolyással lenni, hogy egyre inkább az iszlám felé mozdítsa azt. Azért ment el Ankarába is, hogy a képviselők hitét, azok vallásos elkötelezettségét erősítse. E korszakának utolsó nyolc esztendeje azonban egy átmeneti időszakot képezett az „Új Szaid” idejének megkezdése előtt.

Második korszaka: Az „Új Szaid”

Önmaga nevezte el magát így életének második szakaszában. Az 1926-os barlai kényszertartózkodásának idejétől 1960-ig tartott, amikor Allah magához szólította őt.

Ekkorra Szaid teljesen elhatárolódott a politikai szerepvállalástól, és e megváltozott hozzáállását jól jellemzi ismert mondása: *audzu bi-Llahi min as-sejtán va-sszijásza* ('menedéket keresek Allahnál a sátán és a politika elől'). A hit megmentése nehéz feladatához fogott inkább hazájában, Törökországban. Különösen azt követően, hogy felismerte a politikai csatározások hiábavalóságát és álnokságát, és miután látta, hogy vallási iskolákat zárnak be, mecseteket alakítanak át közösségi helyekké, múzeumokká, intézményekké. Elfordult tehát végérvényesen a politikától, és figyelmét helyette hitbéli és hittételi dolgok felé irányította. Ezzel egyúttal az ellene tartogatott politikai aktivitás ütőkártyát is kivette az iszlám ellenségeinek a kezéből.

Annak ellenére, hogy mintegy hat alkalommal állították bíróság elé, vádlói egyetlen alkalommal sem találtak semmi, a fennálló hatalom megdöntésével kapcsolatos, kézzelfogható bizonyítékot ellene. Annak ellenére, hogy a hatóságok érzékelték a *Riszále-i Núr* jelentőségét, és azt, hogy amit ők lerombolni igyekeznek, az utóbbi felépíti. Hiába kutatták a törvény cikkezeit, nem találtak egyet sem, amely alapján elítélhették volna őt. Szaid Nurszi mester, ugyanakkor annak is tudatában volt, hogy minden fáradozása, és áldozata hiábavaló lesz, amennyiben nem támaszt egy, szívének és tudatának mélyéig hívó nemzedéket.

Mert lehetséges-e egyáltalán az iszlám szolgálata olyan emberekkel, akiknek szíve mentes a hittől? Lehetséges-e ez olyanokkal, akik nem ismerik jól a vallásukat, és nem hatotta át őket az teljesen? Vajon nem az iszlám arculatának eltorzításához vezet mindennek hiánya?

Szaid Nurszi felfogása, útmutatása sokak számára nyújtott megfelelő tanítást, amelynek során világosan megmutatkozott az is, hogy az iszlám szolgálata és a politikai csatározások mily hatalmas távolságra vannak egymástól.

Menedéket keresek Allahnál a sátán és a politika elől

Szaid Nurszi mester a következően indokolja meg a politika területéről való visszavonulását, és az „Új Szaid” felé való fordulását:

„A Régi Szaid mintegy tíz éven át taposott a politika ingoványos talajában azt gondolván, hogy ezzel a vallás és a tudomány ügyét szolgálja. Ezirányú igyekezete hiábavalónak bizonyult, mivel láthatta, hogy ez az út sok kérdést és kételyt vet fel. A rajta való elindulás felesleges dolgokkal való foglalkozással is járt, s e tevékenység az elsődleges feladat elhanyagolását is maga után vonta. Igaz, fontos terület ez is, ugyanakkor legnagyobb részben hazugság és csalás. Létezik egy olyan feltevés, miszerint játékszerek volnánk az idegenek

kezésben, anélkül, hogy erről tudomásunk lenne. S aki a politika küzdőterére veti magát, az vagy a fennálló irányzat mellett, vagy ellene van. Ha mellette lennénk, akkor teljesen felesleges volna a politikai tevékenységem, és nem vagyok sem közhivatalt betöltő személy, sem parlamenti képviselő. Ha pedig ellenzéki szerepbe kerülnék, akkor vagy szellemi, vagy fizikai úton kellene szembeszállnom. A szellemi harcban semmi szükség sincs rám, hiszen a helyzet teljesen egyértelmű, mindenki ismeri az igazságot, és erről fecsegni haszontalan. Az erő alkalmazása pedig még több probléma felmerülésével jár, és kétes a dolgok kimenetele is. Egyetlen ember sok másinak okozhat sérüléseket. A régi Szaid ezek miatt hagyott hát fel a politikával, világi összejövedeleivel, újságok olvasásával és persze a dohányzással is.”¹

A törökországi helyzetet immáron az is jellemezte, hogy ekkora a politika színpadán – a korábbi egy pártrendszer mellett – megjelent több pártalakulat is. E változás kezdetét világosan jelezte, amikor az 1950-es választásokon az ellenzéki Demokratikus Párt aratott elsőprő győzelmet, s elűzte a hatalomból az addigi, Népi Köztársasági Pártot, mely négy évtizeden át üldözte az iszlámot.

Az Új Szaid eddigi áldásos tevékenységét még egyel egészítette ki: a *Riszále-i Núr* tanításával, a politikusoknak nyújtott tanácsadással, útmutatással az iszlám követésének dolgával kapcsolatban. Felvilágosította őket arról, hogy az iszlám útja az egydüli, igaz út, ugyanakkor ő maga a saját személyével már nem vállalt semmilyen politikai szerepet, s igyekezett minél távolabb tartani magát tőle. A lelkek nevelésének, a hit megerősítésének, Allah és az Utolsó Nap tudatosításának szánta minden igyekezetét inkább. Fáradhatatlanul figyelmeztette tanítványait arra, hogy ne folyamodjanak soha a fizikai erőhöz jogaik védelme

¹ Al-Maktubát, 76. o.

érdekében, s a provokatív erőkre adott válaszképpen, inkább jó cselekedeteikkel járjanak elől.

Még egyszer Emirdag

Az Afjoni börtönből való szabadulása után Bediüzzaman ugyanezen város egyik házában maradt még két hónapig, két rendőr állandó őrizete alatt, akik látogatóinak megfigyelésével és jelentésével voltak megbízva. Tehát itt is még csak látszólag volt szabad, valójában továbbra is fogolynak tekintették, fogolyként kezelték.

Ugyanakkor némi változás is megfigyelhető volt a börtönből való kikerülését követő időszakban. Korábban rajta kívül senki sem maradhatott a kényszerszállásán éjszakára, házának ajtaja napnyugtától virradatig be volt zárva. Idős korára, s betegségére azonban már engedélyezték, hogy a ház másik szobájában egy-két tanítványa elvonulhasson, akik szükség esetén a mester hívására átmentek hozzá.

Ebben az esztendőben (1949-ben járunk) a *Riszále-i Núr* nagy példányszámú elterjedésének is tanúi lehetünk: bírósági döntések oldották fel eddigi bojkottját, és nyomtatásával ezernyi példány jutott el az ország falvaiba, városaiba, a hit lángját újra felélesztve a szívekben.

A Núr-mozgalom ekképpen győzedelmeskedett a fennálló török társadalmi viszonyokon, és ennek tényét többé tagadni sem lehetett már. Bírósági tárgyalások sem hátráltathatták már a mestert és tanítványait, nem állíthattak gátat e mozgalom sebes áradata elé. Allah Bölcsessége úgy akarta, hogy maguk e tárgyalások is tevékenyen elősegítsék a *Riszále-i Núr* elterjedését. A mester a bíróság előtt mondott, nyilvános védőbeszédei a legjobb eszköznek bizonyultak arra nézve, hogy ne csak a *Riszále-i Núr*, de ellenfeleinek célkitűzései is nyilvánvalóak legyenek. E beszédek is szorgalmasan másolták és adták tovább titokban a tanítványok, és maguk a börtönbüntetések is kíváló

lehetőséget nyújtottak az ország különböző részeiből egybegyűjtött fogoly-tanítványok megismerkedésére, testvéri érzületeik, összetartozásaik erősítésére, az arab írás megtanulására,¹ az iszlám közös szolgálatára. Valóban, egy igazi „Madrasza Juszufijja”²-ről beszélhetünk.

Az afjoni bíróság elrendelte a *Riszále-i Núr* elkobzását. A feljebbviteli ítélőszék azonban – a denizli bíróság felmentő döntését figyelembe véve – törölte ezt a határozatot. Ezt követően azonban újra összehívtak egy bizottságot, hogy ismételten átnézzék az ügyet.

Azonban míg a vizsgálóbizottság nagy erőfeszítéssel kereste a terhelő adatokat, Ankarában időközben kormányváltás ment végbe. 1950-ben, az első szabad választások alkalmával a Demokrata Párt került hatalomra³, és elűzte a Törökországon négy évtizedig térdelő, iszlámellenes Köztársasági Néppártot (törökül: Cumhuriyet Halk Partii, CHP).

Az új kormány az egész országban általános amnesztiát hirdetett, és ezzel a Bediüzzaman elleni eljárást is bebiztosították.

Két hónap Afjoni tartózkodása után a mester tanítványaival Emirdába ment, ahol két évet maradt, majd Eszkisehirt látogatta meg az 1951-es esztendőben, ahol régi és új tanítványaival találkozott. Ez volt hosszú száműzött élete utáni első szabad utazása.

Eszkisehirben másfél hónapot töltött, és ez idő alatt a Jildiz fogadóban szállt meg, ahol igen sok látogató kereste fel őt.

¹ A mester arab nyelven írt értekezéseinek másolása nyújtott kiváló alkalmat erre.

² Lásd a bibliai József és testvéreinek történetét (a Koránban egy külön szúra, a Yúsuf szúra beszéli el történetét), aki a börtön megpróbáltatásai közepette is tanította fogolytársait. – A ford.

³ A miniszterelnök Adnan Menderesz (Adnan Menderes), a köztársasági elnök Dzselal Bajar (Celal Bayar) volt.

HARMADIK FEJEZET

Életének utolsó időszak

1368 – 1379 h.

1950 – 1960 m.

Az 1950-es év

A Demokrata Párt kormányra jutását minden igaz muszlim üdvözölte. Nem azért mert az egy iszlám párt lett volna, hanem a következő két okból kifolyólag:

Elűzte a hatalomból az iszlámellenes erőket.

Teret adott az iszlám megélésének, és visszaállította az eredeti iszlám imára hívást (ezánt).

Bediüzzaman ezért gratulált táviratban az újonnan megválasztott köztársasági elnöknek, Dzsela Bajarnak, amelyben Allah vezérletét kérte számára, hogy az iszlám szolgálatáért tevékenykedjen. Az elnök válaszlevelében köszönetet mondott neki.

Bírósági tárgyalás Isztambulban

Eszkisehírből Iszpártába ment a mester, ahol két hónapos tartózkodása alatt ottani száműzetésének emlékeit idézte fel tanítványaival.

Ezekben a napokban rendezte néhány tanítványa sajtó alá a „Mursid as-Sabáb”¹ ('Az Ifjúság Útmutatója') című írását, mely a Török Alkotmány 163-as cikkelyére hivatkozva egy újabb eljárás megindítója volt. Ezen cikkely értelmében, minden olyan tevékenység büntetendő, mely a török állam világi alapjait megkérdőjelezné és ismét vallási alapokra helyezné.

Bediüzzaman-t 1952-ben, Isztambulban ismét bíróság elé idézték. Ebben az időszakban és ezzel kapcsolatban, írta meg a „Miftáh li-l'ilm an-núr” ('A Fény tudásának kulcsa') című értekezését.

¹ A *Riszále-i Núr*-ból kigyűjtött olyan részletek, melyek az ifjúság evilági és halál utáni életével foglalkozik.

Isztambulban ment tehát, és ott az „Aksehir” fogadóban szállt meg. Huszonhét év után először járt ismét abban városban.

Isztambul... e gyönyörű város.

Isztambul... a mecsetek és minaretek városa... a város, melyben felejthetetlen éveket töltött, s melyben számos baráttra tett szert, mielőtt száműzetésének, börtönbüntetésének, magányának hosszú éveit megkezdte volna, melyek életéből négy évtizedet vettek el.

Alighogy megérkezett, már jöttek is folyamatosan a látogatói, régi barátai.

Igen megható találkozások voltak ezek... mily régi, régi emlékek! Mindegyik az Allah és Prófétájának útján végigküzdött életről tanuskodott.

Barátai mellett, régi és új núr-tanítványok, valamint igaz, őszinte hitű egyetemista diákok keresték fel őt, akik égtek a vágytól, hogy végre személyesen is láthassák azt az embert, aki egész életét az Allah útján való küzdelemnek szentelte, s aki rettenthetetlenül, a viharok közepette is kezében tartotta az útmutatás fáklyáját.

A bírósági tárgyalás

A bíróság 1952. január 22-én nyitotta meg a tárgyalást. Több száz Núr-tanítvány kísérté el a mesterét.

A tárgyalóterem zsúfolásig megtelt azokkal az emberekkel, akik azért menetek el, hogy követhessék ennek az ügynek az alakulását, és láthassák az idős embert, aki oly régóta beszédtema volt Törökországban. A folyosókon nagy tumultus volt, sőt, még az utcáról is sokan be szerettek volna jutni.

A mestert a vádlottaknak fenntartott helyre kísérték. Először az államügyész olvasta fel a *Riszále-i Núr* átvizsgálásával megbízott szakértők jelentését, majd a

mesternek tett fel kérdéseket. A szakértői vélemény összefoglalva a következő volt:

„A szerző ezen értekezéseiben a vallásos szellemiség terjedését kívánja előmozdítani, valamint gondolatmenete alapján egy meghatározott életutat jelöl meg az ifjúság számára. Többek között a nőket szemérmességre szólítja fel, és hogy ne olyan ledér, nyugati öltözetet viseljenek, amely testük egy részét fedetlenül hagyja. Ez ugyanis, az írás szerint, az eredendő tiszta emberi természettel (al-fitra), az iszlámmal és a Korán által előírt magatartással is ellentétes.

A szerző továbbá felhívja a figyelmet a vallásos oktatás szükségességére, és ezzel az államrendet ismét vallási alapokra kívánja helyezni...”

A vádpontok ismertetése után Bediüzzaman is szólásra emelkedett, és többek között, ezeket mondta védekezésül:

„Életem utolsó harmincöt esztendeje ékes példáját mutatja annak, hogy a politikai szerepvállalástól való tartózkodásomhoz kétség nem férhet, és, hogy a világi dolgokhoz kapcsolódó vagy bármi káros tevékenységhez közöm nem volt.

Minden erőfeszitésem a Korán szolgálatára és a hitgazságok ismertetésére irányult.

Minden igyekezetem célja a hit megmentése volt, van és lesz. Az előző összes bírósági ítélet, mely ezt elismerve a vádak alól felmentett egyértelműen megerősíti az imént elmondottakat.

Ami pedig a „Mursid as-Sabáb” című értekezésemet illeti, az hogy ifjúság önkéntesen el kezdte nyomtatni és terjeszteni inkább öröme kellene, hogy okot adjon, mint vádaskodásra és aggodalomra. Hiszen ezen írásom pontosan azon áramlatoktól igyekszik megóvni a fiatalokat, melyek a társadalom alapját akarják aláásni, és testét megbetegíteni.”¹

¹ Tarihcse-i Hajat, 570.o.

Ezzel véget is ért az első bírósági tárgyalás, mely a következő időpontját subbát hónap 19-ére tűzte ki.

A második tárgyalásra már annyi érdeklődő érkezett, hogy a rendőrségnek komoly erőfeszítéseket kellett tennie az emberek visszaszorítására.

A kialakult kaotikus helyzetben lehetetlenné vált bármiféle tárgyalás, és a bíró ezért felhívást intézett a jelenlévőkhez:

„Amennyiben jóindulattal viseltetnek a sejk irányába, akkor kérem, húzódjanak vissza, hogy a tárgyalás zavartalanul folytatódjon.”

E kérést követően a tömeg valóban hátrább mozdult, és a bírósági procedúra tovább folytatódhatott: először a nyomda tulajdonosát idézték be, majd a rendőrségi tanuvallomást hallgatták meg. Ezt követően, pedig Bediüzzaman mondott beszédet, melyben a szakértői véleményt cáfolta meg.

A délutáni, 'aszr-ima idejének beálltakor engedélyt kért az előírt ima teljesítéséhez, amit megadtak neki, s egyúttal a második tárgyalást is berekesztették.

**Nurszi mester Isztambulban,
Mohamed al-Fatih szultán sírja előtt**

A harmadik bírósági tárgyalás folyamán, amelyet 1952. március 5-én tartottak, a hivatalos szervek fokozott biztonsági intézkedéseket hoztak: több száz rendőr vette körül a bíróság épületét, és az ezernyi szimpatizáns és Nur-tanítvány közül csak egyesével engedtek be némelyeket. Ekképpen teljes mértékben sikerült úrrá lenni a helyzeten.

Elsőként annak az egyetemi hallgatónak tettek fel kérdéseket, aki a nyomtatást megszervezte, majd Bediüzzaman védői az ellene felhozott vádakat cáfolták meg sorról-sorra.

Végül a bíró a mesterhez fordult és megkérdezte tőle:

„Szeretne-e a korábban elmondottakhoz még valamit hozzáfűzni?”

„Csupán néhány szó erejéig kérek engedélyt”

„Tessék, hallgatjuk.”

„Nem érdemlem meg tisztelt védőim dícsérő szavait, hiszen csupán a Koránnak és a hitnek egy gyenge szolgája vagyok, semmi több. Ennyit kívántam szólni.”

A bíróság végül felmentette őt a vádak alól.¹

A szamszuni 1953-as tárgyalás

Az isztambuli felmentő ítélet után Szaid Nurszi Emirdába ment, ahol számos emlék, barát és tanítvány várta.

Ramadán egyik reggelén a várost körülvevő mezőre ment egyedül sétálni, és nem vette észre, hogy e közben három civil ruhás rendőr titokban követi.

A mester megszokott sétáját ez alkalommal nem járhatta végig. A három rendőr állta útját, és kényszeríteni akarták arra, hogy a turbánja helyett európai kalapot vegyen fel. Amikor a rendőrsre bevitték, Bediüzzaman már igen

¹ Tarihcse-i Hajat, 583. o.

feldúlt állapotban volt emiatt, a bánásmód miatt, és írásos panaszt tett az ankarai belügy- és igazságügyminiszternek, és egy másolatot egyik ottani tanítványának is eljuttatott. Az ügyről tudomást szerezve néhány tanítvány úgy döntött, hogy erről még egy példányt elküldenek a szamszuni „Büjük Dzsihad”¹ nevű iszlám folyóiratnak is.

Ezidótájt történt, hogy az ismert újságíró, Ahmed Amín Yalmán ellen egy fiatal muszlim férfi merényletet kísérelt meg. Többször rálőtt, de a lövések egyike sem bizonyult halálosnak. Ez az újságíró, a zsidó „Daunma” nevű szervezet² tagjaként számos iszlámellenes cikk szerzője volt. Többek között az ország határain belül egy független örmény állam létrehozását szorgalmazta, továbbá arra hivatkozva, hogy Törökország nem képes ellátni önmagát, az Egyesült Államok protektorátusa alá kívánta helyeztetni az országot!

Az iszlámellenes újságok és a mögöttük álló, az iszlám feléledése miatt bosszankodó zsidó-szabadkőműves páholyok természetesen a legnagyobb mértékben igyekeztek hasznot húzni ebből az incidensből. Azt ismételtették, hogy ha nem szorítják vissza az iszlámot a közéletből, akkor az erőszakos cselekmény-hullámok előtt nyitnak tág teret...

Az immáron ellenzéki oldalra került, súlyos választási veszteségeket elszenvedő korábbi kormánypárt sajtója is rögtön lecsapott az említett incidensben rejlő visszacsapási lehetőségekre, és összefonódással vádolva, igyekezett a kormányt felelőssé tenni ez ügyben: arról írtak, hogy a

¹ „Nagy Dzsihad”: azaz ‘nagy küzdelem (a rossz ellen)’. Ez – ellentétben a „kisebb dzsihaddal”, mely a fizikai szembeszállással jár – mindenekelőtt szellemi, lelki erőfeszítést jelent. – A ford.

² Vagy más szóval: ad-Davnamah, vagy dönme. Ez olyan zsidók, vagy egy olyan zsidó közösség elnevezése, amely csak külsőleg vette fel az iszlám vallást, és zsidó rituáléit titokban tovább gyakorolta/gyakorolja. Igen nagy gazdasági és politikai befolyással rendelkezett, és Törökországnak súlyos károkat okozott/okoz.

többségi párt bátorította a szélsőségeseket, és ha nem történik változás, igen sötét jövő néz Törökország!

Az ellenzéki sajtóorgánumok heves, durva kampányával szemben a kormányzó Demokrata Párt vezetői tehetetlennek érezték magukat. Helyzetüket tovább nehezítette, hogy saját pártjukon belül is meg kellett küzdeniük egy iszlám-ellenes szárnyal. Elrendelték tehát az aktív iszlám szellemiségű újságok betiltását, és azok összes újságírójának, munkatársának letartóztatását. Közöttük volt Nadzsíb Fádil mester, a nyugalmazott tábornok Dzsavád Rafat Atilkhán, Oszmán Jükszel és még sokan mások...

Ezeknek a „tisztogatásoknak” során az említett Bűjük Dzsihad nevű újság főszerkesztőjét, továbbá egyik aktív cikkíróját, a Núr-tanítvány Musztafa Szungurt is letartóztatták, és Szamszunban bíróság elé állították. Először bűnösnek találták őket, majd fellebbezésük után felmentő ítéletet hozott a bíróság.

Ugyanakkor egy másik ügy is „terítékre került”: a Bűjük Dzsihadban, korábban megjelent, „Akbar burhán” (‘Legnagyobb bizonyíték’) című cikke miatt Bediüzzamant is a szamszuni bíróság elé idézték. A mester ekkor igen beteg volt, nem is beszélve előrehaladott koráról, hiszen akkor már a nyolcvanadik életévét is betöltötte.

Annak ellenére, hogy mind az emirdái, mind az eszkisehiri kórház igazolta betegségét, a szamszuni bíróság rendületlenül ragaszkodott a tágyaláson való személyes megjelenéséhez.

A határozat miatt Isztambulon át Szamszun felé útra is kelt a mester, de az előbbi városba megérkezve oly mértékben rosszabbul lett, hogy képtelen volt tovább folytatni az útját. Az ott kapott orvosi vizsgálat eredményét küldte tovább Szamszunba.

Ez egyértelművé tette, hogy Bediüzzaman továbbutazása nem lehetséges: sem szárazföldön, sem vizen, sem levegőben. Az államügyész azonban a hivatalos orvosi vélemény ellenére is határozottan kitartott a személyes bírósági megjelenés mellett.

Ez az erőszakosság igen különös, nem természetes és főleg embertelen dolog volt. Allah kegyelméből azonban a bíróság nem osztotta az államügyész véleményét, és – az orvosi közleményt figyelembe véve – hozzájárult ahhoz, hogy az ügyet az isztambuli ítélőszék vegye át.

Ez utóbbi végül nem talált semmi kifogásolhatót az említett cikkben, és felmentette a mestert a vádak alól.¹

Bediüzzaman és a római pátriárka

A mester három hónapot maradt Isztambulban, és egyik közeli tanítványánál szállt meg.

Az 1953-as év Isztambul oszmán elfoglalásának 500. évfordulója volt, és ez alkalommal ünnepségeket rendeztek.

Az egyik ilyen rendezvényen Bediüzzaman is jelen volt több más hivatalos meghívottal együtt, és ott volt a római pátriárka, Asnu Krász is. A következő párbeszéd zajlott le kettejük között:

Szaid Nurszi: Az Ítélet Napján ön is az üdvözültek közé kerülhet, ha az igazi, eredeti krisztusi tanokat követi, elismeri Mohamed (SAV) prófétaságát és azt, hogy a Korán Allahtól van.

A pátriárka: Ezt én mind elfogadom.

Szaid Nurszi: Ennek örülök. Hajlandó lenne ezt a többi vezető egyházi méltóság előtt is kijelenteni?

A pátriárka: Én elmondom nekik, ők azonban ezt nem fogadják el.¹

¹ Tarihcse-i Hajat, 580. o.

Visszatérés az emlékekkel teli Barla városába

Három hónapi isztambuli tartózkodása után vágyat érzett a mester arra, hogy újból felkeresse a várost, Barlát, melyhez felejtethetlen emlékek fűzték.

Először Emirdába ment, majd Eszkisehirbe, onnan Iszpartába, és ez utóbbi helyen nyolcvan napig maradt még. Iszpartából, sok tanítványa kíséretében az „emlékek városába”, Barlába ment végül... A város, ahol a *Riszále-i Núr* és a Núr-mozgalom kezdetét vette... A város, ahová száműzték, ahol Allah megáldotta fogságának napjait, melyek később szívének és lelkének legkedvesebb napjaivá váltak.

Most hát visszatér ide. Ez alkalommal, húsz esztendő után, azonban nem fogolyként, nem viszontagságos körülmények közepette tette meg az utat.

Szabadon engedett, egykori fogolyként tért vissza, aki látja áldozatos tetteinek beérő gyümölcsét... tanítványok veszik körül, kiknek tekintete tiszta fénytől ragyog, s szívüket Allah és Prófétájának szeretete dobogtatja.

A helyiek amint tudomást szereznek a mester érkezéséről, férfiak, asszonyok, fiatalok, gyerekek egy emberként jönnek elő, hogy láthassák a tiszteletreméltó, kedves látogatót. A gyerekek örömeikben ugrálnak, és szüntelenül kiáltozzák:

„Eljött a sejk... eljött a sejk!”

Még nem látták e méltóságteljes idős embert, de szüleiktől már sokat hallottak róla.

S miközben a mester a ház felé tartott, melyben nyolc éven át lakott, mely első Núr-iskolája volt, elhaladt régi tanítványának, Musztafa Csavusnak a háza előtt. Ő volt az asztalos, aki számára a fakorona közé épített neki egy szobát, melyben Bediüzzaman hosszú órákon át imádkozott és elmélkedett.

¹ Bilinmejen taraflarijla Bediüzzaman Szaid Nurszi, 382.o.

Amikor odaért, azt látta, hogy egykori hűséges tanítványa házának ajtaja le van lakatolva: 1938-ban hunyt el, amikor a mester Kasztamonuban raboskodott. Ezért nem tudott találkozni már vele, amikor ismét Barlába ment. A mester szeméből megeredtek a könnyek, és végigcsorogtak az arcán.

Végül megérkezett egykori lakhelyéhez is, első iskolájához, ahol a házikó fölé terebélyesedő hatalmas platánfa is mintha őt üdvözölte volna... Erős megindultság vett erőt rajta, és kísérőit megkérte, hogy egy kis időre hagyják magára.

Majd felment szeretett fájának szobájába, ahová nyolc éven át járt imádkozni: az érzelmek, emlékek újra feltörtek benne, és ismét, hosszan eleredtek a könnyei. Hány éjszakát töltött itt, lelki tusakodással és Allahról való megemlékezéssel! Mennyi órán át írta a *Riszále-i Núr*-t és hallgatta a lombkorona suhogását és a madarak énekét. Milyen zord téli estéket kellett elviselni, amelyeken nem volt más társa, mint az óriási platánfa, vagy a ház tetején kopogó esőcseppek. Ezek voltak hosszú ideig ott idegen környezetben, a kitaszítottságban egyetlen társai, vigasztalói, barátai.

S ím, húsz esztendő múlva vissza tért oda. Legszívesebben keblére ölelné őket, és sírását nem tudja visszatartani, újra látván kedves, néma társait.

Majd lement egykori szobájába, ahol még körülbelül két órát tartózkodott egyedül. A régi emlékeket felidézve állandóan könnyek szöktek a szemébe. A ház előtt álló tanítványok mesterük sírását hallva szintén zokogásba törtek ki.¹

Az afjoni bíróság felmenti a *Riszále-i Núr*t (1956)

Az Afjoni bíróság 1948-ban egy szakértői bizottságot kért fel a *Riszále-i Núr* alapos átvizsgálására és megítélésére arra vonatkozóan, hogy tartalmaz-e bármi olyat, mely összeütközésbe kerülne a hatályos törökországi törvényekkel.

¹ Bilinmejen taraflarijla Bediüzzaman Szaid Nurszi, 373. o.

Nyolc évig tartott az eljárás, és a végleges véleményformálásra 1956. május 25-én került sor: a megelőző határozatokra támaszkodva végül kijelentették, hogy a Bediüzzaman Said Nurszi műve, a *Riszále-i Núr*, mentes bármi olyan tartalomtól, mely a törvénnyel ellentétes volna.

Ez a döntés azután, azt is maga után vont, hogy attól kezdve a szabad nyomtatás és terjesztés előtt nyitva állt az út. Nem is késlekedtek a nyomdák felállításával: egyet Isztambulban, egyet Ankarában hoztak létre, majd újabbat Szamszunban és Anatóliában.

A mestert nagy öröm töltötte el, hogy írásait végre nyomtatásban láthatta, és ezt az eseményt így üdvözölte:

„Ez a *Riszále-i Núr* ünnepe. Már nagyon vártam ezt a napot. Feladatomat ezzel teljesítettem, és most már nyugodtan távozhatok.”¹

Az 1957-es választások

1957-ben választásokat tartottak Törökországban. Két nagy párt versengett a hatalomra jutásért: az addig kormányon lévő Demokrata Párt és az ellenzéki Köztársasági Néppárt. Több kisebb párt is részt vett a küzdelemben, ezek azonban nem nyomtak sokat a latban.

Noha a Demokrata Pártot nem lehetett iszlám pártnak tekinteni, kormányzása alatt mégis nagyobb mozgásteret kapott az iszlám gyakorlása, és nem engedte érvényesülni az iszlám-ellenes erőket. Valamennyi igaz muszlim ezért e párt mellett tette le a voksát.²

Annak ellenére, hogy Nurszi mester nem politizált aktívan, és nem hozott létre politikai pártot, és nem is hirdetett ki semmiféle politikai programot, a Demokrata Párt mellett állt ki ezekben a napokban, elősegítendő, hogy ne a

¹ Bilinmejen tarflarijla Bediüzzaman Szaid Nurszi, 378. o.

² Bilinmejen tarflarijla Bediüzzaman Szaid Nurszi, 378. o.

Köztársasági Néppárt kerüljön ismét hatalomra. A választás napján aztán ő maga is bedobta az előbbi párt melletti voksát az urnába.

Utolsó napjai

Szaid mester életének utolsó éveit tanítványaitól körülvéve Iszpartában töltötte. Időnként felkereste Barla városát, Emirdát, előrehaladott kora miatt azonban többnyire már ágyban kellett feküdnie.

Egyre kevesebb találkozt és látogatót tudott vállalni, fogadni, és gyakran mondogatta:

„Százszor hasznosabb a *Riszále-i Núr* olvasása, mint a velem folytatott társalgás.”

Tanítványai igen nagy tiszteletet tanúsítottak iránta, és csak a mester kifejezett kérésére mentek be hozzá. Ezzel együtt, nem volt elvágva a külső világ történéseitől teljesen: figyelemmel kísérte a híreket, és mindig volt egy kijelölt tanítvány, aki a napilapokból felolvasta neki a legfontosabb cikkeket. Nagyon foglalkoztatta még a *Riszále-i Núr* nyomtatása, és mindig érdeklődött az éppen folyamatban lévő Núr-tanítvány perek után.

1958. április 16-án a mester szolgálatát végző összes, s a nyomtatásban és terjesztésben aktívan részt vevő tanítványt letartóztatták Isztambulban, Iszpartában és Ankarában. Bakar Barak nevű ügyvéd vállalta el védelmüket, és az ankarai börtönben a következőket mondta nekik:

„Egy benneteket érintő ügyben szeretném a véleményeteket kikérni. Mit szeretnétek: azon igyekezzek, hogy a börtönből minél előbb kiengedjenek titeket, és szabadon távozzatok, vagy pedig az ügyetek védelmére és kifejtésére helyezzem a hangsúlyt?”

Válaszuk egyöntetű volt:

„Azt szeretnénk, ha az ügy védelmére fejtenéd ki minden erőfeszítésedet. Az nem számít, hogy velünk mi történik. Boldogan vállaljuk érte akár a több évnyi börtönbüntetést is.”¹

Az ügyvédet meggyőzték elszántságukról és ezt követően a Núr-mozgalom összes perét elvállalta... nem kevés volt belőlük!

Az elbúcsúzás kezdete

Élete utolsó napjainak közeledtével, Szaid Nurszi egy sor utazást tett különféle helyekre, ez mintha a búcsú-körútja lett volna.

1959-ben előbb Ankarába utazott, onnan Emirdába majd Konyába, és ismét Ankarába. Isztambulba 1960. január 1-én érkezett meg. Onnan két nap után visszatért Ankarába. A Time című újság kiküldött riportere egy hosszú interjút készített vele, ami az öt nappal későbbi számban meg is jelent. Konyába ismételten ellátogatott, majd onnan Iszpartba utazott.

Ez a folyamatos úton levés riadalommal és bosszúsággal töltötte el az iszlám ellenségeit, és a kezükben lévő média, a közvéleményt rágalmakkal és hazugságokkal befolyásolandó heves kirohanásokat intézett ellene. Az országot szétszaggató viszálykodás tüze mintha soha nem akart volna kialudni.

A fentiek következményeként, amikor 1960. január 11-én visszatért Ankarába, a hatóságok megkérték arra, hogy ezentúl, inkább Emirdában tartózkodjon. Ennek a kérésnek eleget tett, azonban kérvényezte, hogy egy-egy hónapot hadd tölthessen Iszpartában is.

1960. január 20-án át is ment Emirdából Iszpartába, onnan egy bizonyos idő után Afjonba, s pár napi ott tartózkodás után visszaért Emirdába.

¹ Son Şahitler, 261. o.

**Bakar Berk ügyvéd úr az egyik núr-tanítványt
védi bírósági tárgyaláson**

Ennek az évnek márciusában nagyon megbetegedett, és 18-án olyannyira felerősödtek a fájdalmai, hogy többször is elveszítette az eszméletét. Majd mély álomba zuhant, hajnalhasadás előtt felébredt, megcsinálta az ima előtti mosdást, átöltözött és elvégezte a nap első imáját. Mintha teljesen meggyógyult volna. A szolgálatása álló tanítványait mind magához hívta, és könnyekkel teli szemmel, egyenként elbúcsuzott tőlük:

„Allah vezessen benneteket... visszatérek Hozzá.”

Miután közeli barátaitól is elköszönt, Ipszártába ment, ahol az Áldott Ramadán hónap esti imáit ő vezette. A késő esti teravih imákon azonban már egyik közeli tanítványa, Táhiri Mutlu volt az imám.¹

Ramadán tizedik napjáig egyre javult a mester egészségi állapota, majd visszatért betegségé, és felszökött a láza.

Az egyik nap kinyitotta szemét, és a mellette virrasztókhoz így szólt:

„Induljunk!”

Amikor megkérdezték tőle, hogy hová induljanak:

„Urfába... készülődjete!”

Azt hitték, hogy nincs tudatában annak, amit mond, és csak a láz beszél belőle, hiszen értelmetlen dolognak tűnik az

¹ Bajram Jükszel (Bayram Yüksel) emlékirataiban így emlékezik vissza: „A mester Tahiri Mutlu-t a Núr-tanítványok idősebb fivérének, vezetőjének nevezte el. S valóban, olyan tulajdonságokkal volt megáldva, amit másokban nem nagyon lehet megtalálni. Élete harminc évének mindegyikében végigbőjtölte az esztendő mind a három áldott hónapját. Nem láttam, hogy akár egyszer is elimádkozta volna a napi záró vitr-imát az 'isá imádkozása után: az egész éjjelt átvirrasztotta, s csak utána végezte el a vitr-et. Valóságos kincs volt a Núr-tanítványok számára. Feltétel nélkül engedelmeskedett a mester minden kérésének, s senkiről nem beszélt olyan elismerően, mint róla: „Tahiri Mutlu testvér Allah igaz Barátja, s nem a földi halandók közé tartozik. 1977-ben hunyt el 77 évesen, miután egész életét istenfélelemben töltötte.” Son Şahitler, vol.1. 439. o.

utazás ilyen egészségi állapot mellett. Ráadásul autójuk is szerelőnél volt, és időbe tellett megjavítása.

Mindezt elmondták a mesternek, azt remélvén, hogy eláll majd a tervétől, de ő kitartott terve mellett:

„Készítetek elő egy másik autót! Nincs kétszáz líránk? Ha nincs más, akkor a kabátomat eladom érte.

Ezen eltökéltséget látván elindultak, hogy szerezzenek egy másik bérautót. A mestert a kezükön hordva vitték le, és három tanítványával együtt elindultak Urfa felé.

Üldöztetés egészen a halálig

Amikor a megfigyeltetésével megbízott rendőr látta a mestert autóba szállni, azonnal értesítette feletteseit. A biztonságiak erre előkerítették az otthon maradt tanítványokat, és kérdések özönével árasztották el őket:

Mi célból utazott el a mesteretek? S pontosan hová ment? Erről miért nem értesítettek bennünket? A tanítványok nem tudtak választ adni egyik kérdésre sem. Azt azonban elképzelhetőnek tartották, hogy Egirdir lehet az utazás célja.

Az ország rendőrsége egymást hívták telefonon, és küldték ki a sürgönyöket, amelyekben a keresett személyről, és az őt szállító autóról adtak pontos leírást. Mintha egy veszélyes bűnöző szökött volna meg...

Esős, viharos idő volt, és a tanítványok sárral kenték be a rendszámtáblát, hogy autójukat ne lehessen könnyen azonosítani. Hosszú, fárasztó út után végül megérkeztek Urfába, ahol az Ibik Palace nevű szállodában szálltak meg. Kis idő elteltével rendőrautók érkeztek szirénázva a hotel elé, és az ágyban fekvő beteget – a belügyminiszter utasítására hivatkozva – arra szólította fel a rendőrparancsnok, hogy azonnal térjen vissza Iszpártába. A következő párbeszéd zajlott le:

A rendőr: A belügyminiszter utasítása, hogy azonnal térjen vissza Iszpártába.

Bediüzzaman: Különös egy utasítás ez... nem azért jöttem ide, hogy rögtön vissza is forduljak. Nemsokára meghalok. Nem látja, hogy milyen beteg vagyok? (majd a tanítványokhoz fordulva) – Mondjátok el neki, hogy mennyire beteg vagyok.

A három tanítványt elszállították a rendőrörsre, és a következőképpen hallgatták ki őket:

„Mondjátok meg a mestereteknek, hogy felsőbb utasításra azonnal el kell hagynotok Urfát, és vissza kell térnetek Iszpártába. Ha ti ezt nem teszitek meg, mentőautóval szállítjuk vissza.”

„Nagyon beteg a mesterünk, és egy hosszú utazás gyötrelemeit nem bírná ki.”

„Térjetez vissza, ahogy jöttetek. A miniszter úr személyesen adott erre parancsot.”

„Mesterünk dolgába be nem avatkozhatunk. Próbálják önök meggyőzni őt, és ha minket arra utasít, visszavisszük.

Elképedve kérdezi a rendőrparancsnok:

„Mit beszéltek? Ti magatok semmit sem kérhettek tőle?”

„Így van. Ő mindig tudja, hogy mit akar.”

A rendőr türelme elfogyott:

„Benneteket mesteretek szava kötelez, engem meg az én felettesem szava. Kaptok, kér órányi haladékot, hogy elhagyjátok Urfát.”

A hatóságok kiüzetési szándékának híre elterjedt a helyi lakosság között, és hamarosan tüntetők ezrei vették körül a szállodát. A helyi Demokrata Párt elnöke sietve felkereste az urfai rendőrparancsnokot:

„Az engedélyem nélkül egy haja szála sem görbülhet Bediüzzaman mesternek, és egy lépés távolságra sem távolíthatják el innen. E város a vendégének tekinti őt.”

„Uram, felsőbb helyről érkezett utasítás... a minisztériumból... nem hagyhatjuk ezt figyelmen kívül... vissza kell térnie oda ahonnan érkezett.”

„És hogyan térjen vissza? Látható, hogy mennyire beteg. Mozdulni sem bír. Vendégként érkezett hozzánk, és nem illendő az ilyen bánásmód.”

Mindenközben a tanítványok az urfai kórház egyik orvosát kérték meg, hogy a szállodában fekvő Bediüzzamant megvizsgálva szakvéleményével megakadályozza a visszautazást.

Az orvos igen legyengült állapotban, magas, 40 fokos lázzal találta a mestert, és az alapos vizsgálat után megírt jelentésében kijelentette, hogy feltétlenül szükséges a pihenés és mindenképpen kerülendő a helyváltoztatása.

A helyi rendőrfőnök azonban tovább ragaszkodott az álláspontjához... El kell hagynia a várost... Elhatározta, hogy személyesen megy el a mesterhez, és kéri meg erre őt. Miután Bediüzzaman engedélyt adott ahhoz, hogy belépjen hozzá, a biztonsági főnök közölte vele a miniszteri utasítást. Ezt felelte neki a mester:

„Életem utolsó perceit lélegzem. Nem mehetek vissza. A holttestem lemosásához kell inkább készülődni.”

A parancsnok és kísérei megrendülve és fejleszelve hagyják el a szobát...

Az emberek közben egyre özönlöttek a szállodához azzal a vágygal, hogy egy utolsó pillantást vethessenek még a mesterre. Noha korábban csak keveseket engedett szobájába, most százával fogadta látogatóit, és mondott külön-külön fohászt értük.

Az utolsó pillanatok

Estére felugrott a láza, elveszítette beszélőképességét is, ajkai azonban fohászt mondvá tovább mozogtak.

Hajnali fél háromkor egyik tanítványa megmérte a lázát, és azt látta, hogy a lázmérő ezennel kevesebbet mutat. Örülni kezdett, hogy a mester jobban van... a reggel azonban közeledett, s Bediüzzaman nem kelt fel imádkozni... egyikük odahajolt hozzá, s megtudták: tanítójuk átköltözött Urához.

A falon kifüggesztett naptár keddi napot mutatott, 1379. ramadán hónap 25-ét, vagyis 1960. március 23-át.

A hírre a szálloda igazgatója és a rendőrfőnök is az elhunyt szobájához siet. Nem hitték, amíg nem látták!

A szállodából a városba is kifutott a hír, és nagy tömeg gyűl össze az épület előtt. Majd Törökország más városaiban is tudomást szereznek róla, ahonnan tízezrek kelnek útra Urfa városa felé, hogy leróják kegyeletüket a nagy tanító előtt.

Az Ulu Dzsámi temetőben, zuhogó esőben helyezték sírba tanítványainak sorfala között.¹

Az 1960-as katonai puccs és Bediüzzaman holttestének ügye

1960 májusában katonai puccs tört ki. A Demokrata Pártot a hatalomból elűzték, s a kormány tagjait az úgynevezett „Alkotmánybíróság” elé állították. A perben Adnan Menderes² miniszterelnökre és két miniszterre halálos ítélet született, míg más vezető politikusokat börtönbüntetésre ítélték.

Minden iszlám szellemiségű mozgalom, szervezet, és így a Núr-közösség is üldöztetésre számíthatott.

¹ Son Sahitler, 261. o.

² Ali Adnan Ertekin Menderes (1899-1961), demokrata párti politikus, öt alkalommal is a Török Köztársaság miniszterelnöke volt.

Az iszlám ellenségeinek Szaid Nurszival szemben táplált gyűlölete a mester halála után sem szűnt meg. Még holtában is bosszút esküdtek ellene. A történelemben páratlan tette vetemedtek. Bediüzzaman holttestét ismeretlen helyre szállították! De lássuk a részleteket:

1960. július 11-én Urfa város kormányzója, a Keleti Régió katonai főparancsnokával együtt egy katonai repülőgépen Konyába ment. Bediüzzaman ott élő testvérét, Abdulmadzsid sejket a kormányzói palotába hívták, és így szóltak hozzá:

„Testvéred, Szaid Nurszi holttestét elszállítjuk Urfából. Írd alá ezt a papírt, hogy a te kérésedre tettük.”

„De én ilyet nem kértem!”

„Ne húzd az időt... írd alá és kész!”

Fenyegetésekkel végül rábírták a szerencsétlent arra, hogy kérésüket teljesítse.

A megboldogult Abdulmadzsid sejk édestestvére holttestének elszállításával kapcsolatos visszaemlékezése (rövidített formában):

„Július elején, öt hónappal testvérem halála után, egyik nap dél körül eljött hozzám valaki, aki a biztonságiak vezetőjeként mutatkozott be (később tudtam meg, hogy Ibrahim Jükszelnek hívják), és azt közölte, hogy a kormányzó beszélni akar velem.

A kormányzósági palotában három tábornok volt még jelen. Az egyiküket Dzsemál Turál,¹ a másikat Refik Tulgának² hívták. Az előbbi így szólt hozzám:

„Az ország keleti és déli részéből rengeteg zarándok érkezik testvérenek sírjához. Miként azt tudja, puskaporos a helyzet mostanában, s ezért jobban látjuk – az ön

¹ A. Cemal Turál (1905-1981), nyugdíjba vonulása (1969) után politikusként is szerepelt.

² Refik Tulga (1907-1981), később, mint isztambuli kormányzó és, mint isztambuli polgármester tevékenykedett.

közreműködésével – ha testvérének holttestét áthelyezzük Anatóliába. Ehhez kérjük e nyilatkozat aláírását.”

Majd elém tolta a nevemben már előre megírt nyilatkozatot. Elolvastam, majd így szóltam:

„De hát én nem kértem semmi ilyet. Kérem, hagyják sírjában tovább nyugodni.”

Ők azonban nem tágítottak, és közölték velem, hogy mindenképpen alá kell írnom.

Miután ezt végül megtettem, a repülőtérré mentünk, ahonnan egy katonai repülőgép Urfába vitt minket.

Ott megérkezve egy katonai épületben szállásoltak el, ahol étellel kínáltak. Nem fogadtam el. A következő éjjelen kimentünk a temetőbe.

A mecset udvarában kettő koporsó volt felállítva, és katonák vették körül. Egy katonai orvos lépett oda hozzám, s így szólt:

„Ne nyugtalankodjon, és ne szomorkodjon. Anatóliában már senki nem háborgatja testvérét a végső nyughelyén.”

A doktor szavai nyomán erős érzelmek törtek a felszínre bennem, és szemeimből patakozottal a könnyek. Ő azonban már a katonákhoz fordult, és utasította őket:

„A mestert áttesszük ebből a koporsóból a mellette lévőbe.”

A katonák azonban nem mertek elinté hozzá nyúlni: „Nem tehetjük. Allah haragját vonjuk magunkra.”

„Testvérek!” – szólt hozzájuk az orvos – „Mindannyian parancs alatt állunk. Nem tehetünk mást, az utasítást végre kell hajtanunk.”

A katonák végül felbontották a sírt, kiemelték belőle a koporsót, s fenyitették azt. Magamban eközben így szóltam:

„Testvérem csontjai bizonyára porrá váltak azóta.”

De rögtön az jutott eszembe, hogy hiszen nem is olyan régen temették el. S valóban, szinte teljesen ép volt még a holttest, csupán kissé megsárgult. S amikor az orvos jobban megnézte, mintha mosoly jelent volna meg az arcán.

A még halálában is üldözött, tiszteletreméltó mester földi maradványait a másik nagy koporsóba helyezték, amit közben a katonák másik csoportja odahúzott. A feltárt, immáron üres sírt meg elkezdték újra betemetni.

Mikor mindennel végeztek a temetőben, elindultunk a repülőtér felé. A városban nem lehetett látni helyi lakosokat, csupán felfegyverzett katonai járőröket. Kijárási tilalom volt érvényben.

Az első katonai gépbe nem fért be a nagy koporsó, ezért egy másikat kellett odarendelni. Abban végül el tudták helyezni, és én melléje ültem.

...Szívem nehéz volt a szomorúságtól, fájdalomtól, és szemeim megteltek könnyel...

Afjonból Iszpártába vitték a koporsót, majd egy olyan helyre szállították, ami a mai napig ismeretlen.”¹

Befejező gondolatok

Ez tehát Szaid Nurszi, Allah útján küzdelemmel telt életének története. Huszonnyolc év a véget nem érő száműzetésben, börtönökben, büntetésben, meghurcoltatásban.

Allah kegyelméből azonban, ez a történet egymaga, egyik sarkából a másikig felrázta egész Törökországot, és félelmet hintett az iszlám ellenségeinek szívébe. Oly retteget költözött beléjük, hogy a mestertől még halála után is tartottak, még akkor is, amikor ő már a régen a Túlvilágon járt!

¹ Bilinmejen taraflarijla Bediüzzaman Szaid Nurszi, 418-422. o. Talán Allah meghallgatta a mester azon kérését, hogy egy ismeretlen helyen temessék el majd őt, és az Kadr (az isteni elrendelés), hogy csak a hozzá legközelebb álló emirdái tanítványok tudják majd végső nyughelyének pontos helyét.

Földi maradványait ismeretlen helyre vitték. De ezzel sikerült-e vajon félelmüktől megszabadulniuk?

Egyáltalán nem...

Akik nála tanultak, kezükben tovább vitték és továbbadták az iszlám fáklyáját, és ez továbbra is rettegéssel töltik el őket.

Igaz a Magasságos Allah szava:

„Allah ígéretet tett: bizony győzelmet aratok, én és a küldötteim...” (Korán, 58:21)

MÁSODIK RÉSZ

A Riszále-i Núr rövid elemzése

Előzetes megjegyzés:

Szeretnénk felhívni a kedves olvasó figyelmét arra, hogy ez a tanulmány rövideége ellenére is igyekszik általános, átfogó képet nyújtani a Riszále-i Núrról. Bízunk abban, hogy ez a szándékunk sikerrel jár, ahogyan azt is reméljük, hogy minden egyes témája mélyebb, részletesebb, átfogóbb kutatás tárgyát képezi majd az eljövendő időszakban, ha Allah úgy akarja.

A mester röviddel a Riszále-i Núr írásának kezdete előtt

Szaid Nurszi isztambuli tartózkodása alatti lelkiállapotát a következőképpen írja le:

„Harminc évvel ezelőtt súlyos csapások záporoztak a »Régi Szaid« fejére. Állandóan a »végső valóság a halál« (**al-mautu hakkun**) ítéletére gondolt. Sárban és pizsokban taposott, utat keresett és segítséget várt, megmentője után kémlelte szellemi horizontját. Láttá, a sok útelágazást, és tanácstalanul egy helyben toporgott. Egy alkalommal Abdulkadir Gejlani sejknek¹ a „Futúh al-Ghajn” című műve került a kezébe. Felütötte találmra a könyvet, és a következő mondatokkal találta szembe magát:

A Bölcsesség Házában (Daru-l-Hikmet) vagy. Keress magadnak egy orvost, aki meg tudja gyógyítani a szívedet!

Ez teljesen megdöbbsentett. Hiszen nem túl régen választottak a Daru-l-Hikmet tagjává! Ennek következtében egyfajta orvosnak is tekintettem magamat, aki arra hivatott, hogy a muszlimok sebeit begyógyítsa. Az igazság azonban az volt, hogy mindenkinél jobban én magam szorultam orvosra. A betegnek pedig, mielőtt másokat kezdene gyógyítani, önmagának kell a gyógyulást megtalálnia.

Így szólt tehát hozzám a sejk: Beteg vagy! Keress magad számára egy orvost!

Én pedig így kiáltottam: Legyél te az én orvosom, sejk!

Könyvét olvasva úgy tűnt nekem, mintha egyenesen hozzám beszélne, szavait nekem szánta volna. Azonban igen keményen, kíméletlenül fogalmazott, és büszkeségemet darabokra törte. Lelkemben egy igen fájdalmas oprációt

¹ [Abdülkadir Geylani] Korának megújítója (480 – 561 hidzsri), a Kádíríja (Kadiri) szúfi rend megalapítója. Hatására sok muszlim vált jobb hívővé, valamint keresztények és zsidók tértek át az iszlám vallásra.

végzett el... A könyv felénél járhattam, amikor félre kellett tennem, egyszerűen nem bírtam tovább.

Egy bizonyos idő elteltével azonban, a gyógyító operáció fájdalmai kezdtek megszűnni, és helyét a lelki nyugalom édes érzése vette át. Ezúttal végigolvastam a könyvet, és első mesterem tanításából, imáiból és fohászaiból sok áldást nyertem.

Ezt követően Rabbáni al-Faruki asz-Szarhandí imámnak¹ a »Maktubát« című könyve került a kezembe. Miután tiszta szándékkal magamban jelet kértem tőle, kinyitottam egy tetszőleges oldalon. Mindössze két helyen szerepel nála a »Bediüzzaman« szó, és én csodálatos módon az egyik ilyen részt láttam meg először. Édesapámat Mirzának hívták, és láttam, hogy az első levelek címeiként a »Mirza Bediüzzamannak írt levél« van feltüntetve. »Hála és dicsőség Allahnak« – kiáltottam fel: hozzám íródtak e szavak! Hiszen a régi Szaidot Bediüzzamanként is emlegették. A hidzsra 3. évszázadában élt Hamdáni imámon kívül nem is ismertem mást ezzel a névvel. Az imám idejében, tehát kellett lennie még egy hasonló nevű embernek, akinek e kettő levelet szánta. Ennek az embernek a helyzete oly mértékben volt hasonlatos az enyémhez, hogy e levelekben gyógyírre leltem saját gyötrelmeimre is. Az imám ugyanazt a tanácsot adja itt is, mint írásainak többi részén: »A tauhid² legyen a kiblád!«³ és, hogy: »Válasszál egyetlen mestert, őt kövesd, és ne keressél többé más vezetőt!« Ez utóbbi fontos utasítása azonban sem egyéniségemnek, sem akkori lelkiállapotomnak nem felelt meg. Sokáig gondolkoztam ezen... Őt kövessem,

¹ Omar ibn al-Khattáb kalifáig – Allah legyen vele elégedett - követhető vissza a családfája (971 - 1034). Allah nyilvánvaló kegyekben részesítette, a Naksbandi szúfi rend legnagyobb alakjai között tartják számon. Számos műve maradt ránk: a „Maktubat“-ot Mohamed Murad al-Manzuli fordította arab nyelvre.

² Tauhid (at-Tauhid) = Az egyistenhit tana. Ez a legfontosabb hittétel az iszlámban, mivel minden egyéb tanítás és hittétel erre épül. – a ford.

³ A kibla a muszlimok ima iránya. Bárhol is tartózkodik egy muszlim, imáját a mekkai szentély felé végzi a világ összes muszlimjával együtt. – a ford.

vagy egy másik imámot? Tanácstalan voltam. Mindegyiknek meg volt a saját vonzereje, nem tudtam volna azonban kizárólagosan csak egyet elfogadni mesteremnek közölük. Miközben ezen vívódtam, Allah megvilágította a szívemet:

»E sokféle út kezdete, a bolygók között a Nap, és az összes öntözőcsatornát tápláló forrás a Bölcs Korán. Az igazi tauhidi kibla benne található meg! Ez tehát az én legtisztelőtreméltóbb tanítóm és legkíválóbb vezetőm, akit én feltétel nélkül követek!«

Az én hiányos tudásom, fogyatékos adottságaim azonban kétségtelenül nem teszik lehetővé, hogy ezen Igaz Vezető áldását és tudását a megfelelő módon, az élet vízéhez hasonlatosan magamba szívhasam. Ezen áldást, azonban a szív embereinek (a szúfik), az eksztatikus állapotot elérők mértéke szerint, ezen Életnek Vízét minden áldásával együtt láthatóvá lehet tenni. A Kegyes Korán ezen áldott 'Szavai' és 'Fényei' (a Riszále-i Núrban) nem csupán tudásbéli kérdéseket világítanak meg, hanem a szív, a lélek és a hit kérdéseire is választ adván magas szintű és értékes ('Allahra vonatkozó') rabbáni-ismereteket adományoznak."¹

Miként került lejegyzésre a *Riszále-i Núr*?

A *Riszále-i Núr* szerzőjének az Áldott Koránon kívül más forrás nem állt rendelkezésre. Ilhámot (inspirációt, sugallatot) kapott a Kegyes Áják értelmére vonatkozóan, melyet őszinte, nyitott szívvel és lélekkel fogadott be. A lejegyzéssel megbízott tanítványnak aztán – gyakran elképesztő gyorsasággal – kellett papírra vetnie mindazt, amit Allah megvilágított a mester számára. Ez a nap bármelyik szakában bekövetkezhetett, és tanítványai ezért éjjel-nappal rendelkezésére álltak. Minden szívbéli sugallatot, gondolatot így azonnal lediktálhatott, amit tanítványai később rendezett

¹ Al-Maktubat, 457-459. o.

formában írtak le. Maga Bediüzzaman is lejegyzett bizonyos részeket, és ez legfőképpen a börtönben eltöltött időben volt jellemző.

Most hallgassuk meg az első *Riszále-i Núr* írnok, az egyik lejegyzéssel megbízott tanítvány visszaemlékezését erről:

„A mesterrel ilyenkor mindig egy nyugodt, csendes helyre vonultunk. Miután leült, egy adott pontra szegezte a tekintetét, majd igen nagy gyorsasággal diktálni kezdett. Minden igyekezetemmel próbáltam tartani az iramot. Miközben szemét egy pillanatra sem vette le az adott pontról, időnként megállított, majd ismét folytatásra szólított fel. Egyes sugallatot egyetlen óra alatt, másokat kettő órán át is diktált, és bizony nekem néha egy vagy kettő napra is szükségem volt arra, hogy ezeket később rendezett formában leírjam.”¹

A Riszálat al-Hasar-t is ily módon jegyeztette le, miközben a Barla-tó mellett sétált. Négy alkalommal is elismételte:

فَأَنْظُرْ إِلَىٰ آثَارِ رَحْمَةِ اللَّهِ كَيْفَ يُحْيِي الْأَرْضَ بَعْدَ مَوْتِهَا إِنَّ ذَٰلِكَ لَمُحْيِي
الْمَوْتِ وَهُوَ عَلَىٰ كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ

„Tekints hát Allah irgalmának nyomaira, hogyan éleszti fel a földet annak halála után. Bizony Ő az, Aki életre kelti a halottakat. És Ő mindenek fölött hatalmas.” (Korán, 30:50)

Egy igen értékes értekezésről van itt szó, hiszen a feltámasztást a bennünket körülvevő jelekből vezeti le, bizonyítja.

Ami pedig az „al-Mu’dzsizát al-Ahmadijja” című könyvet illeti, három-négy napon át diktálta tanítványainak, naponta két-három órán át. Ebben mintegy 300 prófétai csodát sorolt fel a megfelelő forrásokat is megemlítve, és ezt anélkül,

¹ Emlékek Szaid Nursziról. Ihszán Kászim fordítása.

hogy az emlékezetén kívül bármi más rendelkezésére állt volna.¹

A mester isteni sugallat, kegy és jótétemény következményének tekintette a *Riszále-i Núr*-t. Ahogy elmondta, egész szerepe e művek keletkezésénél mindössze a következőre szorítkozott: alázatos, őszinte szívvel, a Magasságoshoz fohászkodva szemlélte a Korán-ájákat, és azok értelmének feltárásáért imádkozott. Aztán, amint ez a szívében megtörtént, azonnal a megvilágosodott gondolatok diktálásába kezdett, oly gyorsasággal, hogy tanítványai alig győzték követni. A mester ezért személyének másodlagos fontosságát, és a *Riszále-i Núr* előtérbe helyezését többször is kihangsúlyozta. Hiszen az embernek olyan hibái és tévedései is lehetnek, melyeket Allah elrejtett mások szeme elől.²

Egy igen szép példával szemléltette önmagát és a *Riszále-i Núr*-t, valamint azt, hogy ez utóbbi nem képezi az ő tulajdonát:

„A szőlő száraz szárában hiába keresed a szőlőszemek édes nedűjét. A *Riszále-i Núr* édes szőlőjének száraz szárához vagyok én is hasonlítható... A szép, csodálatos szavak olyan igazságok, melyek nem tőlem vannak: a Kegyes Korán igazságainak felvillanó sugarai azok. Nem én tettem széppé a Korán igazságait, csupán felszínre hoztam, és azok szépítették meg az én szavaimat.”³

Egy másik helyen a következőket írja erről:

„Abban az időben, amikor heves támadások érték az iszlámot, s muszlimok millióinak kellett üldözetéseket elszenvedniük, a *Riszále-i Núr* szilárdan állta az agresszió hullámain. Magára vette a hit, életben tartásának nehéz terhét, és utat tört a muszlimok előtt. Éppen ezért nem lehet e művet egyetlen, gyenge, félművelt ember tettének tulajdonítani, aki

¹ Al-Maktubát, 111. o.

² al-Maktubát, 476. o.

³ al-Maktubát, 477. o.

életének nagy részét száműzetésben, börtönben, állandó megfigyelések és üldöztetések közepette töltötte. Ez az ember nem lehet a *Riszále-i Núr* birtokosa. Nem büszkélkedhet vele, és nem tulajdoníthatja azt magának. Nem saját okosságának, értelmi képességeinek eredménye, hanem az Áldott Korán számos csodájának egyike. Az Isteni Irgalom adománya. Ő és barátai csupán kinyújtották kezüket e felbecsülhetetlen értékű útmutatás felé, és ki lett jelölve annak magyarázatára.

További bizonyíték arra, hogy a *Riszále-i Núr* nem saját gondolatainak terméke: egyes értekezések hat óra alatt keletkeztek, mások kettő óra alatt, míg megint mások egyetlen óra leforgása alatt. De olyan is akadt, melynek ideje nem haladta meg a tíz percet.

S bizony mondom, ha rendelkeznék a „régis Szaid” értelmi képességével, emlékezőtehetségével, akkor sem tudtam volna akát tíz óra alatt megírni azt, amiben mindössze a tízpercnyi sugallat alatt részesültem, és az egyetlen óra alatt lediktáltakat sem lettem volna képes akár két napnyi írással létrehozni.

Például, azon *Riszále-i Núr*t, amely az emberi énnel foglalkozik, és mely hat óra alatt került lejegyzésre. Sem én, sem a filozófusok, sem a tudósok zsenialitása nem tudta volna hat nap alatt sem megalkotni.

Szerencsétlen, gyarló emberek vagyunk, semmi föltött nem rendelkezünk. De egy felbecsülhetetlen kincsestár őrzői, szolgálói lehetünk. Arra kérjük Urunkat, hogy részesítsen bennünket és valamennyi núr-tanítványt kegyében e szolgálatunk során. Ámín.”¹

¹Kasztamonui-függelék, 181. o.

Mi a *Riszále-i Núr*?

Ha közelebbről megnézzük a núr-tanítványok magatartását, a *Riszále-i Núr*hoz fűződő, éjjel-nappal ragaszkodó, elválaszthatatlan kötődésüknek csodálatunkkal adózhatunk.

De semmi csodálnivaló nincsen ebben, ha megismerjük mi magunk is e művet. A *Riszále-i Núr* nem csupán az iszlám hittételeinek magyarázata, a Korán kommentárja, hanem ezen felül egy olyan értelmezés is, mely oly kíváló megkülönböztetett jegyeket mutat fel, amit ily módon együtt – különösen korunkban – nem találunk meg más hasonló művekben. Melyek is ezek a kiemelkedő jellegzetességek, amelyek *Riszále-i Núr*t jellemzik, és melyek méltán teszik az Áldott Korán kommentárjává, és melyek korunk kérdéseire is választ adnak?

Melyek azok a tulajdonságok, amelyek által a *Riszále-i Núr* szerzője, Szaid Nurszi – Allah adjon neki örök békét – alkalmassá vált arra, hogy a Kegyes Korán nagy tekintélyű tanítója és muszlimok imámja, vezetője legyen?

E kérdésekre a kíváló núr-tanítvány, Zubajr Gunduzalp, az 1950-ben, az ankarai egyetemen tartott előadásában ad választ. Néhány részletet kiragadunk belőle, és részletesebben is kifejtiük néhány pontját. Ezek után jobban megértjük majd a núr-tanítványok ragaszkodását is.

A Riszále-i Núr jellegzetességeiről¹

I. A Kegyes Korán tanítótekintélye

Mindig a Kegyes Korán volt Bediüzzaman egyedüli tanítómestere és útmutatója. Forrásként, útjelzőként más könyvhöz nem folyamodott. Egész alkotói tevékenysége alatt ez mit sem változott; amikor fogságba vetették, természetesen könyvtár sem állt rendelkezésére.

II. A Korán teljessége révén való kiemelkedő jelentősége

1) A Kegyes Korán Allah legáldottabb könyve, és két borítólapja között az összes tudomány igazságát tartalmazza. Magyarázójának éppen ezért, minden egyes tudomány területén otthonosan kell mozognia, legyen szó nyelvészetről, jogról, élettanról. Széles körű olvasottsággal rendelkezik, tág horizonttal és aprólékos figyelemmel. A Gondviselés is kellő erőforrással segíti tevékenységében. Mindez szükséges ahhoz, hogy az igazságok mély és széles jelentését megfelelően feltárhassa és magyarázhassa. Ellenkező esetben némely fontos igazság rejtve marad, illetve nem kap elegendő megvilágítást.

2) A kommentátort nem befolyásolhatják személyes élményei, érzületei, és saját céljai nem keveredhetnek alkotói tevékenységével: az igazságnak tisztán, emberi hangulatoktól mentesen kell megjelennie.

Mielőtt a Kegyes Korán teljessége révén tartalmazott igazságokat Szaid Nurszi magyarázni kezdte volna, oly széleskörű tudást halmozott fel, hogy elismerésképpen a „Bediüzzaman” névvel tisztelték meg. Igen éles ésszel, rendkívüli emlékezőképességgel áldotta meg őt a Magasságos, aki gondviselésével is végigkísérte útját. Arra pedig különösen ügyelt, hogy saját személyét és művét

¹ Részlet az 1950-es, ankarai egyetemen tartott előadásból.

szétválassza. Mindezek következtében a *Riszále-i Núr* egy olyan sajátos színezettel rendelkezik, ami nem más, mint a Korán színezete, és ami egyedül a Koráné.

III. A kommentátor egyszerűsége

A kommentár egyszerűsége azt jelenti, hogy Szaid Nurszi munkája mögött semmi más cél nem volt, mint Allah megelégedettségének elnyerése, és semmilyen evilági törekvással nem keveredett, legyen az akár anyagi, akár szellemi természetű dolog. Így nem került összeütközésbe a Kegyes Korán-ájával szemben sem: „**va lá tastarú bi-ajátí thamanán kalilán.**” (*Ne váltsátok aprópénzre az útmutatásaimat!*) E tisztaság, letisztultság és áttetsző, nyílt életmód jellemezte végig a mester életútját, és kétségtelenül ragyogó példával szolgáltat valamennyiünk számára.

IV. A Korán minden réteghez egyaránt szól

1) A Kegyes Koránnak több „*arculata*” van, és minden korszaknak választ ad annak kérdéseire. Mintha mindig éppen az adott kor számára lett volna kinyilatkoztatva. A legkiválóbb Korán-magyarázat tehát az, mely az Áldott Koránnak mindig a kor felé forduló arculatát fedi fel, és megfelelő választ ad az aktuális problémákra.

2) Hasonlóképpen ugyanúgy szükséges az is, hogy az emberiség minden egyes rétegéhez szóljon, és az általánostól kiindulva eljut az egyéni helyzetig, és jól érthető nyelvezetet használ. Az Áldott Korán ugyanis nem kizárólagosan egyetlen rétegnek lett leküldve, és nem is csak egyfajta értelmi szinttel rendelkezőknek. Értelmezésének is figyelembe kell ezt venni: szintjétől és helyzetétől függetlenül, minden egyes emberhez szól, de a kor legnagyobb problémáira is megoldást kell, hogy nyújtson. Ellenkező esetben a magyarázat egy bizonyos rétegre korlátozódik, míg másokat megfoszt annak áldásaitól.

A fenti kíváló jellegzetességek a *Riszále-i Núr*-ban mind világosan felismerhetőek. Férfi és nő, idős és fiatal, iskolázatlan és tudós a legkülönbözőbb helyzetben lévők, mind megtalálják azt, ami pontosan hozzájuk szól.

V. *A bizonyítás bevezetetlen bátyája*

Az értelmező felsorakoztatott érveinek, amelyekkel a Korán hitigazságait bizonyítja feltétlenül megkérdőjelezhetetlen bizonyosságot kell szolgáltatnia. Ehhez pedig teljességgel szükségtelen az állandóan változó, éppen aktuális tudományos elméleteket figyelembe vennie, melyek egyébként is csak egy szűk körhöz szólnak. A *Riszále-i Núr* számtalan bírósági tárgyaláson, az iszlám ellenségeinek állandó támadása közepette kiállta a próbát, és bizonyította, hogy védelmének bátyáján még a legapróbb rés sem keletkezett.

VI. *Az ember összes alkotóelemét tekintetbe veszi*

A Korán egyaránt szól az értelemhez, a szellemhez, a lélekhez és tudathoz, oly módon, hogy minden egyikükről egyaránt gondoskodik, megadván az összesnek a neki járó részt a létezésből. Ekképpen a magyarázatnak is figyelembe kell vennie mind a négy említett alkotóelemet, egyenként meg kell nyugtatnia őket, és a sátánt nem hagyhatja, hogy az megragadja irányítás gyepelőjét.

A *Riszále-i Núr* olvasóját az egész lényét átható nyugalom, megnyugvás hatja át, és őrzi meg az egyensúlyát felborítani szándékozó gonosz cselvetéseitől.

VII. *A megfelelő magatartásra való nevelés*

Az Áldott Korán egy egész társadalmat alakított át egy másik, új társadalommá, és megszabadította annak tagjait az igazság megismerését megakadályozó önzéstől, és más rossz tulajdonságoktól. Helyettük pedig magasabb rendű

jellememvonásokat kínált és segített gyökeret verni, mint például az alázatot, önzetlenséget...

A Korán értelmezőjének is éppen ezért a legmagasabb rendű tulajdonságokat kell önmagában hordoznia, és a Núr-tanítványok viselkedése is elegendő bizonyítékot szolgáltat arra, hogy a *Riszále-i Núr* mily csodás módon mosta le róluk a tévelygés és a hithez való hűtlenség szennyeződését.

VIII. Az áldott prófétai hagyomány követése

Az áldott prófétai szunna követése a legüdvösebb út a Kegyes Korán igaz szellemének eléréséhez, s ez az egyetlen igaz út hozzá. A magyarázatot végzőnek is ez kell, hogy a kiindulási alapjuk legyen. Ennek tudatában, tudásával kell cselekedniük, erős istenfélelemmel és önmegtartóztatással felruházva. Úgy, hogy szándékaik mentesek legyenek az evilági törekvésektől, a hit szolgálatában rendületlen kitartást tanúsítsanak, hűségük megkérdőjelezhetetlen legyen, áldozatra készen és mértékkel éljenek...

Az összes Núr-tanítvány, és mindazok, akiknek élete találkozott az övével, egyöntetűen tanúsíthatják, hogy Said Nurszi a fent felsorolt jellemvonásokkal mind rendelkezett. Sőt, még az ellenségei sem vitathatják el ezeket az érdemeket tőle... Méltán kapta, és érdemelte ki, tehát a „Korán szolgája” címet.

IX. Felülemelkedés az elnyomáson

A Korán témáit értelmező nem engedhet semmilyen körülmény közepette sem az elnyomásnak, sem a kényszerítésnek, sem bármiféle más befolyásolásnak. Iszlám jogi döntést, fetvát a fent leírt körülmények közepette, semmiféleképpen nem hozhat. Nem félhet a haláltól, erős és szilárd hittel kell rendelkeznie, bátornak kell lennie, habozás nélkül kell szembeszállnia akár az egész világgal.

Aki kaotikus állapotok között, a halálbüntetés lehetőségének árnyékában is tovább végzi az iszlám terjesztését, az valóban igazi vezető, az egy tiszteletreméltó értelmező. Ilyen volt Bediüzzaman Szaid Nurszi is – Allah adjon neki örök békét.

A mester így jellemezte a *Riszále-i Núr*-t

„A *Riszále-i Núr* a Kegyes Korán világos bizonyítása és értékes értelmezése, szellemi csodája villanásainak egyik ragyogó felvillanása. Napjának fénysugara, sugalmazott igazság a végső igazság tudásának kincsestárából. Bőségéből eredő szellemi út.”¹

Felvetődhet a kérdés: Miként tekinthető a *Riszále-i Núr* Korán-kommentárnak, amikor eltér a többi, hagyományos tafszírtól.

A válasz

„Kétféle tafszír létezik:

Az első csoportba tartoznak az ismert kommentárok, amelyek a Kegyes Korán szavait, kifejezéseit értelmezik.

A második tafszír csoport: A Kegyes Korán hitbéli igazságainak bizonyításával, megerősítésével és megvilágításával foglalkozik. Ez utóbbinak ezért igen nagy jelentősége van.

Ami a jól ismert, hagyományos tafszírokat illeti, e második féle értelmezést többnyire csupán nagy vonalakban végzi. A *Riszále-i Núr* azonban ezt kiindulási alapjává, sarokkövévé tette. A Korán olyan szellemi értelmezését végzi el, amely a filozófusokat elhallgattatja.”²

¹Kasztamonui-függelék, 220. o.

²Fénysugarak, 562. o.

A szerző számtalan alkalommal emlékezteti az olvasót milderre:

„A *Riszále-i Núr* nem egy szúfi rendről szól, hanem az igazságról. A Korán ájaiból kiáradó fény. Nem a kelet tudásában, és nem is a nyugat tudományában gyökerezik: a Kegyes Korán egyik szellemi csodája, amely kifejezetten ennek a kornak szól.”¹

Egy olyan tafsír ez, amely alapvető eltérést mutat a többivel összehasonlítva: minden egyes Korán-kommentár egy adott korban íródott, és kétségtelen, hogy a korábbi, muszlim társadalmakban keletkezettek nem hasonlíthatóak össze a tévelygés, a szkepticizmus korában íródottakkal. Az előzőek a hit alapjaiban szilárdan hívő muszlimokhoz szóltak.

„A *Riszále-i Núr* azonban, abból adódóan, hogy a Kegyes Korán egyik szellemi csodájaként a hit alapjainak és oszlopainak védelmére hivatott, nem indulhat ki egy meglévő sziklaszilárd hitből, hanem éppen hogy a hit megerősítése, megőrzése, és a kételyek, a tévhitek végső érvekkel való eloszlatása a feladata. Korunkban éppolyan nélkülözhetetlen lett, mint a mindennapi kenyér és az orvosság.”²

A fejekben, a fentiekkel kapcsolatosan esetleg felmerülhető kérdésekre összefoglalóan a következő válasz adható:

„A Kegyes Korán Napjának hét színe ragyogóan megmutatkozott a *Riszále-i Núr* igazságaiban. Nevezetesen: jogi és dogmatikai könyv, imádságos könyv, istenszolgálat könyve, emlékezés és elmélkedés könyve, az igazság és a miszticizmus könyve, logikai és teológiai könyv, cselekvésre buzdító gyakorlatias könyv, amelyek képesek az iszlám ellenzőit elhallgattatni.”³

¹Kasztamonui-függelék, 202. o.

²Kasztamonui-függelék, 105. o.

³Emirdái-függelék, 1/97

Egyetlen könyv képez csak kivételt a fentiek alól: ez az „Isárát al-’idszáz fí mazán al-’idszáz”, amely az első világháború idején, az oroszok ellen vívott harcok szünetében, a lövészárookban, arab nyelven íródott. Ez utóbbi a korábbi, hagyományos Korán-magyarázatokhoz hasonlít még.

A *Riszále-i Núr* tehát az Áldott Korán csodáinak magyarázatán keresztül az egyes ember életének alapvető kérdéseire ad választ, és a hitről újabb, megfoghatóbb elképzelést, képet nyújt számára. Ezzel egyidejűleg pedig, a káros, romboló képzeteket lerombolja.

A legkülönfélébb érvekkel, példákkal bizonyítja az Isteni Egység, a Túlvilág léte, a próféta-ság valósága, a saríja igazságosságának témáit, azokból a dolgokból kiindulva, amelyek a Kegyes Koránban központi helyet foglalnak el.

Mindemellett természetesen az Allahhoz való hívás, Allah Próféájának (SAV) szeretete, a Túlvilági lét iránti vágyakozás, társadalmi és politikai kérdések is magyarázatának tárgyát képezik. A mester a következőket mondta:

„A *Riszále-i Núr* a hit, a törvény és az Áldott Koránnak több mint száz titkát fedte fel, megvilágítva azok jelentését, és szétosztatván az eretnekek félrevezető magyarázatait. Olyan dolgokat tett érthetővé, melyeket korábban az értelem által fel nem foghatónak véltek: mint például a mirádzs¹, a test szerinti Feltámadás. A szkeptikus filozófusok közül is sikerült ezzel visszavezetnie a hit ölébe. A *Riszále-i Núr* és az őt körülvevő világ feltétlenül, szorosan összekapcsolódik, s bizonyos, hogy egy olyan koráni igazság, amely a jelen és a jövő kérdéseire egyaránt választ ad, s egy törhetetlen hit kardját adja az igazhívók kezébe.”²

¹ Mohamed próféta (Allah dicsérete és békéje legyen vele) csodálatos „éjszakai utazása” és az azt követő „felemelkedése az Égekre” 619-ben.

² Emirdái-függelék, 1/ 248. o.

A témák tárgyalásának módja

A *Riszále-i Núr* minden egyes témája egy vagy több Korán-ájából indul ki, röviden összefoglalja a tárgyalandót, majd fokozatosan világítja meg azt, számos példát felvonultatva. Tehát pontosan ellentétes azzal a módszerrel, mely az egyszerűből a bonyolult felé halad.

A *Riszále-i Núr* a nehezen érthető dolgokkal kezd, majd egy olyan kérdést vet fel, ami az olvasó figyelmét felkelti, aki a mester gondolatmenete során végig részt vehet a téma kibontásában. Tehát nem csupán egy passzív szemlélődő marad. A *Riszále-i Núr* a folyamatos követésre és a megfontolt komoly tanulásra készíti őt, hogy végül eljuthasson a bemutatott téma megértéséig. Az olvasó így egyszeriben a *Riszále-i Núr* tanulója is válik, hiszen sokáig nem maradhat csupán egy felületes szemlélődő.

A téma folyamatos kifejtése világosan, érthetően megy végbe, lépésről-lépésre, és az olvasó egy idő után megérzi az adott *Riszále-i Núr* kiindulási alapjául szolgáló ája fenséges ízét. Mindeközben figyelme és érdeklődése sem lankad, mintha a téma egy sétára vitte volna, a simogató szellők által kellemesen hűvösen tartott hit kertjébe. Az olvasó megérzi a Kegyes Korán mindanivalójának rejtett szintjeit is, és annak áldott mezején megpihen. Minden egyes *Riszále-i Núr* részlet az Áldott Korán újabb és újabb képét, arculatát, aspektusát mutatja meg neki, és ezzel párhuzamosan lerombolja a filozófia és más káros gondolati rendszerek által, a társadalomban, és az egyének fejében addig kialakított képzeteket. Eszközrendszerét akotják mindebben az ember természetéből, természetes környezetéből vett olyan világos és egyértelmű, megkérdőjelezhetetlen példák, amelyekkel szembesülve a makacs tagadónak is fejet kell hajtania. Mindehhez társul még a mester által használt szavak kifejezések áttetszősége, az új reményt ébresztő lelket

megnyugtató beszéd, és a továbbgondolásra, elgondolkodásra való ösztönzés is.

Gyakran kérdésfelvetések és válaszadások formájában fejti ki a tárgyalt témát, amelyek egyik célja az olvasó figyelmének felkeltése, fenntartása valamit az önálló gondolkodásra serkentése. Némely kérdés közölük, valamikor valóban elhangzott (például valamelyik tanítványa intézte hozzá), vagy olyan kérdések ezek, amelyeket a rosszra hajlító, kételkedést terjesztő emberi és dzsinn-szellemek hintenek el az igazhívók szívében.

A Riszále-i Núr stílusa

Annak ellenére, hogy a *Riszále-i Núr* lényegében, egyetlen alapvető témát vesz végig, nevezetesen a hit ügyét, nem a hagyományos, szokásos módon teszi ezt. Mindig az adott téma határozza meg a mindenkori stílust. Így találkozhatunk például kedves, barátságos szavakkal, melyek a szív dobogását vagy a lélegzetvétel alig hallható hangját idézik. Máshol tudományos módon kerül ismertetésre a téma, ahol elsősorban a logikáé és a józan észé a szó. Míg komoly támadások esetén igen kemény védekezésnek, lehetünk tanúi. Ilyenkor mintha a háborgó tengeren lennénk, vagy katonáknak osztogatna parancsot a mester.

E stílusbeli különbségek azonban nem különülnek el egymástól, egy összefüggő egészet alkotnak. Egyetlen könyvön belül is végigsétálhatunk akár az összes módozat skáláján.

De az értekezés mikéntje témáról-témára váltva is változik, a megszólítottól is függően. A Riszálat al-naváfidzban például a hívőkhöz és a hitehagyottakhoz, míg a Riszálat al-mi'rádzs-ban kizárólag a muszlimokhoz szól. Jól megkülönböztethető a stílusváltás.

Ez utóbbi bevezetőjében például sor kerül az értekezés módjának elemzésére is:

„A mirádzs témája a hit és oszlopainak alapjaira épül. Egy olyan fény, amely a hit oszlopainak fényforrásából merít. Nem a hitetlen tagadóknak íródott ezen értekezés, felesleges nekik ezzel kapcsolatban érveket felsorakoztatni. Meg sem említendő annak, aki nem hisz Allahban és Prófétájában, és tagadja az angyalok és a mennyek létezését. Minderre csak azután kerülhet sor, miután a hit oszlopai megerősítésre kerültek. Ezért a kételyek által gyötört igazhívót is arra kérjük, hogy egyelőre tartsa távol magát a mirádzs témájától. Beszélünk neki majd arról, ami – Allah segedelmével – meggyógyítja őt.

Más *Riszále-i Núr*ban is említésre került a mirádzs igazságának villanása. Később összegyűjtöttük a különböző helyeken lévő releváns részeket, és ezeket az igazság alapjaival összefüggésbe hoztuk. Egy olyan tükröt állítottunk fel ezzel, mely Allah Küldötte szépségének teljességét egy csapásra megvilágítja.¹

A *Riszále-i Núr* egyik csodája, hogy mindegyik része önmagában is egy teljes egészét alkot, és az adott téma visszakeresése nélkül is azonnal megérthető. Ugyanakkor minden egyes eleme szervesen illeszkedik az egészbe. Az olvasó könnyen felfogja a mondottakat, azonban időnként egy-egy mondatnál, kifejezésnél, szónál érzi, hogy hosszabb ideig el kell időznie. Ezzel kapcsolatban a következőket írja Bediüzzaman:

„Ne gondoldd azt, hogy én magam találtam ki a *Riszále-i Núr* nehezebb kifejezéseit. Hirtelen, a lelkem mélyéről előtört szóáradattal állsz szemben. A szavak félelmetes fényfelvillanások közepette keletkeztek, egy időig ismeretlen úton indultam el, a szív és az értelem közötti vékony Barzakh-ösvényen, és értelmem a felemelkedéstől és zuhanástól egészen elszédült. Valahányszor egy fénnel találtam szemben magam, egy nem tudatos kifejezéssel

¹ Al-Kalimát, 666. o.

jelöltem meg azt. Gyakran olyan dolgokat illetem elnevezéssel, melyeket hétköznapi szóval nem tudtam volna kifejezni. S többször előfordult, hogy egy hatalmas fényt illetem egyetlen szóval.”¹

Az ellenfelek megszólítása

A *Riszále-i Núr*nak van egy az ellenfelekkel szembeni sajátos beszédmódja is:

Az ellenfelek egyik részét a tévelygők alkotják, akik elutasítják a hitbéli igazságokat, és szembehelyezkednek vele. Sőt, akadályokat támasztanak és számos eszközzel háborút is viselnek ellene. Ez néha erővel, néha vádaskodással történik, tévhiteket és káros híreszteléseket terjesztenek. Másrészt azokhoz a muszlimokhoz szól, akik némely tétellel illetve annak megvalósításával szemben tanúsítanak ellenállást.

A tévelygőkkel

A *Riszále-i Núr* kemény hangon szól a tévelygőkhöz, és erős érvekkel megcáfolja elveiket. Emellett folyamatosan figyelmezteti őket mind az evilágon, mind a túlvilágon rájuk váró fájdalmas büntetésekre.

A *Riszále-i Núr* szigorúsága nem enyhül egy pillanatra sem velük szemben, és támadásaiban nem tesz kitétel, és nem nevezi meg egyenként a tévelygő csoportokat. Így például oktanokról, eretnekekről, képmutatókról és hitetlenekről beszél...

A nem felületes olvasó azonban e szavak, viselkedés-minták, jellegzetességek és tulajdonságok alapján pontosan tudja, hogy milyen csoportokat kell értenie alatta, amikor az egyes elnevezések felbukkannak.

¹ Al-Mathnavi al-arabí al-núrí, 35. o.

A *Riszále-i Núr* nem elégszik meg az ellenük intézett kirohanásokkal és rosszaságaik felfedésével: egész gondolatrendszerüket és érveik sorát veszi végig szemügyre és cáfolja meg, miközben rámutat azok alattomoságára, amellyel az iszlám igazságait próbálják eltorzítani, áldott szépségét elcsúfítani, és a muszlimok közötti széthúzás szellemét gerjeszteni. Ami különösen figyelemreméltó: A *Riszále-i Núr* a hit valamennyi igazságát, a legkisebb rész kihagyása nélkül, teljes érthetőséggel elmagyarázta, az iszlám ellenségeinek minden alávaló tulajdonságát leleplezte, ez utóbbiaknak azonban így sem sikerült a legkisebb támadó felületet felfedezni benne, a legkisebb rést, amelyen keresztül, a törvényre hivatkozva, lerombolhatták volna annak erős bástyáit. A hosszú hónapok, sőt évek alatt, egyetlen vizsgálóbizottság sem talált semmiféle fogódzót, amely alapján a számtalan bírósági tárgyalás valamelyikén elítélhették volna.

Például vádat emeltek a mester és tanítványai ellen a „Daddzsál” témáját tárgyaló „Ötödik Fénysugár” terjesztéséért, azon indokkal, hogy ez az értekezés valójában, az akkori államfő, Musztafa Kemál és holdudvara ellen irányul. A szakértői vélemények jelentésükben azonban egybehangzóan megállapították, hogy a kérdéses *Riszále-i Núr* nem szól másról, mint a világ végének eseményeivel kapcsolatos muszlim hagyományok elemzéséről.

A *Riszále-i Núr* lényegében a hit alapfogalmait magyarázza, azokat az alapokat, amelyek nem kötődnek kizárólagosan a térhez és az időhöz. A Mindenható Gondviselésének adománya ez a tudós, bölcs férfi által létrehozott, csodálatos mű.

Ami pedig a belső, muszlim ellenvetéseket illeti, mint amilyen a muszlim vallástudósok és szúfi-rend vezetőinek kijelentései, itt már nyoma sincs a támadó hangvitelnek; a védekezés a fő szerep. Nem használ erős szavakat sem személyeik, sem vezetőik, sem nézeteik ellen. Legfőképpen a *Riszále-i Núr* nézőpontjának igaz voltát ismerteti, és az

együtműködés alapjait fekteti le. Abban az időben, amikor bizonyos kételyek merültek fel a *Riszále-i Núr*ral kapcsolatban, a következőket írta kasztamonui száműzésében:

„Allah igaz barátai sem ismerhetik a rejtett valóságot – kivéve, ha a Magasságos Allah sugallatban részesíti őket –, hiszen egyedül Ő ismeri a rejtett dolgokat, ezért a legmagasabb fokozaton álló Allah barátja sem tudhat mindent egy másik tiszteletreméltó barát helyzetéről. Ha valami oknál fogva szembehelyezkedik vele, az e miatt történhet, és erre vezethetőek vissza a Tiszteletreméltó Társak közötti véleménykülönbségek is – nyerjük el valahányan Allah tetszését. Mindebből az is következik, hogy ha egy barát egy másik barát helyzetét kifogásolja, ez még egyáltalán nem jelenti azt, hogy valamelyiknek ezzel magas fokozatát csökkentette volna. Egyedüli kivételt képez ez alól, ha magát a Törvényt kérdőjelezné meg. Ezért hát:

A Kegyes Korán utasítását követve *„Akik megfékezik dühüket, s elnézőek embertársaikkal szemben.”* (3:134)

A hívők hitének megóvása, a közöttük és vezetőik közötti, meglévő jóindulat megőrzésével.

A Núr-tanítványok – még ha indokolt is – ártó indulatainak nem teret engedni, ha provokáció éri őket.

Az eretnekek által kihasználható, muszlim csoportosulások közötti viszályok elkerülésével, amikor az egyik a másik fegyverével ejt sebet, majd az elsőjével gyengíti meg a másodikat, végül mindkettőt megsemmisíti.

Az említett alapokra támaszkodva, tehát a következőket kell a Núr-tanítványoknak mindenkor szem előtt tartania:

Ellenfeleik támadásaira ne indulattal és ne ugyanolyan eszközökkel válaszoljanak. Elégedjenek meg békülékenységet mutatva, saját állásaik védelmével, és válaszoljanak világosan az adott vitapontokra. Az önzés teljesen átítatta korunk emberét, ettől nem hajlandó megválni, sem ezen változtatni.

Ebből fakad minden széthúzás és viszály, és ebből húznak hasznát az igazhitűek kárára a hamisságok követői.”¹

A kivételtétel

A Nyugat pusztuló erkölcsisége, és a rengeteg, ebből származó igazságtalanság, melyektől közvetett módon az egész emberiség szenved, elegendő indokul szolgált ahhoz, hogy a mester támadásokat intézzon ellene, és az ottani gondolati, filozófia irányzatok ellen.

A *Riszále-i Núr* is nyomait viseli ennek, meg nem is.

Ugyanis amikor vádakkal illeti a Nyugatot, nem annak egészet támadja, meg tudja különböztetni benne a jót és a hasznosat, és a rosszat. Ezt követően, azonban figyelme és kritikája kizárólag annak romlott része felé irányul.

A mester a Nyugattal folytatott monológjából egy részletet láthat az olvasó. Ez egy alapvetően baráti, mély beszéd, amelyben megtaláljuk az említett, nem az egész Nyugatot támadó, kivételt tévő stílust, és amely alapvetően jellemzi minden ellenfeléhez intézett beszédét. A *Riszále-i Núr* egyértelműen megkülönbözteti a jót a rossztól, a hasznosat a kártékonytól, és az olvasó jól érzékelheti a mű tárgyilagosságát. A jó ügye, tehát nem keveredik a rosszával, és az ártatlanból nem kreálnak vádlottat és bűnöst. Támadás kizárólag a Nyugat rossz részére ellen irányul, és a jót érintetlenül hagyja. Az ártalmas, nyugati materialista filozófiát csak azt kövezően kritizálja, hogy elismerően szól a dicsérendő irányzatokról. Például, amikor egyik helyen ezt mondja. „Közülük, azok, akik az iszlámhoz nem ellenséges módon viszonyulnak...”

Ez a különbségtétel a *Riszále-i Núr* egyik jellemző alapvonása, legyen szó akár egyénekről, kiemelkedő emberekről,

¹ Kasztamonui-függelék, 199. o.

csoportokról, vagy csoportosulásokról, pártokról, illetve szellemi irányzatokról.

Az említett monológ, tehát a régi és az új Szaid lelkiállapotának leírásával kezdődik:

„Azt követően, hogy a nyugati tudomány és civilizáció a régi Szaid fejébe, bizonyos mértékben befészkelte magát, és azok a szívében, az elméjében a maguk útján elindulva neki nehézségeket kezdtek okozni, lelkéről elkezdte lerázni a Nyugat civilizációjának és filozófiájának, megtévesztő ragyogása utáni vágyát, és Európa szellemi testével a következő párbeszédet folytatta le:

Rögtön az elején tisztázni kell, hogy kétféle Európa van.

Az egyik, a valódi krisztusi tanításból táplálkozó szellemi tudományok áldásait követi, és az igazságosságon alapuló emberi együttélést támogatja. Nem ezzel az Európával van most nekem beszélnivalóm. A második, romlott Európához szólok, amely a civilizáció átkát áldásnak gondoló embert, naturalisztikus gondolkodásának sötétségében erkölcstelenségre bírja és tévutakra viszi. Így szóltam, tehát hozzá:

Tudd meg hát, te másik Európa! Egyik kezeden egy beteges és eltévelyedett filozófiát tartasz, a másikban meg egy romlásba vivő, erkölcstelen civilizációt. Te ezeket kínálod fel az emberiségnek, azt hirdetve, hogy e kettőtől majd boldogok lesznek. Törjön le e két kezed, és mocskos ajándékaid miatt váljon le a fejed a nyakadról! Önmagadat semmisítet meg velük!

Te szerencsétlen szellem, mely hitetlenséget és hálátlanságot terjesztesz mindenütt! Vajon az, aki egy külsődleges, felületes és csalóka ragyogásban és jólétben él, kinek szívét, lelkét és értelmét állandó kétségek gyötrik, hogyan lehetne boldog? Üdvözülhet-e halála után az ilyen ember?

Nem veszed észre az embert, aki már egy semmiség miatt kétségbe esik, egy szétpukkant illúziótól az életbe vetett reményét teljesen elveszíti, amikor egy jelentéktelen dolog mély depresszióba taszítja, amikor jóléte kínozni kezdi, amikor világa olyannyira összeszűkül, hogy fogolyként érzi magát benne? Milyen boldogságot tudsz ennek a szerencsétlen embernek nyújtani, kinek a szíve legmélyéig hatolt hamis hitednek mérge, kinek tévhiteddel minden reményét kiöltöd, és kinek fájdalomtól szétmarcangolt lelkéből néma sikoly tör fel? Miként mondhatod boldognak azt az embert, akinek teste a múlandó örömök Paradicsomában van, szíve és értelme viszont pokoli kínokat él át?

A szerencsétlen embert a feje tetejére állítottad: egy hamis Paradicsomban pokoli kínoknak vetetted őt alá!”¹

Ezen erőteljes, erélyes ugyanakkor tárgyilagos beszéd megvilágította a romlott, nyugati civilizáció mibenlétét, és a benne élő emberek önpusztító életét.

Ami viszont, a Nyugat jobbik felét illeti, később erre is visszatérünk.

A kételyekkel szemben adott válasz

Ami az iszlámmal, a kegyes ájákkal vagy a prófétai hagyománnyal kapcsolatosan megfogalmazott kételyeket illeti – származzanak azok a muszlimok tudatlanságából, vagy akár a nyugati értelmiségiek szándékos ferdítéséből – a *Riszále-i Núr*, ritka kivételtől eltekintve, rendszerint a kétely pontos megnevezése nélkül ad cáfolatot, mely végérvényesen elsőpri a legkisebb kétely magvát is.

A Korán Csodái című *Riszále-i Núr* bevezetőjében a következőt írja:

¹ Al-Lama’át, 176. o.

„A Mudzsizat al-Kuraniija című *Riszálában* idézett áják voltak azok, melyekkel szemben talán a legtöbb kritikát fogalmazták meg a hitetlenek, a kételkedő tudósok és a dzsinnek hatására gyanakodni kezdő emberek.

A „Huszonötödik Szó” oly mértékben világította meg és tudományos alapossággal bizonyította ezen áják valóságát és igazságát, hogy azok a helyek, amelyeket a hitetlenek és a szkeptikusok a gyenge pontoknak vélték, a Csoda szikráivá váltak, és azon forrássá, melyben a Korán lenyűgöző beszédmódja a legteljesebb módon megmutatkozik.

A megfogalmazódott kételyek megemlítésére tudatosan nem kerül sor, nehogy az olvasó gondolatait is összezavarják. Csupán a helyes válaszok kerülnek bemutatásra. Csupán a „Huszedik Szó” első fejezetében említünk meg három-négy ájával وَالْجِبَالُ أَوْتَادًا وَالشَّمْسُ تَجْرِي kapcsolatos kételyt.”¹

A kételyek és kételkedések kezelésében alapvető eltérést mutat a korábbi, hasonló iszlám teológiai tanulmányokkal összehasonlítva: a *Riszále-i Núr* kizárólag az igazságot engedi szóhoz jutni, és világossá teszi azt. Ezt oly módon, hogy ellenfelének nem marad más hátra, minthogy további ellenvetés nélkül elismerje vereségét, és feladja kételkedését. A káros befolyással lévő érveket bölcsen nem említi, nehogy azok a romlás útjai előtt nyissanak újabb kapukat.

A Núr-tanítványok 1950-ben nyilatkozatot terjesztettek a fentiekkel kapcsolatban a török egyetemisták között, és a mester által lefektetett alapok fényében a következőket mondták:

„S valóban: ha száz kezünk, s milliárdnyi dínárunk is volna, mindet a hit és a Korán szolgálatára használnánk fel. A haszontalan, hamis áramlatokkal semmi dolgunk. Az élet igen rövid, és az idő is szorít. A mester a következőket mondta: »A haszontalan dolgokkal való foglalatosság

¹ Al-Kalimát, 420. o.

haszontalanságot szül, a romlott dolgokkal való pedig romlottságot.« Ezért, tehát a hamis, haszontalan és romlott dolgok magyarázata, és a velük való foglalkozás végül a tiszta elméket is bepiszkolja és eltéríti. Az igazhitű gyakran azért tanulmányozza a rosszat, hogy bizonyítsa annak rossz mivoltát, és az igazat ez által érvényre juttassa. Ezt cselekedvén, azonban gondolkodásának lapjai elszíneződnek, és anélkül, hogy észrevenné, lassan-lassan más színre váltanak. Korábbi elköteleződése, hűsége, őszinte igyekezete fokozatosan veszít erejéből, s végül nem lesz képes különbséget tenni az igaz és a hamis között. Teljesen összezavarodik, ilyenkor Allahnál kell menedéket keresnie...

A *Riszále-i Núr* ezt a sötétséget eltávolítja a szívből, s megvilágítja a hit fényével, amely ezentúl tisztán és egyértelműen mutatja majd az igazságnak az igazságot, hamisnak a hamisat, s nem lesznek többé kételyei..."

A történelem tanulmányozásának és bemutatásának csodálatos módja

A prófétai hagyomány és a történelem írásánál megszokott dolog az időrendi sorrend figyelembevétele, oly módon, hogy egyes fontos események és azok időpontja kerül megemlítésre. Egyesek fontos tanulságokat és iszlám jogi következtetéseket vonhatnak le belőlük, míg mások egyszerűen csak tudomásul veszik azokat.

Azonban, ha pontosan megvizsgáljuk a Kegyes Korán stílusát, láthatjuk, hogy az események bemutatásánál egy sajátos kifejezésmódot használ: előfordul, hogy a történelem által elhanyagolt történéseket hangsúlyozza ki, melyekben fontos tanulságokra és Allah hatalmára, valamint az Ő mindent átfogó – legyen az akár nyilvánvaló, vagy akár rejtett – tudására mutat rá, hogy a lét követendő törvényeit általuk megvilágítsa.

Nem köti magát eközben az időrendi sorrendhez, nem tartván feltétlenül szükségesnek azt. Az adott, példaként felhozott eseményből, történetből csupán egy részt említ meg az adott szúrában, míg más részét – a szúra tematikájának megfelelően – egy későbbiben tárgyalja.

A *Riszále-i Núr* olvasója teljes bizonyossággal érzi, hogy a szírást és az iszlám történetét a koráni módszer szerint követheti, és nem a szokásos szíra és hadísz művek tematikája szerint. Éppen ezért – a Mohammedi Csodák kivételével – nem találni külön, egy a Próféta életének szentelt Riszálát sem: a szírából egyes eseményeket ragad ki, ahogyan ezt később az Omajjádok, az Abbászidák és az oszmán dinasztiák történetével kapcsolatban is megteszi. Mindenre a megfelelő helyen kerül sor, egyedül az oszmán időszak végével – annak társadalmi és politikai kérdéseivel – foglalkozik részletesen és hosszabban több Riszálában is a szerző.

Az olvasó nem marad passzív szemlélője az eseményeknek, gyakorta azt érezheti, hogy annak teljes mértékben részese lehet.

A kalifátus és a belháború eseményeit is a következő szempontok alapján elemzi:

1. Világi, külsődleges aspektusait nézve.
2. Az isteni elrendelés és irgalom aspektusából tekintve.

Az adott kérdésben végül – oly módon, hogy abban kételynek többé nem ad teret – megláttatja a mögöttes Isteni Bölcsességet. A Próféta első követői közötti különbségtételbe pedig egyáltalán nem megy bele, úgy mutatja, érzékelteti, hogy mindegyik szahába (kortárs) a muszlim közösség útját járta.

Összefoglalva az eddigieket:

A *Riszále-i Núr* olvasója végigkísérheti az iszlám történelmének, tanulságait és a saría szerinti következményeit felmutató, legfontosabb eseményeit, amelyek ízt szívével és

elmével egyaránt megérezheti. De legfőképpen, az események mögött meghúzódó Isteni Bölcsességről tudhat meg valamit, amely kétségtelenül a történelem tanulmányozásának egyetlen célja kell, hogy legyen.

E helyen – a rövidség szükségességét szem előtt tartván – most megelégszünk egyetlen példával, amelynek témája „az események mögött meghúzódó Isteni Bölcsesség”. A Mohammedi Csodákról a Riszálában, a Tizenkilencedik Levél ötödik pontjában ezt olvashatjuk:

„Felmerülhet a kérdés: Milyen Isteni Bölcsesség és Könyörületesség rejlik azon szörnyű belső háborúzásban, amely az áldott iszlámot és annak aranykorát sújtotta? Hiszen nem szolgáltak rá effélére.

A válasz: Miként tavasszal egy iszonyatos esőzés, a magvakban, növényeken és fákban szunnyadó képességeket ébreszt, kibontakoztat, hogy a természet adta tevékenységüket megkezdjék, hasonló módon, a Próféta követőinek első és második generációjában meglévő képességeket ébresztette fel a rájuk lezúduló zavaros, vészterhes időszak. Mindegyik muszlim csoportosulás felkiáltott: „Veszélyben az iszlám ügye!”, és sietett az általa igaznak tartott ügy védelmére. A muszlim közösség minden egyes csoportja, az adottságainak megfelelő feladat elvégzését vette a vállaira, és őszinte igyekezettel próbálta meg azt a lehető legjobban teljesíteni. Egy részük a hagyomány megőrzését tűzte ki feladatául, egy másik a törvényét, míg egy harmadik a hitigazságok, egy újabb pedig a Korán megóvásáért szállt síkra... Ezek a csoportok, megannyi, színes virágként, mind az iszlámért fáradoztak, és becsületesen végezték a munkájukat.

Magvaikat, pedig a hatalmas szélvihar az iszlám világ minden szegletébe széthordta, és a fél világ egy rózsakertté változott. E rózsakertben azonban, a szektásodással a rózsza töviszei is előbukkantak... Mintha a Mindenható keze ezt az

évszázadot erősen megrázta volna, hogy tudatára ébredjen, és, hogy az ideálok szerint, lelkesen tevékenykedjen. Majd ebből, az „energiaközpontból” eredő mozgásból számos kiváló Korán-magyarázó, hadisz-tudós, teológus és karizmatikus vezető nyert lendületet, és indult el az iszlám világ minden sarka felé. Nyugattól Keletig, minden muszlim szemét felnyitották és beléjük lelkesedést öntöttek a Korán valódi kincseinek megismertetésével.”¹

A törökországi iszlám mozgalom, különösen a núr-mozgalom története is a fent ismertetett módon kerül bemutatásra a *Riszále-i Núr*-ban. Némely eseményét tanulságképpen mutatja be, és azért, hogy buzgó, az iszlámért végzett munkára ösztönözzön vele.

Elemző tekintet a gondolatbeli ellentétekre

A *Riszále-i Núr* az Isteni Igazság mérlegének felállítására szólít fel, amelyen a Magasságos Allah, az Ítélet Napján, majd leméri a feladattal megbízottak tetteit és gondolatait.

Láthatjuk, hogy amikor egy adott dologgal kapcsolatban, a vitázó felek között mérték és mérleg felállítására kerül sor, az nem hajlik egyik irányába sem elfogultsággal: mindegyiknek egyaránt megemlíti a jó és a rossz oldalát, és minden befolyásoló körülményt figyelembe vesz.

A *Riszále-i Núr* az egyes muszlim gondolkodók, történelmi csoportok közötti vitákat, viszályokat is ugyanilyen módon kezeli. A következő szövegrész által betekintést nyerhet az olvasó a *Riszále-i Núr* sajátos elemző nézőpontjába, tiszta tárgyilagosságába:

„A muszlimok túlnyomó többségét az ahl al-szunna va-l-dzsamá'a követői alkotják. Ők azok, akik felvállalták a Korán és a hit igazságainak megőrzését. Ők azok, akik a prófétai hagyományt a legtisztábban követik, semmit ki nem hagyva

¹ Al-Maktubat, 129. o.

abból, és semmit hozzá nem adva ahhoz. Azonban, tanúi lehettünk, hogy voltak olyan magukat Allah Barátainak nevező emberek, akik a szunniták ösvényével ellentétes, és a törvényes kereteken túli úton jártak. Megítélésük két fő nézetre oszlik:

Az első: Akik tagadják igaz voltukat, nem tartván más üdvös utat lehetségesnek a szunna útjánál. Sőt, nemhogy nem tisztelik, hanem odáig mennek, hogy hitetlennek nyilvánítják őket.

A második: Ők a legnagyobb mértékben tisztelik őket, s feltétel nélküli követőiké váltak. Ők azt vallják, hogy az igazság nem lehet kizárólagosan az ahl al-szunna va-l-dzsamá'a tulajdona. Ezáltal egy különálló irányzatot hoztak létre, és elindultak a tévelygés útján. Megfeledkeztek arról, hogy a vezetett nem feltétlenül van felhatalmazva arra, hogy ő maga másokat is vezessen.

Létezik egy harmadik nézőpont is:

Ez egy középső utat jár: nem tagadja az említett szunnán kívüli karizmatikus vezetők magas fokozatát, ugyanakkor nem is válik követőiké. Ők azt vallják: a törvénnyel ellentétes kijelentések egyrészt a kedvezőtlen körülményekre vezethetők vissza, másrészt pedig félreértettek bizonyos hasonlatokat, amelyek végső értelme nem felfogható.

Az első csoport tagjai a zahiriták, akik a külső alapján mondanak ítéletet, és akik – sajnálatos módon – határozottan tagadják a szunnán kívüli karizmatikus vezetőket. Ők ugyanis minden erejükkel a szunna megőrzéséért, és a kijelölt úton tartásáért fáradoznak, nem veszik tekintetbe az ezen kívül állók esetleges igaz szándékát, és egyszerűen tévelygőknek bélyegzik őket.

A másik csoport, mely feltétlen követőiknek vallják magukat, letért az igazság útjáról, és hátat fordított annak.

Jóhiszeműen vélekednek vezetőikről, és egy részük valóban eltévelyedett.”¹

Ezek után, bizonyosan felmerül a kérdés a muszlim olvasóban, hogy vajon miként vélekedik a *Riszále-i Núr* az iszlám nagy sejkjeiről, mint Ibn Tejmijja, odaadó tanítványa Ibn Kajjim al-Dzsauzijja, de ugyanolyan fontos lehet Muhí ad-Dín Ibn ‘Arabíról alkotott véleménye is?

Nurszi mester, egyik tanítványának Emirdából küldött levelében elismerő hangon szól kettőjükéről, „csodálatot keltők”, a „kettő nevezetes” jellemzőkkel említvén őket. Műveiknek igen nagy befolyásoló erőt tulajdonít, és isztambuli tartózkodása alatt különös figyelemmel olvasta azokat.”²

Ami pedig Muhí ad-Dín Ibn Arabí-t illeti, két különböző Riszálából idézünk egy rövid részletet: egyikük a személyiségét, míg a másik tevékenységét elemzi:

„Nem áll elegendő idő a rendelkezésemre, hogy ezen ember tetteit mérlegre helyezve, igaz módon lemérhessem szélsőséges buzgóságát és kilengéseit. Ezért csupán a következőket állapítom meg vele kapcsolatban:

Muhí ad-Dín Ibn Arabí igaz úton vezetett, a muszlimok közösségén belüli igazhívő ember, ugyanakkor nem tekinthetjük útmutatónak, útjelzőnek valamennyi művében. Igen gyakran megfélekedzik a mértékről és a mérlegről az igazsággal kapcsolatban, és a szunniták szilárd szabályait áthágja. Néhány kijelentése tévelygésnek tűnhet, azonban ez csak a látszat, habár beszéde néhol hitetlen megnyilatkozásnak látszik, beszélője azonban semmiképpen sem tekinthető hitetlennek.”³

Ugyanezen *Riszále-i Núr* fejezet végén visszatér rá, és itt már kissé szigorúbban ítéli meg:

¹ Al-Maktubat, 440. o.

² Kasztamonui-függelék, 297. o.

³ Al-Lama’át, 445. o.

„Muhí ad-Dín egyszer így szólt: „Aki nem közölünk való, nem olvashatja írásainkat” (aki nem ismeri fel annak valódi lényegét). Valóban, Muhí ad-Dín művei, különösen azok, melyek a Lét egységét kutatják, korunkban inkább ártalmasak, mint hasznosak.”¹

Ami azonban a *Riszále-i Núrnak*, a Muhí ad-Dín életművével kapcsolatos felfogását illeti, nos, annak elemzésével már hosszasan és részletesebben foglalkozott. Különösen a Huszonkilencedik Levélben láthatjuk ezt, míg kifejezetten a hibáira a Kilencedik Villanásban mutatott rá. A következő, az al-Maktubátból idézett rész, világosan elmagyarázza ezeknek a gondolatoknak, a koráni tematika szerinti mérlegre helyezését, megmértetését. Kifejti, hogy minden olyan út, amely nem a Koránból ered, nem annak szelleméből indul ki, az nem juttathatja el az embert sem az igazsághoz, sem a szív megnyugvásához:

„Ibn Arabí azt állította: »Nem létezik egyetlen létező Rajta kívül« (lá *maudzsúd illá Huva*), és e tétellel kívánta a Mindenható Allah előtti, állandó szívbeli jelenlétet (*al-hudúr al-kalbí ad-dá'im amáma Alláhi*) elérni; ezzel egyúttal azonban a teremtetett létezők valóságos létezését is tagadta.

Mások is tettek ehhez hasonló kijelentéseket az állandó szívbeli jelenlét elérésének reményében, mint például: »lá *mashúd illá Huva*« ('nincs jelenlévő, csak egyedül Ő'), s a teljes feledékenység leplét dobták az összes létezőre.

Márpedig a Kegyes Koránból származtatott tudás lehetővé teszi az állandó szívbeli jelenlétet, s nem mondja a létezőket nem-létezőknek, s nem veti őket a teljes feledékenység tömlöcébe. Ellenkezőleg: megszabadít a feledékenységtől, a hiábavalóságtól, az Allah útján leszolgált életet teszi lehetővé,

¹ Al-Lama'át, 445. o.

s minden dologban tükörként mutatja meg az Isteni Tudást és nyit ablakot Rá.”¹

Példázatok, hasonlatok használata

A hasonlatoknak igen fontos szerepe van a fogalmak világosabbá tétele, elmékkal való megértés/megértetés során. Egy adott dolgot csupán egyetlen példával is jól lehet szemléltetni oly módon, hogy felfoghatóvá válik minden értelmi és tudás-szint számára egyaránt.

Az Áldott Korán és a Kegyes Próféta Hagyomány is, számos alkalommal használ példabeszédet, hogy az emberi észjárással is követhetőek legyenek a hatalmas igazságok. Hasonló a *Riszále-i Núr* is, amely a Kegyes Korán magyarázatként szintén sok, rá jellemző példát vonultat fel.

Ennek köszönhetően részesülhet kincseiből egyaránt: a tudós, a tudatlan, a fiatal és öreg, férfi és nő olvashatja és kortyolhatja tiszta szavait.

Ekképpen adott magyarázatot Nurszi mester a *Riszále-i Núr*ban rejlő erőre, amikor a következő kérdést tették fel neki:

„A Kegyes Koránból levezetett al-Kalimat oly szokatlan nagy hatással bír, ami más kommentároknál alig tapasztalható. Minek tudható be, hogy egyetlen sora erőteljesebb befolyást gyakorol, mint egy másik hasonló mű egyetlen oldala? S egyetlen oldala nagyobb erőt képvisel, mint egy hasonló műfajú egész könyv?

A válasz: E befolyás minden érdeme a Kegyes Korán csodáira vezethető vissza, s nem az én személyemben keresendő.

És a Kalimat?

Nem elképzelés, hanem az igazság megerősítése. Nem passzív elfogadás, hanem eleven hittétel. Nem az előzőek

¹ Al-Maktubát, 424. o.

átvétele, hanem újra végiggondolás. Nem ismeret, hanem a tanúság melletti tanúságtétel. Nem miszticizmus, hanem a nyilvánvaló igazság. Nem állítás, hanem egyértelmű bizonyítás.

E titok nyitja pedig:

Az előző korokban a hitnek szilárd alapjai, mély kitéphetetlen gyökerei voltak, és a hajtásai is elegendő gondoskodást kaptak. A hit bizonyítékok által meg nem támasztott dolgaiban sem volt tapasztalható széles körben kételkedés.

Korunkban azonban a tudomány nevében a tudatlanság és eltévelyedés kinyújtotta a kezét a hit alapjai és oszlopai felé. A Bölcs és Könyörületes Allah azonban megadja minden betegsége az ellenszert, és a példabeszédek útmutató ajándékával adományozott meg engem, mellyel gyengeségem, szegénységem és kényszerű helyzetem ellenére megvilágíthatom a Korán legszebb csodáit, s megmutathatom szolgálatának útját. Hála és dicsőség Neki!

A példabeszédekkel a messzinek tűnő igazságokat igen közel lehet hozni.

A példabeszédekben lévő egységesen tárgyalt téma egyúttal összegyűjti az egymástól igen távol lévőket is.

A példabeszédekkel a legmagasabb és legmagasztosabb igazságokhoz is könnyedén fel lehet jutni.

A példabeszédek ablakán át elnyerhető a rejtett igazság megismerése révén a hitbéli bizonyosság, és láthatóvá lesznek az iszlám alapjai is.

A képzelet mindezek után nem tehet mást, mint hogy feltétel nélkül behódol, és lenyugszik a sejtés és az okoskodás, a rosszra ösztönző lélek és a nyugtalan vágy. Miként a gonosz szellemnek is el kellett dobnia végül a fegyverét.

Összefoglalva:

Bármilyen mértékű és szépségű is legyen ezen írások hatása, tudatában kell lenni annak, hogy nem az én személyemből, elmémből fakadnak: a Hatalmas Korán egészen ragyogó példabeszédek felvillanásai ezek. Az én részem ebben csupán a Mindenhatóhoz intézett kérésre, imára, fohászra korlátozódik. Végtelen gyengeségemben és tehetetlenségemben alázatosan fordulok Hozzá közbenjárásért. A betegség tölem, a gyógyulás a Kegyes Koránból van.”¹

A *Riszále-i Núr* tárgya

A *Riszále-i Núr* folyamatos olvasása közben szellemi, értelmi táplálékra lehet lelni, az ember horizontja kitágul, s képzelőereje is felerősödik.

„A *Riszále-i Núr* eltér azon tudományos művektől, melyek érvek és nézetek léptékeivel, kizárólag az értelem útján haladnak, de nem is csupán a szív dobbanásai mozgatják előre, miként az a misztikusoknál tapasztalható.

Az értelem és a szív dobbanása és léptékei e műben együtt, harmóniában mozognak, a szellem és a lélek nem áll vitában egymással, s a hitbéli igazságok fényei felragyogtatják a fásultan néző szemet.”²

E mély befolyásoló hatás nyitja abban a hatalmas erőben rejlik, mely először a szerzőt, majd a hittestvéreit igyekszik megnyugtatni és meggyőzni. Bediüzzaman kizárólag olyan dolgokról ír, melyekről minden kétséget kizáróan meg van győződve, sőt melyek igazságát a szívében is megtapasztalta. Tehát nem más művek felhasználásáról, sem intellektuális eszmefuttatásról van szó.

„A *Riszále-i Núr* először a szerzőhöz fordul, s csak ezt követően másokhoz; annak a tanításnak, melyhez a rosszra

¹ al-Maktubat, 486. o.

² Kasztamonui-függelék, 105. o.

hajló lélek, annak sugallatai és kétkedései eltávolítása után jutottam el, teljes bizonyossággal erős tanulságként kell szolgálnia. Az eltévelyedés – társadalmi szerveződéseivel, intézményesülésével – félelmetes, szellemi alakot vett fel, s e tanítás ennek sodrával szemben egyedül is hatékony gátat alkothat.”¹

Ezen értekezések, tehát az emberi lélekhez szólnak, bármely elnyomás alatt is álljon. A *Mathnavi al-arabí al-núri* bevezetőjében ez áll:

„Ez a *Riszále-i Núr* némely koráni ájához írt, egyfajta, megtapasztaláson alapuló értelmezés (*nu’u tafszírin sahúdíjijn*). Az előforduló összetettebb kifejezések, csodás leírások ne vegyék kedvedet, ha nem jut el jelentésük rögtön az értelmedig. Újra és újra olvasd át, míg megnyílik számodra a Korán ismétlésének titka:

„*la-hu mulku-sszamavát va-l-ard*” (‘Övé az Egek és a Föld uralma’), s ne riasszon el ettől lázadó lelked, hiszen a rosszra parancsoló, lázadó, zsarnoki lelkem végül behódolt a *Riszále-i Núr*ban rejlő hatalom előtt...”²

Amikor pedig megkérdezték a mestert – Allah adjon neki örök nyugodalmat – azzal kapcsolatban, hogy a *Riszále-i Núr* olvasásakor mitől érezni a szívbeli hit erősödését, és a folytonos, más, hasonló művek esetében nem tapasztalt vágyat a hozzá való visszatérésre, így válaszolt:

„A korábbi tudósok és régi igaz *avlija’* könyvei a meglévő hit gyümölcseit, s Allah ismeretének áldásait kutatták; az ő idejükben még nem kellett szembesülniük a hit alapjait és gyökereit támadó és elpusztítani szándékozó dühödt támadásokkal, mivel azok akkoriban megkérdőjelezhetetlenek voltak.

¹ Kasztamonui-függelék, 105. o.

² al-Mathnavi al-arabi al-núri, 34. o.

Jelenleg azonban a helyzet teljesen megváltozott e tekintetben: szervezett, előre jól-kitervelt, heves támadás-sorozatok érik a hit alapját és oszlopait, és a régi művek – a fent említett okokból kifolyólag – nem tudnak megfelelő ellenállást tanúsítani.

A *Riszále-i Núr* azonban, azon lényegéből adódóan, hogy a Kegyes Korán nagy szellemi csodája, képes a hit alapjainak és oszlopainak megóvására. Ezt azonban nem a meglévő, mély gyökerű hitre támaszkodva teszi, hanem hitbéli igazságok bizonyításával, szívben való felébredésével és ottani megőrzésével, valamint megcáfolhatatlan érvek felvonultatása után a kételyek és hiedelmek határozott és végleges eloszlatásával viszi véghez. Oly mértékűvé vált ennek fontossága korunkban, mint a mindennapi kenyér és a gyógyszer.”¹

S valóban, „aki a *Riszále-i Núr* bármelyik levelét olvassa, szellemileg felfrissül és megerősödik, s úgy érzi, mintha egyenes az ő számára íródott volna. Éppen ezért – állandó késztetést érezvén – újra és újra visszatér hozzá, s ellenállhatatlan vágyat érez iránta.”²

A fentiek alapján érthető, hogy a Núr-tanítványok, a *Riszále-i Núr*hoz kizárólagosan ragaszkodva, miért nem folyamodtak más művek olvasásához. Nem azért, mert egy adott dologban szakértőkké akartak volna válni. Más könyvek számos vaskos kötetei sem nyújthattak volna ily mértékű tudás, szívbéli és szellemi horizonttágulást, mint amit a *Riszále-i Núr*nak igen rövid időn belül is sikerült. Nem találni olyan fontos kérdésfelvetést, melyet e mű ne tárgyalna, s melyre ne adna megnyugtató választ, legyen szó politikai, lelki, társadalmi vagy magán- természetű dologról.

¹ Kasztamonui-függelék, 104. o.

² Tarihcse-i Hajat, 143. o.

A *Riszále-i Núr*, tehát:

„Jelen és következő koroknak útmutató fáklyája, a Kegyes Korán igazságaival az egész emberiséghez fordul, kimerítő választ adván az iszlám, a hit, az elme, a szellem és a szív minden kérdésére.”¹

A Núr-tanítvány minden rendelkezésére álló idejében – legyen az, akár adott esetben néhány perc is – igyekszik a *Riszále-i Núr* olvasásával szellemi frissességhez jutni, koráni és hagyománybéli hit-ismeretek édes ízét ízlelni, értelmében, szívében, szellemében együttesen fényt gyűjtani. Állandó késztetést érez, hogy annak szellemében, a törvény parancsainak értelmében cselekedjen. A *Riszále-i Núr*, ugyanis nem tanácsokat osztogat, nem bölcsességekről mesélget, s nem is tudományos ismeretek gyarapítása a célja: A prófétai hagyomány fontosságára hívja fel a figyelmet, s természeti, értelmi, lelki érvekkel az olvasót kézen fogva elvezeti a Legnagyobb Próféta (Allah dicsérete és békéje legyen vele) jelenlétébe, megmossa szellemét, elméjét, szívét, melyek megakadályozták őt addig a tisztánlátásban, s nem lesz más vágya, mint hogy a Próféta társaságában ébredjen és térjen nyugovóra. Nem érzi többet, hogy nehéz lenne a lelke az előírt hagyomány teljesítésére, s embertársainak meghívására, miután szíve megtelt a szeretet fényével.

A *Riszále-i Núr*- i Núr kötetei

A *Riszále-i Núr*, mintegy 130, török nyelven írt értekezésből áll, melyek a következő, közepes méretű kötetekbe rendeződtek:

1) Szözler (*Sözler*), „Szavak”: 33 *Riszále-i Núr*-t tartalmaz, 650 oldal.

2) Mektubat (*Mektubat*), „Írások”: 33 *Riszále-i Núr*, 540 oldal.

¹ Tarihcse-i Hajat, 143. o.

3) Lemalar (*Lem'alar*), „Villanások”: 33 Riszále-i Núr, 430 oldal.

4) Sualar (*Şualar*), „Fénysugarak”: 15 Riszále-i Núr, 640 oldal.

Mindegyik *Riszále-i Núr* – néhány kivételével, mely a mester és tanítványainak bíróságok előtti védőbeszédeit tartalmazza – a hit kérdéseivel, alapjaival és oszlopaival foglalkozik.

A *Riszále-i Núr*hoz kapcsolódik még néhány „Függelék”, amelyek a következők:

1) Barla-i Függelék, (*Barla Lahikası*) 210 oldal.

2) Kasztamonui Függelék, (*Kastamonu Lahikası*) 240 oldal.

3) Emirdái-függelék (*Emirdağ Lahikası*) két kötetben: 284 oldal és 220 oldal.

E „Függelékek”, a mester életének különféle szakaszaihoz, körülményeihez kötődve, legfőképpen tanítványaihoz szólnak, és minden olyan muszlimhoz, akinek a mesteréhez hasonló nehézségekkel – mint például a börtönélet – kell szembenéznie.

A büntető eljárások vizsgálatai készítették végül a tanítványokat, hogy ez utóbb írásokat a *Riszále-i Núr*ból kivéve, külön Függelékekbe gyűjtsék, s önálló kötetekben kerüljenek azok nyomtatásra. A „Rejtett igazolásának végső stádiuma” is egy ilyen, 220 oldalas mű, mely – a Kegyes Korán ájáit, az Áldott Hagyományt, valamint az igaz vezetőket idézve – az igazhívőket a hitetlenség és a tévelyedés veszélyeire figyelmezteti.

További, önálló művek: „Belépés a fénybe”, „Kulcs a fény birodalmához”, mely a mester utolsó írása, valamint a „Bírósági tárgyalások”, „Nézetek”. Érdekes megfigyelní, hogy míg némely *Riszále-i Núr* pár oldalas csupán, léteznek egész könyv vastagságú Riszálák is, s a Függelékes is (melyek 4 kötetet tesznek ki) egyetlen Riszálának

tekintendők. Az 1927-től 1950-ig tartó szerzői tevékenység alatt a mester minden egyes Riszálánál instrukciókat adott arra vonatkozóan, hogy azok melyik gyűjteménybe kerüljenek. A tanítványokkal tanácskozva előfordult, hogy az ő véleményükre hallgatva nevezett el bizonyos írásokat, mint például az első *Riszále-i Núr* esetében, mely a „Riszále-i Núr al-Hasar” elnevezést kapta, noha a „Tizedik Szó” valójában.

Ami pedig az arab nyelven írottakat illeti, időben megelőzik az említett, török nyelvűeket, s e nyelven való értekezésnek az Oszmán Birodalom megszűnése vetett véget. Bediüzzaman a „Régi Szaid” e műveit is hozzátartozta később a *Riszále-i Núr*hoz, szervesen részeinek érezvén azokat. Az „Isárat al-Ídzsáz fi Mazan al-Ídzsáz”, melyet az első világháború alatt írt meg, a *Riszále-i Núr* „Harmincadik Leveleként” helyezett el. A „Mathnavi al-arabi al-nuri”-t, mely 12, arab nyelven írt Riszálát tartalmaz, a szerző a 33. Villanáshoz rendelte. A 29. Villanás pedig a „Hizb al-akbar al-nurí címen jelent meg.

Ismeretes, hogy a *Riszále-i Núr* a teljes terjedelmében (mind törökül, mind arabul) az 1955. esztendőig arab betűvel íródott. Ezt követően pedig – hogy a megreformált oktatásban tanulók is részesüljenek belőle – engedélyezte a mester a latin betűs török nyelvű terjesztését is.

A *Riszále-i Núr* irodalmi színvonala

Igen magas szépirodalmi színvonallal rendelkezik, s a neves török költő, Mehmed Ákif, így jellemezte:

„Csupán Bediüzzaman tanítványának szintjét közelítik meg Shakespeare művei”.

A *Riszále-i Núr* anyanyelvű olvasója azonnal érzi, hogy a legszebb török nyelven íródott e mű, s Mehmed Harb Abdul-Hamid a mestert azon három török ember közé sorolta, akik jelentősen befolyásolták a török irodalom alakulását.

Nem jellemzi sem az oszmán idők végén tapasztalható nehézkes, sem a modern török irodalomban domináns könnyed, játékos francia stílus. Mindig a legmegfelelőbb szó világítja meg az adott mély tartalmat, s az áttetsző szellemiség hatja át.¹

A *Riszále-i Núr*t olvasva az a benyomásunk, mintha verseket ízelelnénk; igen gazdag képzeletvilágot, csodálatos leírásokat találunk benne, ugyanakkor a gondolatokat, az elmét erősítő logikai érvelések is végigkísérik a művet.

Mindenkihez szól e mű: fiatalhoz, időshöz, egy adott terület szakértőjéhez, az irodalmárhoz, a vallástudóshoz, s a nőhöz, kihez szép, gyengéd szavakat intéz. Mindenki megtalálja benne, mely személy szerint neki íródott.

Néhány, csodálatot kiváltó arab verssel is találkozhatunk, közöttük az Abu Alá al-Ma'aarí pesszimizmusára adott kemény választ. Ebben az örökké tartó fiatalság perspektíváját mutatja meg a Paradicsom kertjeit és az evilági élet múlandóságát leírva:

„A lajta as-sabába ja'údu javmán fa-akhbirhu bi-má fa'ala al-masíbu.”

Perzsa nyelven írt számos költeménye a híres Szaadí-t, a sirázi Hafiz-t csodálják és idézik, ugyanakkor keményen bírálja már Omar Kajjám-ot.

Némely *Riszále-i Núr* bizonyos részei szintén tartalmaznak perzsa nyelvű részleteket, ilyen például a Tizenhetedik Szó.

Ami a török nyelvű verseket illeti, a szúfi költő, Nijázi al-Miszri és Fudúli al-Bagdádí költeményeiből idéz (a *Riszále-i Núr*t as-sujúk-ban).

A rím-próza magas színvonalával is találkozunk, itt is azonban a mély tartalmon van inkább a hangsúly, mint a rímeken és a szóvirágokon.

¹ Szamír Radzsab Mohamed úr, 1984-ben megvédte az Ajn Samszi Egyetemen Szaid Nurszi irodalmi és vallási eszmeiségéről írt doktori disszertációját.

A szerző kurd származása ellenére egyáltalán nem lelni kurd nyelvű részekre műveiben: az ő idejében ugyanis a török volt az oszmán állam és civilizáció nyelve.

Előfordulnak-e ismétlések a *Riszále-i Núr*ban?

Kétségtelen, hogy egy olyan műben, mely egyetlen dologgal kapcsolatban négy évtizeden át íródott, számos alkalommal fordul elő az ismétlés. Ez azonban nem hat zavaróan az olvasóra, hiszen mindig más és más téma keretén belül jelenik meg, s a korábban már elhangzottak az adott, új témában új jelentéssel gazdagodnak, más módon fogalmazódnak meg, s más színezetet kapnak (ami a Kegyes Korán ájáinak esetében is megfigyelhető).

Mindezek mellett a *Riszále-i Núr* egyes részeiben folyamatosan utalás történik annak más helyeire, melynek következményeként olyan, mintha egyetlen, egységes műről lenne szó.

Melyik *Riszále-i Núr* a fontosabb?

Miután az olvasó minden egyes, elméjében, szívében felbukkanó kérdésére, kételyére választ kaphat, minden egyes résszel való találkozásakor csak így szólhat: mintha egyenesen nekem íródott volna. A legszebb, amit valaha is olvastam. Majd rátér egy másik Riszálára, s ugyanezt mondja erre is... Ha pedig az összeset elolvassa, e tekintetben nem tud majd különbséget tenni. Mindemellett kiemelendő: A mester – Allah adjon neki örök nyugodalmat – mintegy 11 hitvédelmi érvet gyűjtött össze a Riszále-i Núr at-thamara-ban megfogalmazott 11 kérdésre, s – arra utalván, hogy ezzel megsemmisíti a tévelygés varázslatait és kifakasztja a hit forrását – ezek összességének „Mózes Botja” (*‘Aszá Múszá*) címet adta. Ezen kívül, a „Mudzsizát al-Koráníja”, a „Mudzsizát al-Ahmadíja” és a „Riszále-i Núr al-Hasar” írásokat együttesen a „Zülfikár” elnevezés alá rendezte, melynek bevezetőjében a következőket írta:

„E különös korszakban égetően szüksége van a *Riszále-i Núr*-ra az igazhívőknek, különösen a „Mózes Botja” bizonyulhat igen hatékonynak az új, modern oktatásban részt vevő tanítók számára, egyetemi tanárok, iszlám tudósok, a Kegyes Korán magyarázóí pedig a „Zülfikár”-ban lelhetnek erős támaszra.”

Egy másik gyűjteményt a hittételek, dogmatikus kérdések – mint az eleve elrendelés, az ember és a teremtet világ, a szellem, a világvége – tárgyalásának céljából állított össze, mely a „Talászim” nevet kapta.

A Núr-tanítvány, miután hite megszilárdult és a szívében erős gyökeret eresztett a „Szavak” elolvasása után, az „Írások”-ra tér rá, mely számtalan kérdést vesz sorra, s mely révén Allah Küldöttének (Allah dicsérete és békéje legyen vele) társaságába kerülhet. Ezt követően figyelme a „Villanások” felé fordulva a többi prófétával – Béke legyen velük – élheti mindennapjait, akik a sátántól és cselvetéseitől, a modern tudományok tévútra vitelétől óvják. Végül, miután megingathatatlanul megerősödött, felemelkedhet a „Legszebb Nevek” csodálatának élményébe.

Ha azonban félelmet és kétkedést érez a tévelygők és csatlósaik előtt továbbra is, el kell olvasnia a „Fénysugarakat”, melyek a mester bírósági meghurcoltatásainak idején íródtak.

Ami pedig a mindennapi eseményeket, állandó küzdelmeket illeti, a tanítványoknak cselekvési útmutatás kell feltétlenül. A mester börtönben ihletődött szavai is az állandó cselekvésre, egymással folytatott megbeszélésekre buzdítanak, valamint a sátán cselvetéseitől inti óva őket. Ezeket legfőképpen a „Függelékekben” találjuk meg.

Ami pedig a társadalmi és politikai mértékkel kapcsolatos közölnivalója, azt a „Damaszkuszi beszédben” (al-Khutba as-sámija) hangzott el, s e téma előkerül a későbbi „Szánihát”-ban és „Munázarát”-ban is. Ezek segítségével a Núr-

tanítvány a hit mérlegére helyezheti mindennapjai eseményeit.

A Próféta Hagyományának társaságában

A *Riszále-i Núr* egyik értekezéséből sem hiányzik a Próféta (SAV) és áldott élete valamelyik mozzanatának megemléltése. Ez mindig igen emelkedett lelkiállapotban és méltó módon történik. Gyakran a kegyes hagyomány elbeszélése készíti fel a szívet, az értelmet és a szellemet oly módon, hogy az események közepén érezheti magát az olvasó. A szunnával kapcsolatos írásokból, alapjainak ismereteiből a Kegyes Próféta iránti szeretet mértéke nőttön-nő az igaz muszlim szívében.

A Nemes Hagyományok történéseire vonatkozó kérdések és válaszok hangzanak el, melyek mintha akár napi aktualitások is lehetnének. A *Riszále-i Núr* fénye hozza közelebb azon események messziségét és titkát, oszlatja el az összes rájuk rakódott kétséget, s az ellenük a tudomány nevében intézett támadást.

A szunna könyveire, a két Szahíh-ra vonatkozó, alapos ismeretekkel is ellátja a *Riszále-i Núr* az olvasót, aki annak kertjeiben járva a hadísz nyelvezetét is elsajátíthatja.

Bármilyen, akár a muszlimok közötti, akár kívülről érkező vádakról legyen szó, mindig megadja a szerző a megnyugtató, gyógyító választ rá.

A Daddzsál kérdése, Íszá próféta és a Mahdi imám visszajövele, a tettek ellenértéke... ez, még számos dolog kerül alapos vizsgálódás alá, s nyer a szívet és a szellemet megnyugtató világos értelmet.

A hadíszok leggyakrabban eredeti, arab elbeszélésük szerint említetnek meg, néha értelmük kerül ismertetésre csupán. A Mudzsizát al-Ahmadijja-ban ezt írja ezzel kapcsolatban a mester:

„Számos tiszteletreméltó hadíszt említettem meg a *Riszále-i Núr*ban, úgy, hogy nem állt rendelkezésemre egyetlen ilyen kézikönyv sem. Ha nem szó szerint idéztem, akkor sem követtem el hibát. Miként az erre vonatkozó szabály így szól: megengedett a tiszteletreméltó hagyomány elbeszélése saját szavainkkal is, amennyiben az elbeszélő nem változtat annak tartalmán. Ha valaki hibát vél felfedezni valamelyik idézett hadíszban, tekintse azt akkor „tartalma (értelme) szerint elmondott” hadísznak.”¹

Az iszlám jogról

Egy külön *Riszále-i Núr* lett az „idztihád” (‘erőfeszítés’, ‘önálló véleményalkotás iszlám jogi kérdésekben’) ügyének szárnva, s ebben összesen hét ok van felsorolva, amelyek következtében e nyitott kapun való belépés jelenleg nem lehetséges.

A *Riszále-i Núr* egyetlen egy állításában sem tér el a mudzstahid, mértékadó imámok véleményétől, a legkisebb mértékben, s a legapróbb részletben sem, s valahányszor megemlíti őket, az mindig a legnagyobb, őket megillető tisztelettel történik.

Az iszlám jogi alapfogalmak tekintetében elmondható, hogy azok nem egy adott Riszálában lettek összegyűjtve, hanem az egész mű teljes terjedelmében, annak különböző részein elosztva, az adott témának megfelelően találjuk meg őket. A következő bekezdés ismerteti a mű iszlám jogi fogalmakkal kapcsolatos állásfoglalását, s kihangsúlyozza, hogy itt elsősorban nem a fikh-ről van szó:

„Kérdés: A Mudzsizát miért nem a legmesszemenőbb pontossággal, az iszlám jogban oly fontos közlési láncolattal, s több forrás megemlékezésével került közlésre?

¹ al-Maktubát, 112. o.

Válasz: A legtöbb hívőnek legtöbbször az iszlám törvényeire van szüksége, mely »fard’ajn« az ő számára, s mely mindenkire vonatkozik. A Mudzsizátra azonban nem mindenkinek és nem minden időben van szüksége, s elegendő annak egyszeri meghallgatása, s »fard kifája«-ként elégséges, ha csupán a hívők egyik csoportjának van tudomása róla.”¹

Az iszlám jogi fogalmak más témák tárgyalásakor, kérdés és felelet formájában, egyszerűbb felfoghatósággal fordulnak elő.

A *Riszále-i Núr* tanításainak talán egyik legszebb gyümölcse, hogy a kettő, eltérő megközelítésű tanítási rendszert, az észre valamint a szívre alapozót (az iszlám jogi és a szúfi-misztikus) egyesíteni tudta, s így újból megnyitotta az utat az iszlám továbbhaladása és továbbadása előtt.

Napjaink mértékadó iszlám vezetőit arra biztatja, hogy tegyék félre szakmai büszkeségüket, részleteket érintő vitáikat, s álljanak egy sorba a támadó tévelyedéssel szemben, s ne legyenek olyanok, mint azok, akik az evilági életet az eljövendő, túlvilági világnál fontosabbnak tartják. Bediüzzaman a vallástudósok részéről érkező kifogásokkal szemben pontos útmutatásokkal látta el a Núr-tanítványokat. A már említett, az „Ellenféllel történő beszédmódról” (*Uszlúb mukhátaba al-mu’áridín*) című írás ezt részletesen tárgyalja, s szükségtelen annak ismételt bemutatása.

„Hallgattam néhány olyan prédikációt, melyek nem voltak rám semmilyen hatással. Elgondolkoztam ennek okán, s arra jutottam, hogy három dolog rejlik a háttérben.

1. Összekeverik a múltat és a jelent, s nem képesek a hatásgyakorláshoz és meggyőzéshez szükséges megfelelő érveléssel előállni. Jelen korunkban, márpedig égető szükség van a fentiekre.

¹ al-Maktubát, 121. o.

2. Amikor egy adott dolgot közelebb akarnak hozni, igyekezetükben – gyakran túlzásba esvén – kiesik a legfontosabb a kezükből. A Törvény egyensúlyát felborítják, mivel nem tudnak különbséget tenni a fontos és a fontosabb között.

3. Nélkülözhetetlen, hogy beszédmódjuk megfeleljen a kor nyelvezetének is, hiszen az adott kor problémáit kell beazonosítaniuk. Ezzel szemben, a ködös múltba kísérik vissza az embereket, s azon kor nyelvén szólnak hozzájuk.

Minden prédikátornak, útmutató tekintélynek rendelkeznie kell a meggyőzés erejével és képességével, s ügyelniük kell arra is, hogy mindig szem előtt tartsák a saría egyensúlyának megőrzését. Miként beszédmódjuk, szép kifejezőképességük is koruk nyelvén kerüljön kifejeződésre. Minden dolgot a Törvény mérlegén kell lemérniük.”¹

A *Riszále-i Núr* továbbá fontosnak tartja a különféle irányzatok közötti együttműködést is:

„Nélkülözhetetlen az eltérő jogi, hagyomány és szúfi irányzatok közötti közeledés az egységes cél elérésének érdekében. Ennek módja az eszmecsere, baráti hangvétel... sajnos azt látjuk, hogy az eltérő gondolatok következtében széttöredezett az egység, s a fejlődés is megtorpant ez által.”

A teológusokkal

A *Riszále-i Núr* – noha a pólus két végét képviselik – mind a teológiát, mind a szúfi ezoterizmust az ismeret forrásának tartja. Ugyanakkor a Bölcs Korán módszerével lemérve őket, megállapítja hiányosságukat is:

„Valóban! A teológia eszközeivel elért, Allahra vonatkozó ismeretek, nem teljes ismereteket nyújtanak, s a szív megnyugvásához sem járulnak hozzá. Márpedig, a Kegyes Korán csodálatos módszerét követve mind a teljes

¹ Szajkal al-iszlám, al-Mahkamat al-aszkarija, 473. o.

ismerethez, mind a szív megnyugvásához eljuthatunk. Kérem Allahot, hogy a *Riszále-i Núr* minden egyes része fátkyaként mutassa a Kegyes Korán csodálatos útját.

Másfelől, Ibn Arabí hiányosnak látta a teológus, al-Rázi által levezetett ismereteket, pedig ez az ő szúfi útjáról is elmondható. Kijelentette egyszer, hogy »Allahon kívül nincs más létező«, s ettől várta az Allah előtti állandó szívbeli jelenlét állapotának az elérését. Ezzel azonban csak a minden létező létezése tagadásának elvég jutott el.

Pedig tudhatta volna, hogy az Allah előtti állandó szívbeli jelenlét állapota elérésének módját a Bölcs Korán egyértelműen megmutatja, ahogyan nem minősíti a létezőket nem-létezőnek sem. S nem is zárja be őket a teljes megfélekezés börtönébe, hanem ellenkezőleg: megszabadít a hiábavaló gondolatok rabságából Allah útjára vezetve, általa minden dolog tükörként mutatja meg az isteni ismereteket. Miként a sirázi Szaadí megírta versében:

Dar nazar-e hosjár har varakí

Daftariszt az marefat-e kardgár.

A Riszálában egy hasonlattal élve megmutattuk a Bölcs Korán és a teológia útját követők közötti különbséget:

Van, aki messziről hozatja a vizet, hegyeken, völgyeken át épített vezetékeken, s van, aki olyan helyen tartózkodik, hogy ha ás egy kutat, helyben lesz neki mindig elérhető friss vize. Az előbbiek vezetéke, hosszú útja alatt ezernyi meghibásodásnak van kitéve, míg kiknek kertjében kút van, azoknak nem kell aggódniuk éltető vizük elérése miatt.

A teológusok az előbbiekhez hasonlatosak: a világ végére is elmennek, s hosszú láncolaton keresztül jutnak el a Szükségszerűen Létező létezésének megerősítéséig.

A Kegyes Korán valóságos módszerével azonban mindenütt rálelni az éltető vízre. Minden egyes ája friss

forrásvizet fakaszt, bármilyen kemény sziklára mérsz ütést vele, mintha Mózes botját tartanád a kezedben:

Va fi kulli saj'in ájatun

Tadullu 'alá annaHu Váhidun

(‘Minden dologban egy áját találsz, mely azt bizonyítja, hogy Ő Egy.’)

Továbbá: a hit elérésének módja nem lehet egyedül a tudás. Az ember minden egyes alkotóelemének megvan a saját részesedése a hitből. Miként az étel bekerülvén a gyomorba számos irányba indul el aztán, a tudás útján érkező hittételek is először az értelem és a felfogás gyomrába jutnak, majd a lélek, a szív és a szellem irányába áramolnak tovább. Ügyelni kell arra, hogy mindegyik részhez eljusson a tudás.”¹

Megállapítható a fentiek alapján, hogy a *Riszále-i Núr* az iszlám teológia tudományában (‘ilm al-kalám) egy új utat nyitott, mely valójában akár „koráni teológiának” is nevezhető. A Koránra jellemző módon, ragyogó világossággal kerülnek ismertetésre a hit alapjai, mint: Allah létezése és egysége, a próféta-ság, a túlvilág, az elrendelés és a sors kérdése, s egyszerre szól az értelemhez, a szellemhez és a szívhez.

Szintén a Koránra jellemző módon, nem egyetlen helyen, s nem egyetlen témával kapcsolatban említi meg a több jelentésréteggel rendelkező ájakat (*al-áját al-mutasábihát*), hanem a mű egészében egyenletesen elosztva találkozhatunk velük.

Minden kérdés „Allah Legszebb Neveinek” tengelye körül forog, s a *Riszále-i Núr* minden egyes dolgot és problémát ezen Áldott Nevek magyarázatából kiindulva old meg. Hatására az evilági élet a próbatétel és a cselekvés terévé

¹ al-Maktubát, 424. – 426. o.

változik, s a Korán pontos mérlegét kapja kezébe a hívő, hogy minden egyes dolog súlyát lemérhesse rajta.

„Amennyiben, kizárólagosan a teológiai-jogi gondolati rendszerek keretein belül, tizenöt évnyi tanulás után valósulhatna meg a tiszta hitismeretek és a teljes hit elérése, valamint a hitigazságok elnyerése, a *Riszále-i Núr* ezen időtartamot mindössze tizenöt hónapra, vagy akár tizenöt hétre rövidíti le a hosszú esztendőik helyett.

A *Riszále-i Núr* tehát az előrehaladást részesíti előnyben a múltban való toporgás helyett. S valóban, aki elmélyülten végigolvassa, az igazságok megismerése után ő maga is e korszak útmutatójává válhat.”

A kalám tanítói saját magukat és követőiket is összehavarták például az eleve elrendelés és a szabad akarat kérdésének fejtegetésével, ugyanakkor azt látjuk, hogy a *Riszále-i Núr*t al-Kadar, valamint a Huszonhatodik Szó bármiféle nehézség és bonyolítás nélkül is képes az olvasóval e problematikát megértetni: ugyanis végig szem előtt tartja, hogy az értelem és a szív bármely felmerülő kérdésére egyaránt választ kell adnia, s mindezt a lehető legegyszerűbb előadásmóddal teszi.”

Kapcsolata a szúfikkal

A *Riszále-i Núr*t nem ismerő könnyen gondolhatja első olvasásra, hogy egy szúfi művel van dolga, hogy a szerző egy szúfi mester, és, hogy a Núr-közösség is egy szúfi csoportot alkot. E téves megítélés egyik oka, az lehet, hogy nem tesznek különbséget az aszkézis és a szúfizmus között.

A mester, valóban aszkéta életet élt – Allah adjon örök nyugalmat neki – azonban nem volt szúfi mozgalom, vagy rend előjárója, és gyakran mondta a következőket:

„Nem a szúfizmus, hanem a hit megmentésének korát éljük.”

S ezzel világossá tette, hogy jelen korban a muszlim elsődleges feladata a hit védelme, s nem a misztikus utak keresése.

„Bizony mondom, ha Abdulkadir Gejlani sejk, Naksiband sejk¹ és Rabbáni imám, az iszlám tisztetletreméltó pólusai itt élnének ma közöttünk, ők is minden erőfeszítésükkel a hit igazságainak és az iszlám hitvallás megerősítésén fáradoznának, mivel e kettő az örök élet záloga, s e kettő hiánya az örök szenvedést vonja maga után.

Hit nélkül nem lehet belépni a Paradicsomba, s sokan anélkül jutnak be oda, hogy szűfik lettek volna. Az ember nem élhet kenyér nélkül, de élhet gyümölcs nélkül. A szűfizmus gyümölcs, az iszlám igazsagai pedig a kenyér.

A múltban a hit bizonyos igazságaihoz negyven nap alatt el lehetett jutni, adott viselkedéssel és utazással, ami akár negyven évig is elhúzódhatott. Ha a Mindenható Allah könyörülete korunkban lehetővé tenné ezen igazságokhoz való eljutást negyven perc alatt, vajon értelmes dolog volna nem törődni vele?

A „Szavak” harminchárom részének elolvasója előtt ilyen rövid Korán szerinti út nyílt meg.

Az igazság ilyen megnyilvánulását látván, hiszem és vallom:

A Korán titkait értelmező „Szavak” korunk betegségeinek legjobb gyógyszere, húsító kenőcs sebeinek begyógyulására, a legfényesebb fáklya az iszlám világra boruló sötétség

¹ Teljes neve Mohamed Baháddín, (más írásmód szerint: Muhammed Bahaüddin) a „Naqsband” (Naskban vagy Naksiband) szúfi rend megalapítója, Bukhara melletti, Kaszr-i Árfán nevű faluban született. Szamarkandban tanult, 18 évesen nősült meg, számos sejktől tanult, majd visszatért Bukharába, ahol élete végéig maradt. Itt hívta életre rendjét, a hidzsra szerinti 791. Rabiul-avval hónap 3-án hunyt el (1389-ben), 73 éves korában. Művei közül a legismertebbek: al-Avrád al-bahá’ijja, Hajatname, Tanbíh al-Gháfilín.

eloszlatására, s a leghitelesebb útmutató az eltévelyedés szurdokából való kivezetésre.”¹

Ha a szúfi irodalmat nézzük, ez az avlija szintjére eljutottaknak szól, míg a *Riszále-i Núr* minden ember számára megmutatja a hitigazságokat, s buzdítja hitének megmentésére, mely örök boldogságának kulcsa.

Az előbbi irodalma ezt az utasítást adja:

„Érd el a vali szintet, igyekezzél a fokozatokban egyre magasabbra, s fogadd magadba a fényt!”

A *Riszále-i Núr* ezzel szemben a következőt mondja:

„Legyél az, aki akarsz lenni, s nézz körül! Csak nyisd ki a szemed, lásd meg az igazságot és mentsd meg a hitedet, mely az örök boldogság kulcsa!”²

A *Riszále-i Núr* mindenkihez íródott, kivétel nélkül, s ezzel alapvető eltérést mutat a szúfi irodalommal összehasonlítva.

Emellett felhívja a figyelmet a Núr-tanítvány és a szúfi-tanonc közötti különbségre is; az első az értelem és a szív útját járja, a második személyes megelégedést keres:

„Láthatjuk szolgálataink és fáradozásaink eredményeként Iszparta tartományban a hit megerősödését a hívók szívében, s ha ennyit értünk el tetteinkkel, már teljesítettük is feladatunkat. S ha egy tíz pólus fokozatát elérő szúfi vali most megjelenne és ezeket vezetne el a vali szintre, e tette bizony semmit sem csökkentene a mi munkánk fontosságából, gyümölcséből és értékéből. A Núr-tanítványok teljesen nyugodtak lehetnek efelől. A szívbeli megelégedettség és dolgokkal kapcsolatos meggyőződés az említett hatalmas mester tanítványainál azonban csupán vezetőjük magas rangja által jön létre, míg a Núr-tanítványoknál a bizonyosság eléréséhez szilárd bizonyítékok vezetnek, melyek egymás között is átadásra kerülnek.

¹ al-Maktubát, 27. o.

² Kasztamonui-függelék, 105. o.

Nagy tekintélyek közléseinek feltétel nélküli átvétele nem eredményezhet tartós meggyőződést. A logikai bizonyítéknak azonban független kell, hogy legyen a közlő személyétől és rangjától, s önmagában meg kell állnia a helyét.

A Riszále-i Núr minden egyes érve ilyen jellegű, azaz bizonyosságot adó nyilvánvaló érv (*burhán jakíní*). Mindazon hitigazságot, melyet az avlijá, cselekedetük, imáik, lelki gyakorlataik révén, a lepel mögé pillantva megláthatnak, a *Riszále-i Núr* éppúgy képes megmutatni. A tudást és az imát összekapcsolva utat nyitott az igazság felé. Egy közvetlen utat tárt fel a *vilájat al-kubrú'* irányába a szúfizmus, az *akída*, az *usul addín* és a teológia átkarolásával. Továbbá győzedelmeskedett azon filozófia eltévelyedései felett is, mely korunk igaz áramlatait elnyomták. A tények igazolják mindezt.”¹

A *Riszále-i Núr* teljesebb bizonyosságot ad tanítványainak a hit oszlopaival kapcsolatban, mint amiben egy szúfi rend tagjai részesülhetnek.

A Huszonkilencedik Levél a fenti témát tárgyalja (a *taszavvuf*-ot és a *vilája* kérdését)² annak minden aspektusát megvizsgálva, s többek közt megállapítja, hogy: meg van a szívnek a maga szerepe, miként az elmének is, s a szívbeli cselekedet gondolkodással és imával indul meg. A legjobb út, pedig az áldott Prófétai Hagyomány követése, s a vilája legfontosabb alapja az „ikhlász”, melynek hajtóereje a szeretet. Az evilág nem büntetések és jutalmak, hanem cselekvés és törekvés helye. Éppen ezért ne keressük benne az élvezeteket, ragaszkodjunk feltétel nélkül a Törvényhez, s az igazság és az út mindkettő a Törvényt szolgálja.

Később, a Kilencedik Villanásban cáfolja meg megdönthetetlen érvekkel a lét egységét hirdető állításait.

¹ Emirdái-függelék, 1/275. o.

² al-Maktubát, 571. - 597. o.

Mindemellett azonban feltétlenül meg kell említeni a szúfizmus azon érdemeit is, mely az eretnek és hitetlen mozgalmak elleni határozott kiállásban, a hit zászlójának magasba emelésével mutatkozott meg. Muszlimok generációi előtt világították meg újra az elsötétetni látszó utat az olyan tiszteletreméltó imámok, mint al-Gazáli,¹ Ahmed al-Farukí asz-Szarhandí ar-Rabbáni, Naksbandí sah, Abdulkádir al-Gejláni.

A *Riszále-i Núr* az őket megillető tisztelettel említi meg a hit hatalmas megújítóit és magas rangjukat. Továbbá nem beszél sem túlzott dicsérrel, sem túlzott kritikával a szúfizmusról általánosságban véve. Figyelmeztetően rámutat a benne megtalálható, a szunnával ellentétes némely dologra, ugyanakkor elismerően szól az iszlám szolgálataért tett ragyogó és sokszor hősiek tetteikről. Mindez azon isteni igazságosság elvét követve történik, mely az Ítélet Napján leméri az összes ember minden jó és rossz cselekedetét, azok mennyiségét és minőségét, s ahol egy különösen kiemelkedő jócselekedet eltörölhet nagyon nagy mennyiségű rossz cselekedetet is.

Az őszinte elköteleződésből, bizalomból, a remény fokozataiból, a szeretetből, az önzéstől a hiúságtól való megszabadulásból származó szívbeli fohászok szintén nagy hangsúlyt kapnak a *Riszále-i Núrban*. Az őszinteség fontosságára folyamatosan felhívja a figyelmet, s nyújt ellenszert a szív ártalmas sugallatai, az alattomos gondolatok, s a lélek és a muszlimok közösségének gyenge pontjait kihasználó sátán ellen.

A *Riszále-i Núr* egyik legcsodálatosabb célja, hogy az emberben felébressze a gondolkodás és az elmélkedés igazi

¹ Más átirás szerint: al-Ghazali. Teljes nevén: Abú Hámid Muhammad bin Muhammad al-Gazáli (1058 – 1111). A középkori Európában Algazel néven ismerték. A szúfizmus alapeszméjének egyik kidolgozója volt.

képességét, melyek nélkül a valódi hit és az abból fakadó cselekedet nem lehetséges.

A modern tudományokról

A Kegyes Korán és a Nemes Próféta Hagyomány egyaránt buzdítanak az ismeretszerzésre, s nem meglepő, hogy a *Riszále-i Núr*ban is megtaláljuk ezt. Ez utóbbi elhelyezi a tudományos kutatás szabályainak alapjait, s azt a tanácsot adja, hogy az erőfeszítéseit ne ossza meg sokfelé az ember, hanem legyen inkább egy adott terület szakértője:

„Egyetlen ember számára – ritka kivételektől eltekintve – nem lehetséges, hogy számos tudományágban szakértő legyen. Négy vagy öt területen mélyüljön el, s mozogjon azokban otthonosan.”¹

Mivel a Kegyes Korán volt a *Riszále-i Núr* ihletője – miként azt a mester több alkalommal is kijelentette – szükségszerű, hogy e témát is a Korán ájákból kiindulva fejtsse ki. Ennek során láthatjuk, hogy a *Riszále-i Núr* az emberiség előtti „Korán tanító-tekintélyéről” (*usztádzijja al-Kurán*) beszél, amely kézen fogva vezeti el a hívőket a tudás egyre magasabb szintjeire.

„A Korán tanító-tekintélye és tanítása alatt a következőket értjük: Amikor a Kegyes Korán a próféták csodás tetteiről beszél, egyúttal előre mutatva azt is jelzi, hogy e csodák a jövőben is fokozatosan be fognak következni, s így szól az emberhez: te is tegyél azért, hogy e csodák bekövetkezzenek, s látni fogod, hogy – Salamon prófétához (Béke legyen vele) hasonlóan – majd egyetlen nap alatt megteszel két havi távolságnyi utat, s olyan súlyos betegségek meggyógyítására leszel képes, melyeket Jézus próféta (Béke legyen vele) gyógyított meg annak idején. Vízet fakasztasz majd a sziklából, s megmented az emberiséget a szomjazástól,

¹ Szajkal al-iszlám – Muhákmát, 42. o.

miként azt Mózes (Béke legyen vele) is tette a botjával. Rá fogsz lelteni olyan anyagra, mely képes ellenállni a tűz ártalmának, s magadra veszed azt, ahogyan Ábrahám próféta tette (Béke legyen vele). A legtávolabbi helyről eredő hangokat is meghallod, s a világ keleti és nyugati végein lévő képeket is láthatod majd, miként erre néhány próféta képes volt. Cselekedjetez hát az ő nyomdokaikban járva. Az Áldott Korán ily módon tehát, mind az anyagi, mind a szellemi fejlődést lehetővé teszi az emberiség számára, tanításban részesít bennünket, s megerősíti, hogy a legfőbb Tanítónk Ő.”¹

A mai modern oktatásban részesülők azonban könnyen megfélekedhetnek boldogságuk igazi forrásáról, legfőbb tanítójukról, a Kegyes Koránról és az Áldott Prófétai Hagyományról, s felmerülhet bennük a kérdés:

„Ha a Kegyes Korán az egész emberiséghez szól, akkor miért nem nyilatkozik meg a mindenkit érintő, s jelen civilizációnkkal is kapcsolatos kérdésekben is? Miért csupán rejtett utalásokat, jeleket, s homályos jelzéseket tartalmaz?”

A válasz: Az emberi civilizáció csodái nem érdemelnek ennél több figyelmet, hiszen a Kegyes Korán az isteni dolgok körére valamint a teremtmény szolgálatára vonatkozó tanítást és annak teljességét tekinti alapvető feladatának.

Ezért van az, hogy az emberi vívmányok e kettő körből kisebb jelentőséget kapva, mindössze kevésbé hangsúlyosan vannak jelen, s homályos jelzéseket látunk velük kapcsolatban. Amikor Allah uralmának birodalmában helyet kérnek maguknak, csak a súlyuknak megfelelő kis helyet foglalhatják el.

Például egy emberi elme által megtervezett repülőgép így szólhatna a Koránhoz: „Adj nekem is helyet szavaid között!” Allah uralmának repülői, a bolygók és a csillagok, a Föld és a Hold minden bizonnyal a Korán helyett ezt a választ adnák

¹ Szajkal al-iszlám – al-Khutba al-Sámijja, 499. o.

neki: „Itt csak a saját méretednek megfelelő helyet foglalhatod el.”

Ha az emberek tengeralattjárói a Korán ájái között szeretnének szerepelni, e birodalom tengeralattjárói, a Világmindenségben úszó bolygók így válaszolnának neki: „Igen keveset nyomsz te mellettünk a latban, csak csekély hely maradt számodra itt.”

Amikor a csillagokhoz hasonló, világító lámpák említést kívánnának magukról az áják között, akkor az égboltot díszítő Nap és a csillagok, izzótestként megjelenő villámlások így felelnének neki: „a Korán Kinyilatkoztatásában csak fényerősséged mértéke szerint nyerhetsz bebocsátást.”

Ha az emberi civilizáció vívmányai kérnének bebocsátást az áják közé, létjogosultságukra hivatkozva, egy szűnyog a következőt mondhatná nekik: „Hallgassatok! Csak az egyik szárnyamnak több joga van erre! Hiszen az ember korlátozott képességei által létrehozott legpontosabb és legösszetettebb műszereitek sem lehetnek oly egyedülállóak, mint parányi testem legapróbb részletei is. A következő ája, majd elhallgattat titeket:

إِنَّ الَّذِينَ تَدْعُونَ مِنْ دُونِ اللَّهِ لَنْ يَخْلُقُوا ذُبَابًا وَلَوْ اجْتَمَعُوا لَهُ

(Akikhez Allah helyett fohászkodtok, egy szűnyogot sem képesek teremteni, még ha valamennyien összegyülekeznek is rá..)¹ (Korán, 22:73)

A *Riszále-i Núr* ekképpen beszéli el a tudományos vívmányokat túlértékelő embernek, hogy azok csupán csekélységek, s semmik Allah teremtett világához mérten. S az is látható, hogy az adott korban csodálkozással fogadott találmányok napjainkra megszokott és természetes dolgokká váltak.

¹ al-Kalimát („Szavak”), 293. o.

A *Riszále-i Núr* a jól ismert tudományos példákat hasonlataiban felhasználva erősen kritizálja, hogy az ember nem képes azokon túltekintve, ezen eszközök mögötti, tényleges mozgató erőt észrevenni, s Neki csodálattal adózni. (Lásd például a *Riszále-i Núr at-thamara-ban*)

Allah Legszebb Neveinek magyarázatánál is megtaláljuk az ehhez hasonló példákat, mint például a *Riszále-i Núr* ad-dzurra-ban (a Harmincadik Szóhoz tartozik), melyben a *Riszále-i Núr* minden egyes tudományt eszközként volt képes felhasználni az tauhíd, a túlvilág, a próféta-ság megvilágítására...

Az előzőek összefoglalásaként: A *Riszále-i Núr* a modern tudományokhoz a következő módon viszonyul:

1) A tudományos vívmányok csúcsa és végső határa már a Próféta-k csodálatos tevékenysége által el lett érve, s mindegyikük ebben Allah Legszebb Neveire támaszkodott.

2) Mindazon modern vívmány, amit az ember csodálatos dolognak tart, az elkövetkezendő időkben megszokott dologgá válik majd. Éppen ezért csak oly mértékben érdemli ki e csodálatot, amennyiben Allah dicsőségét hirdetik.

3) Minden tudományos felfedezés Allah jeleinek a létben történő feltárása, melyek alkalmasak az Ő bölcsességének, hatalmának megpillantására.

4) Az embernek éppen ezért az eget és a föld uralmával kapcsolatos gondolkodásában ki kell alakítania egy imádságos lelkületű gondolkodást.

5) Az elmét és a lelket hasonlatok elbeszélésével kell felkészíteni az áják befogadására. Ezek valamint az Áldott Hagyományok előtt ugyanis, a nem a Korán vízével itatott elmék a modern oktatásban beszűkültek.

S minekutána a *Riszále-i Núr* isteni eredetű könyvként olvastatja a létezés egészét, melybe Allah Legszebb Nevei

bevésettek, könnyűvé válik a teremtet világ és különféle eseményeinek megértése ennek fényében.

A Núr-tanítványok által létrehozott kutatóközpont és magas színvonalú, tudományos kiadványainak sikere is erre vezethető vissza.¹ Ezekben a modern, tudományos stílus ötvöződik a csodálatos, hitből fakadó gondolatokkal, melyek a látható dolgokon túltekintés felébresztésével észrevetetik a Teremtő mindenütt jelenlévő bölcsességét is.

A filozófiáról

A tévelygők és az eretnekek állandó jelleggel hivatkoznak a materialista természetfilozófia romlott alapjaira, s közben azt a benyomást igyekeznek kelteni, mintha az iszlám igazságaival szemben tudományos apparátussal rendelkeznének.

A *Riszále-i Núr* e veszélyt felismerve számtalan alkalommal támadja kártékony eszmerendszerüket. Ennek során nem elégszik meg egy-egy érvel: egész érv-láncolatot vonultat fel, melyeket bőséges hasonlattal és példázattal is kiegészít. Világosan láttatja a materialisták és tagadók módszerének logikai hiányosságait és módszerük fogyatékosságát is.

A Riszále-i Núrt at-Tabí'a bevezetőjében így ír róluk:

Ember! Tudd meg, hogy léteznek olyan szörnyű szavak, mely úgy hagyják el a szádat, hogy nem vagy tudatában azok istentelen tartalmának. Még hívők is használják őket önhibájukon kívül. Három igen fontosat megemlítünk most közülük:

1) „Valaminek a következtében jött létre valami.” Azaz: e látható dolgot okok hívták életre.

¹ E kiadványokból: A Csillagok titkai, az Atom, Az agy működése, Az emberi test, Az élet és az energia, Az élő bolygó, Darwin és az evolúció, A Lét születése, Környezetten, a Naprendszer, Az ember és az élet csodája, A növények titkai, A vér és a vérkeringés... Urkhán Mohamed Ali úr ezek közül számosat lefordított arab nyelvre, melyek elsőként Irakban jelentek meg.

2) „Létrejött.” Azaz: önmagától, önmaga által jött létre, s nyerte el saját formáját.

3) „A természet törvénye szerint alakult.” Azaz: a természet hozta létre, szükségszerűen.

Való igaz, van egy jelen-lét, melyet nem tagadhatunk. Továbbá, minden létező egy műalkotáshoz hasonlatos, amely értelemmel és céllal került a jelen-létbe. Nem öröktől fogva van és nem kezdet nélküli, hanem valamikor meg lett alkotva. Mindenesetre, te tagadó materialista azt fogod mondani például egy állatra, hogy azt az élettelen természet hozta létre, tehát okok összekapcsolódása révén került volna e létező a jelen-létbe. Vagy azt mondod, hogy önmagának adott formát. Vagy azt, hogy természetes okok hatásaként természetes eredményként jött létre. Vagy azt, hogy ez a Mindenható teremtménye.

Az értelem számára a fenti négy lehetőség közül más út nem járható, s ha minden kétséget kizáróan bebizonyítjuk, hogy az első három út, nem járható, hiedelmen alapul és a lehetségesen kívül esik, akkor szükségszerűen és nyilvánvalóan csak a negyedik, Allah minden dologra gyakorolt, Mindenütt-Jelenlévőségének és Egységének tana marad meg.¹

Miként a kivétel-tétellel kapcsolatban korábban megemlítettük, a *Risále-i Núr* nem abszolút módon támadja a filozófiát, s kiemeli belőle azt, ami hasznos, s a Madkhal ilánnúr (Belépés a tűzbe) bevezetőjében a következőt mondja:

„Csapást egyedül az emberiségre kártékony filozófiára mér a *Risále-i Núr*. Arra, amelyik a vallással szembe helyezkedik, és nem állja ki az igazság próbáját, illetve amely nem használ az emberiségnek.”²

¹ al-Lamaát („Villanások”), 268. o.

² Nur'un ilk kapisi

„...A filozófiának az a része, amely az emberi társadalom egészséges működését segíti elő, továbbá meghatározza az emberi értékeket, erkölcsöt és eszméket, valamint előkészíti az utat a fejlődés számára, az összhangban van az Áldott Korán szellemével és célkitűzéseivel is, sőt az a Kegyes Korán szolgálójának is tekinthető. A *Riszále-i Núr*, természetesen nem e filozófia ellen intézi kemény szavait.

A második típusba tartozó filozófia azonban a tévelygésbe vivők, az eretnekek eszközévé vált, s varázslataival szembefordul a Kegyes Korán valóságos csodáival. Ezek ellen pontos érveléssel, hibátlan logikával lép fel a *Riszále-i Núr*, és éppen ezért a modern oktatásban részesülők is könnyedén, habozás nélkül léphetnek a Núr-tanítványok zászlaja alá...”¹

A filozófiával foglalkozónak be kell járnia annak barlangjait, sötét ösvényeit, és meg kell vizsgálnia annak gyökerét is. E nélkül nem állítható róla, hogy tudományos igényű, alapos munkát végzett... Az „Én” című *Riszále-i Núr* például, kiválóan illusztrálja az imént elmondottakat: egy igen értékes értekezésről van itt szó, amely a filozófia gyökereinek alapos elemzését, majd más irányzatokkal, vallásokkal és a próféatasággal való összevetését végzi el.

E bevezető után közelebb léphetünk magához az igazsághoz is.

„Az emberiség történetében – Ádám prófétától kezdve (Béke legyen vele) napjainkig, – két fő eszmerendszerláncolat létezik, átszöve minden kort és időt. Mintha egy hatalmas fa lenne, melynek minden irányba mutatnak ágai.

Az egyik: A próféataság és a vallás láncolata.

A másik: A filozófia és a bölcsélet láncolata.

E kettő állandóan jelen volt és folyamatosan jelen van.

¹ Emirdái-függelék, 1/286. o.

Valahányszor e két áramlat egymással összhangban volt - nevezetesen, amikor a filozófia és a teológia láncolata egybefonódott – a filozófia engedelmeskedett a teológiának, szolgálta azt. Akkor az emberiség a virágkorát, a nyugodt társadalmi lét világát élte. Valahányszor azonban külön utakra tévedtek, minden jó és útmutató világosság a prófétaság és a vallás áramlatához csatlakozott, míg gonoszság és a hiedelem a filozófia mellé szegődött. Most pedig e két áramlat eredetét és alapjait kell megvizsgálnunk:

A teológiának magát alá nem vető filozófia egy olyan pokolbéli zakkum fához hasonlatos, amely a bálványimádás és a hiedelmek sötétségét terjeszti maga körül. A gondolkodás e fája már magán hordozta az ateizmus, a materializmus és a naturalizmus gyümölcseit, melyeket átnyújtott az emberi értelemnek. A filozófia e fájából nőtt ki ezt követően az emberi rossz tulajdonságok ága, amely az emberiségre szerencsétlenséget hozó a zsarnoki Nimródot, az arrogáns fáraót és a keményszívű Saddád királyt hozta. E fának egyik másik ágából az ember állati, kéjsóvár vágyai törtek elő, és annak gyümölcseiként, isteni rang igényével fellépő isteneket és istennőket teremtek.

A zakkum fa gyökerei és a prófétaság láncolatának eredete: a Tuba-fa képezik az ember énjének két aspektusát. A Tuba-fa értelmi-ágainak gyümölcsei a próféták, küldöttek, barátok és hűségesek, igazságos bírók és angyalokhoz hasonló uralkodók, szépség-ágainak termései pedig a nemes érzelmek, méltóságteljes megjelenés, jóságos emberek, és ezek mind azt mutatják, hogy a lét micsoda tökéletes gyümölcse is az ember.

Az én e két aspektusa egy maghoz tartozik, melyből e két fa ered.¹

Majd e két láncolat pontos összehasonlítása után a következőket állapítja meg:

¹ al-Kalimát, „Szavak”, 639.o.

„Valóban! Babilon és Egyiptom régi, varázslásba hajló, varázslásként ismert filozófiája azon jellegénél fogva, hogy egy szűk rétegnek szólt csupán, elsősorban az önkényuralkodóknak szánt tanítást tartalmazta, míg a régi görögöknél természetfilozófiájuk számos pogány isten megszületését eredményezte. Allah fényének, a természettel történő elfedése minden dolognak isteni jelleget kölcsönözhet, melyek aztán rátelepednek az emberi lélekre.”¹

A muszlimnak, aki a filozófia tanulmányozására vállalkozik, szükséges az iszlám történetének azon mértékadó alakjaival, áramlataival is foglalkozni, melyek kisebb-nagyobb mértékben a görög filozófia hatása alá kerültek... Vajon hogyan vélekedik a *Riszále-i Núr* erről? Az „Én” - *Riszále-i Núr* ad erre választ:

Efféle hamis filozófiai alapok és téves elképzelések következményének tudható be, hogy az iszlám filozófia nagyjai is, mint például Ibn Színá és al-Fárábí saját hírességüktől megrészegülve egy olyan útra tértek, melyen csupán egy tapasztalatlan, átlagos muszlim fokozatát érhatték el a hitben, sőt al-Gazáli imám, aki Huddzsatu-l-islám (az iszlám igazság egyik tanúja) úgy ítélte meg, hogy még e fokozatig sem juthattak fel.

A Mu'tazila irányzat kiemelkedő alakjai (imámjai), akik óceányi tudást halmoztak fel, és akiket elcsábított a filozófia tetszetős külseje, és akik az értelmet tették meg minden dolog mértékének, csupán az esendő, kezdő hívő szintet mondhatták magukénak.

A muszlim költők egyik leghíresebbike, a pesszimizmusáról ismert Abu-l-Alá al-Ma'aarí-nak, valamint az elárvult gyermekként jajgató Omar Kajjámnak is szembe kellett nézniük a hitetlenség vádjával, becsmérések pofonjával, mivel lázadó lelküket kenegető tanaikban tetszelegtek, ezért a következőket kellett hallgatniuk:

¹ al-Kalimát, „Szavak”, 640.o.

„Ti ostobák! Szégyentelenségeket műveltek, hitetlenségre adtátok a fejeteke, és másokat is erre neveltek!”¹

Ugyanezen Riszálához fűzött megjegyzésében a mester a következő kérdésre ad ragyogó, hitbéli magasabb fokozatú választ.

„Ha megkérdezed: Ki vagy te egyáltalán, hogy ily hírességek tekintélyét megkérdőjelezed? Kis szűnyogként miként akarsz részt venni a sas repülésében?

Én pedig erre ezt felelem: Mivel az Áldott Korán az én örökkévaló tanítómesterem, az igazság és a felismerés útján járva, e beképzelt és téves filozófiát követőknek annyi jelentőséget sem kell tulajdonítanom, mint egy szűnyog szárnyának. Még ha mélyen alattuk is helyezkedek el, az én tanítómesterem ezerszeresen is az ő tanítómesterük felett áll. Az Ő útmutatásának köszönhetően még a talpam sem nedvesedett be azzal, amibe ők belefulladtak. Egy hatalmas császár parancsait teljesítő egyszerű katona is nagyobb dolgokat vihet véghez egy kis király helytartójánál is!”²

Miként az iméntiben, valamennyi Riszálában látható a Kegyes Korán tanító-tekintélye és bölcs útmutatásának módja, legyen szó bármilyen dologról is. Az idézett *Riszále-i Núr* egy képzeletbeli utazásának során megjelenik az igazsághoz való, filozófiai és értelmi úton történő eljutásának nehézsége, ugyanakkor – nagyon szépen leírva – láthatóvá válik ugyanennek egyszerűsége is a Korán ösvényein járva.

Ami pedig a modern filozófiai irányzatokat és materialista nézeteket illeti, ezek minden kétséget kizáróan alapvetően a régi materialista gyökerekből táplálkoznak. S minekutána bebizonyosodott e gyökerek haszontalansága, végérvényesen okafogyottakká váltak.

¹ al-Kalimát, „Szavak”, 645.-646. o.

² al-Kalimát, „Szavak”, 648. o.

Ma már alig kerülnek elő a romlott, materialista nézeteikkel a mai generációkat is mérgező nevek, mint Kant, Nietzsche, vagy Darwin. Tanaik és azoknak mai, tévelygésbe vinni igyekvő hitetlen, materialista hirdetői azonban, hiábavalóságukat lementsző, erős, meggyőző érvekkel találkoznak a *Riszále-i Núrban*.

Az érvelés módja

Bármilyen is kerüljön említésre a *Riszále-i Núrban*, mindig kíséri valamilyen érvelés, bizonyíték, megerősítés. Lehet a Törvényből, az Áldott Hagyományból, logikai természetű, néha az iszlám nagy megújítóinak közléseire támaszkodik, vagy olyan hasonlatokat beszél el, melyek az olvasó minden jellegű kérdésére megnyugtató választ adnak.

Ami pedig az áják, áldott közlések, törvényi előírások bevonását illeti, először mindig előkészíti az elmét és a lelket ezek befogadására, s nem pedig fordítva, először megjeleltve az áját, vagy a hadísz, s annak magyarázatába belefogva.

Ez az előadásmód – különösen korunkban – csodálatot vált ki, annál is inkább, hogy az emberiség elméjét és lelkét mostanra átszínezte a materialista filozófia, és szívébe behatolt a gonoszság. Ezek egy burkot képeznek, hogy megakadályozzák az igazság bejutását. A *Riszále-i Núr* emiatt fordult először a burokból lévő szívhez, szellemhez és a lélekhez, s csak azután mutatja fel a Kegyes Áját, hagyományokat, a saría előírásait.

A *Riszále-i Núr* mindemellett kifejleszti olvasójában az érvelés, és az iszlám mérlegén kiegyensúlyozott beszéd képességét is:

„Mutassatok nekem egy rossz embert, aki majd azt fogja mondani magáról, hogy ő valóban egy rossz ember. Ő egy olyan rossz ember, aki igaznak tűnteti fel magát, s aki a hamisat is igaznak láttatja. S valóban: nem nagyon akad

olyan, aki beismerné az eladásra kínált vajról, hogy az már megavasodott... Miként a gondolatok vásarán is elterjedtek a hazug, feldíszített mondatok... Legyetek hát éberek! Ne nyissátok meg szíveteket mindenkinek, aki oda bebocsájtást kér! Az én szavaim értékét is mérjétek le mindig, s csak azután engedjétek tovább a szívetekbe, s őrizzétek meg ott! Ha pedig értéktelen árunak bizonyulnak szavaim, akkor megátkozva küldjétek azt vissza nyomorult árusítójának!”¹

Ami pedig a *Riszále-i Núr* érvelési módját, bizonyítékainak felvezetését illeti, a legjobb lesz, ha az 1979-ben, Kölnben rendezett Núr-tanítvány összejövetelen elhangzottakat idézzük:

„A mester – Allah adjon örök nyugodalmat neki – áldott tevékenységének középpontjába, az ember megnyugvását és az emberi társadalom boldogságát elősegítő hitigazságok magyarázatát helyezte, s nem csupán elméleti ismereteket hirdetett.

A *Riszále-i Núr* vallási szükségszerűségekre hívja fel a figyelmet, s arra, hogy az ne engedje magát befolyásolni sem az idő változásai, sem az újabb felfedezések által. Minden kérdést e szempontból közelített meg és értelmezett, legyen szó hittételekről, szociális témáról, hiszen a hit – miként azt a személyesen is megtapasztalta a mester – vallási szükségszerűséggel a hitelességből fakadó fény. Ebből adódóan a *Riszále-i Núr* alapkövéül a hitbéli igazságok lettek elhelyezve.

Maga a mester indokolta meg (az *Isáráat al-'Idzsász*-ban) a *Riszále-i Núr* e módszerének kiválasztását:

„Tudd meg, hogy a bizonyíték kétféle lehet: vagy a jelzettel utalsz a jelre, vagy a jellel a jelzetre. Ez utóbbi a célravezetőbb.”²

¹ Szajkal al-iszlám - al-Munázarát, 390. o.

² Isáráat al-'Idzsász, 150. o.

Mint amikor a tűz utal a füstre – azaz a jelzettel a jelre –, vagy amikor a füst utal a tűzre – azaz a jellel a jelzettre. A hasonlatok használatánál ez utóbbi részesítendő előnyben.

A mester tehát ilyen jellegű hasonlatokat használt, mely módszer különösen, az anyagot minden kiindulási pontjának tekintő korunkban a legmegfelelőbb útnak tekinthető. Éppen ezért, a mester mindennapjainkban tapasztalható, megfogható materiális példákra alapozva, érvrendszerét rájuk építve haladt a hit kérdései és a hitigazságok bizonyítása felé. A nyugati, vallásos tudósok éppen az ellenkező irányba haladtak: azaz a jelzettel utaltak a jel felé, s eközben olyan kérdéseket tárgyaltak melyek összeegyeztethetetlenek a modern tudománnyal, s eközben képtelen voltak megfelelő módon Allah hatalmát bizonyítani. Amikor azonban a tudomány felfedezése nyomán, a korábbi körülményesen magyarázott dolgok maguktól értetődővé válnak, ezzel a hit gyengülését is vonja maga után...

Nurszi mester azonban folyamatosan felhívta a figyelmet a környezetünkben zajló események megfigyelésére, s az azokban megnyilvánuló isteni bölcsesség észrevételére.

A *Riszále-i Núr* üzenetének átadása

Bediüzzaman mester világosan megmutatta a *Riszále-i Núr*ban, hogy miként kell megszólítani korunk emberét, mint ahogyan arra is választ ad, hogy ellenségeinek sorozatos támadásaitól miért nem szenvedett vereséget. A Damaszkuszi beszéd című értekezésében szól erről részletesen:

„Sok testvérem, tanítványom kérdezte és kérdeznek folyamatosan erről:

Minek köszönhető, hogy a *Riszále-i Núr*nak sikerült visszavernie az ármánykodó ellenfelek, beképzelt filozófusok és tévelygésbe vivők sorozatos támadásait? Azokét, akik állandóan eltorlaszolják az iszlám hit értékeinek útját... S

akik számos embert – különösen az ártatlan fiatalokat – megfosztottak a hit igazságainak élményétől, és helyette az evilági élvezetekkel csábítva, a hiábavalóság útjait nyitották meg előttük... Igyekeztek a legkülönbélebb, alávaló eszközökkel letörni a *Riszále-i Núr* hajtásait: árulással, erőszak alkalmazásával, hamis hírek terjesztésével, emberek megfélemlítésével... Mindezek ellenére, azonban a *Riszále-i Núr* terjedése megállíthatatlannak bizonyult. Mire vezethető vissza példa nélküli népszerűsége? Csak kézzel írott másolatainak száma elérte a hatszázezer példányt.

Erre a sok, ugyanakkor egylényegű kérdésre a válasz:

A *Riszále-i Núr*, amely a Kegyes Korán igaz magyarázata, megvilágítja, hogy a tévelygés szellemi poklot rejt magában evilági életünk során, egyúttal azonban azt is megerősíti, hogy a hit által már itt is szellemi paradicsomban lehet részünk. Az ellenkezés, lázadás a tiltott örömök mind iszonyatos, lelki gyötrelmekhez vezetnek, míg a megfelelő cselekedetek és jó tulajdonságok szellemi élvezetekben részesítenek bennünket.

E módon a parányi értelemmel rendelkező, buta embert, és a tévelygők vezetőit is képes megmenteni. Napjaink szörnyű állapota, ugyanis kétféle:

Az első:

Az emberi érzékek inkább előnyben részesítenek egy grammnyi, pillanatnyi élvezetet, mint egy tonnányi később bekövetkezőt. Ez az érzékiség korunkban rátelepedett az emberi értelemre, igába hajtva gondolatait; az ostoba ember ostobaságától való megszabadításának egyetlen útja ezért: feltárni a fájdalmat abban, amiben örömet lelt, s segítségnyújtás az ezen való felülkerekedéshez. Napjainkban, az ember – noha tudatában van a túlvilági örömöknek – ezt a ragyogó, törhetetlen gyémántot, mégis felcserélné az evilági élet törékeny üveggyöngyére! Miként azt a Kegyes Korán is mondja:

يَسْتَحِثُّونَ الْحَيَاةَ الدُّنْيَا عَلَى الْآخِرَةِ

„Akik jobban szeretik az evilágot a majdan bekövetkezőnél”
(Ibrahim: 3)

A földi életéhez való erős kötődése miatt látjuk azt, hogy a megtévedt ember a tévelygésbe vivőket követi, még akkor is, ha korábban a hívők közé tartozott.

Az egyetlen mód, amely által megszabadíthatja magát a hamis követés rabságától és annak veszélyeitől: a pokol kínjainak már evilági felidézése.

A *Riszále-i Núr*, tehát ezt a módszert alkalmazza.

Korunk hitetlensége, az emberek folyamatos félrevezetése és a modern vívmányok arroganciája következtében, egyre kevesebben hallgatnak az intő szóra. Talán minden tízedik ember, ha hallgat az intő szóra, vagy lehet, hogy csak minden huszadik. Persze miután megismerte Teremtőjét, megbizonyosodott a pokol létezéséről, megrettenve annak szörnyűségeitől, és miután tudatában van annak, hogy ez utóbbitól csakis a rossz határozott elutasításával menekülhet meg, végül mégiscsak így szól: „Allah Megbocsátó és Könyörületes... a pokol meg nagyon messze van!” Aztán mintha mi sem történt volna, újra önfeledten átadja magát a haszontalanságoknak; szíve vereséget szenvedett, s vágyai zsarnokságának engedve szelleme összeomlott.

Az al-Kalimát („Szavak”) fentiekkel kapcsolatos, egyszerűbb hasonlatai a Hatodik, Hetedik és Nyolcadik „Kisebb Kalimátban”, míg a hosszabbak a Harminckettedik Kalima, harmadik alpontjában találhatók meg. Ezek a példázatok még a legostobább, legcsökönyösebb embereket is, lelküket megindítva és megrettentve, kivezetik tévelygéseikből, és elfogadtatják velük az útmutatást.

Egy példa:

Rövidített változatban ismertetjük a „rég” Szaid” képzeletbeli vándorlása során – miközben a „Núr” ája

értelmén gondolkodott – megtapasztalt igazságokat. Ez részletesen, a „Maktubát” gyűjtemény, Huszonkilencedik Levelének, ötödik alpontjában olvasható. Összefoglalva, tehát így szól:

„A képzeletbeli vándorlásom során, láttam az élőlények világát, azt a világot, amelynek folytonosan táplálék kell. Miközben a materialista filozófia szemszögéből figyeltem, e világ rettenetesnek és szenvedőnek tűnt nekem; a rengeteg tehetetlenség, gyengeség és állandó éhség okán.

Amikor pedig a tévelygők és a megfélemezők nézőpontjából tekintettem rá, fájdalmas és szomorú kiáltás tört elő belőlem.

Végül a hit és a Korán bölcsességével figyeltem meg, és akkor hirtelen, a „Könyörület” név a „Gondoskodó” várából előjövő ragyogó Napként világította meg ezt az éhező, nyomorult élővilágot, és elöntötte őket Könyörületének színezetével.

Majd az élőlények egy másik, sötétségbe borult világát is megláttam, ahol gyámoltalan kis állatkák küzdöttek az életben maradásukért. De a hit más képet engedett hirtelen megláttatni, s észrevettem a Könyörület jelét dicsőségesen felemelkedni. Ez a jel a szerencsétlen világot örömmel és boldogsággal töltötte el, és széppé változtatta. Sajnálatom könnyei helyett örömkönnyekek patakzottak a szememből ezek után.

Majd – mint egy filmvászonon – az emberi világ jelent meg a szemeim előtt. A tévelyedettek szemüvegével néztem rá, és oly rettenetesnek láttam, hogy szívem mélyéből feljajdultam. A vágyaik és a reményeik a végtelenségbe nyúltak, a gondolataik és a képzeletük átfogta az egész mindenséget, az örök boldogság után áhítoztak, a hatalmuknak nem akartak határt szabni. Ugyanakkor végtelenül gyámoltalanok és gyengék, s számtalan alattomos és erőszakos támadásnak voltak kitéve. Rövid és nyomorult életüket szörnyű

körülmények között, a halál állandó árnyékában kellett leélniük. A temető a tévelygők számára az örök elválás és sötétség helyszíne, szív és tudat számára szinte elviselhetetlen állapot! Láttam, hogy tömegével sodródtak e sötét nyílás felé.

Ily sötétségben hánykolódva az emberiséget, lelkem, szívem és értelmem, s lényem minden apró porcikája sírni kezdett, s ekkor az Áldott Koránból érkező hit ereje és fénye egy csapásra elsöpörte e siralmas képeket, s megláttatta a valóságot velem. Láttam a Mindentudó jelével a Végtelenül Igazságos nevét felemelkedni, a Végtelenül Gondoskodó jelében a Végtelenül Könyörületes nevét felemelkedni, a Végtelenül Megbocsátó jelével a Végtelenül Irgalmas nevét megjeleníteni, a Végtelenül Bőkezű jelével az Életet Adó nevét, az Örököltető jelével az Új Életre Támasztó nevét, s a Birtokló jelével a Fenntartó Szépséges nevét felragyogni. Ezek a nevek az emberiség egész világát fénnel árasztották el, s a pokolszerű állapotokat maradéktalanul megszüntették. Ablakot nyitottak a másik világ ragyogó kertjeire, s fénysugarakat küldtek az egész emberiségnek. S én felkiáltottam: Hála és dicsőség Allahnak, annyiszor, ahány létezőt hívott meg a létre!" Teljes bizonyossággal megtudtam ekkor, hogy a hitben már ezen a világon megtapasztalhatjuk a túlvilági boldogságot, a tévelygésben pedig a földi poklot.

Majd utazásom folytatásában megjelent a Föld világa. A filozófia sötét, feltevéseken alapuló, a hit ellen fellázadó szabályain végtelenül elképedtem és meglepődtem. Az öreg Földgolyó hajóján úszva át az űrben – mely hetvenszer nagyobb utat tesz meg egy év alatt, mint amennyit egy kilótt ágyúgolyó huszonötezer esztendő leforgása alatt – azt láttam, hogy felszínét állandó forrongásban, szétesés közeli állapotban, egy nyomorult, szellemi sötétségben tengődő emberiség lakja. Az én tekintetem is elsötétedett. A filozófia szemüvegét letéptem magamról és szétapostam. Majd a Bölcs Korán és a hit fénye által megvilágosodott tekintettel

megláttam a Legszebb Nevek, az egek és a Föld Teremtője Neveinek felragyogását, mint megannyi Napot, a környörület jeleként. A Mindenhatót, a Mindentudót, a Végtelen Gondoskodót, Allahot az Egek és a Föld Fenntartóját, a Napok és a Hold Mozgatóját. Az addig sötét, reménytelen és rettenetes világ most a hittel tekintő szemeiben egy biztonságos, jól szervezett és irányított, kellemes utazási eszköznek tűnt. Mindenkinek elegendő ellátmányt szállított, s a lelkeket az Úr hatalmas uradalmában úszva vitte körbe a Nap körül. Felkiáltottam: „Hála és dicsőség Allahnak minden jótéteményéért és jóságáért, annyiszor, ahány részecskéből áll a Föld!”

A *Riszále-i Núr* számos példázata bizonyította, hogy a bűn és a tévelygés követői már evilágon pokoli kínokat élnek át, míg az igazi hívők, a hit megnyilvánulásai által a túlvilági boldogság örömeit tapasztalhatják meg már ideát is. Mindebből, hitük mértéke szerint részesülhetnek.

E viharos, vészterhes időszakban azonban számos áramlat tompítja el az emberek érzékeit, terelik figyelmüket marginális, fullasztó dolgok irányába. Ennek eredményeképpen, a félrevezetettek egy időre elveszítik megfelelő érzékelő képességeiket, továbbá az igazi hívők érzékei is oly mértékben eltompulhatnak, hogy azok nem tudják teljes valójában értékelni a hit igazságait.

Korunk, második rettenetes állapota:

Korábbi időszakokban, összehasonlítva a mostanival, teljes mértékű hitetlenséggel, hamis tudományokból eredő eltévelyedésekkel, makacs, torz tagadásból származó istentelenséggel nem találkozhattunk. Az akkori, mértékadó, tiszteletreméltó nagy iszlámtudósok, tanítók, útmutatásai így azon viszonyok kihívásaival szemben elegendőnek bizonyultak, a kételyekből fakadó hitetlenséget könnyen feloldották. Az egyistenhit általánosan jellemző és megkérdőjelezhetetlen volt. A legtöbb embert már az

visszatérítette a helyes útra, ha Allahról és a pokolbéli büntetésekről beszéltek neki.

Manapság, azonban több száz teljes tagadót találunk egyetlen kis városban, és nem egyetlen egy egész tartományban. Azok száma, akik a hamis tudomány és a világi oktatás hatására veszítik el hitüket, rendkívüli mértékben megnőtt. A megkeményedett szívű fáraó kevélységével állnak ellen a hit hívó szavának. A hitetlenségük alapjait leromboló, áldott tudás tehát feltétlenül szükségessé vált. Egy atombomba erejével bíró igazsággal kell szembesítenünk őket, hogy megállíthassuk előrenyomulásukat, és visszavezethessünk némelyeket a hitre.

Vég nélküli, szüntelen hála és köszönet Allahnak, amiért korunk sebeinek gyógyítására elküldte a Kegyes Korán csodáiból eredő *Riszále-i Núr* gyógyító kenőcsét. Fénysugarat, számtalan fénysugara közül, amely példázatain keresztül, az atomok számát is felülmúló érvekkel és a hit igazságaival bíró Korán, gyémánt-kardjával sújtott le az ellenállókra.

Ez tehát a titka annak, hogy mintegy huszonöt esztendőn át nem lelt legyőzőre a *Riszále-i Núr*, noha a legádázabb erők indítottak támadásokat ellene. Sőt, ő maga gyűrte le ellenfeleit sorozatosan.”¹

A *Riszále-i Núr* fordításai

1) Az arab nyelvű fordítások

Nurszi mester – Allah adjon örök nyugodalmat neki – kívánsága volt, hogy művei arab nyelven is megjelenjenek, s a fordítással először édestestvérét, Abdulmadzsíd mollát bízta meg. Legelőször a *Riszále-i Núr*t al-Ikhlász (Őszinte hit), R.-at-Taszattur (Elrejtőzés), R.-al-Iktiszád (Mértékletesség), 'Aszá Muszá gyűjtemény (Mózes botja) lettek törökről arab nyelvre átültetve.

¹ Szajkal al-iszlám, A damaszkuszi beszéd, 483. – 487. o.

Ezen első fordítások, noha még nélkülözték az eredeti szépségét és kifejezőerejét, a mester – mivel nem állt más rendelkezésre – jóváhagyta, s bízott abban, hogy Allah szebb alakban is megjelenteti azokat.

Mohamed Szaid Ramadán al-Buti – Allah jutalmazza meg érte – volt az első muszlim, aki az arab nyelvterületen ismertette Bediüzzaman Szaid Nurszi életművét. Először egy kisebb könyvben, majd a *Hadárat al-Islám asz-Szúrija* (Szíriai Iszlám Civilizáció) folyóirat lapjain, a következő címmel: *'Adzsúbat ath-thavrat-al-iszlámijja fi turkija* (A törökországi iszlám forradalom csodája). Ezt követően pedig a *Min al-fikr va-l-kalb* („A gondolatból és a szívből”) című könyvében.

1948-ban, a Núr-mozgalom, Libanonban kezdte el az – immár kiválóbb – arab nyelvre lefordított újabb Riszálák nyomtatását és terjesztését, mint például: *Zülfikár*, a *Ráid as-Sabáb* (Útmutatás a fiataloknak), a *Riszále-i Núr lá tantafi'* (A Riszále-i Núr fénye nem alszik el), és a *al-Khutbat as-sámijja* (Damaszkuszi beszéd).

A bagdadi *Tarbijjat al-Islámijja* (Iszlám nevelés) folyóirat, Allah kegyelméből napjainkban is ad közre részleteket az arab nyelvre lefordított *Riszále-i Núr* kötetekből.

Mindenható *Mavlánk* (Szeretett Urunk) áldásával már az egész, tíz kötetes mű olvasható arab nyelven.

2) Az angol nyelvű fordítás:

Sükran Vahide nővérünk kezdte el a *Riszále-i Núr* angol nyelven történő ismertetését, és egy külön könyvet írt Nurszi mester életéről.

A *Riszále-i Núr* jelentősége

A *Riszále-i Núr* nem romos épületeket renovál, hanem magas hegyek tetejére hatalmas várakat épít, melyek az iszlám erős védőbástyái lettek. Továbbá, nem egyfajta szívbetegséget kezel, és nem is egy adott tudat-állapotot állít

helyre, hanem – a Kegyes Korán erejével – a megsebzett emberi szívet és a bepíszkított emberi tudatot gyógyítja és tisztítja.

E rettenetes romokat és szörnyű sebeket látva, a megingathatatlan bizonyosság megsemmisítő érveivel, a sziklák szilárdságával és a leghatékonyabb méreg elleni szérummal kell rendelkezni annak, aki mindezt rendezni kívánja.

A *Riszále-i Núr* a Kegyes Korán szellemi csodájából táplálkozván teljesíti ezt az áldott feladatot, és ezzel egyúttal a legmagasabb szintekre eljuttató hit forrásává válik.

Hosszasan elméltünk idáig erről, és hálát mondunk Allahnak mindezt.

Végezetül, hadd mondjak el egy rövid gondolatot:

Amikor az imám befejezése után harmincháromszor elmondtam a tauhíd szavát, a következőket sugallta a szívem: a Kegyes Hagyományon való elgondolkodás idejéről említést tesz a *Riszále-i Núr* (egy órai elmélkedés értékesebb egy évnyi jócselekedetnél)¹, és most van annak az ideje...

¹ Háfiz Iráki a „Takhrídzs al-ahyá” hadísszal kapcsolatban mondta (egy órányi elmélkedés jobb egy évnyi jócselekedetnél): Abu Hurajra hadisz-közlése, mely Ibn Habbán Kitáb al-Azmatjában olvasható. Egy másik utalás történik Ibn al-Dzsauzinál, mely Abu Manszur ad-Dajlami, Musznad al-Firdausz könyvében tett közlésére hivatkozik, itt nyolcvan évről van szó. E közlés hitelessége azonban nem bizonyítható. Ibn Abbászra hivatkozva Abu Sejkh szerint „egy éjszakányi imánál jobb”. Lásd ehhez bővebben: „Kasfu-l-Khafá”, 1/310, a nem egyértelmű hadíszokról, 113. o.

HARMADIK RÉSZ

Részletek a *Riszále-i Núrból*

„A Próféta Hagyomány felfelé vezető ösvénye és a változtatások tévútja” című Riszálából

Allah és Küldöttének szeretete

A Magasságos Allah így szól:

قُلْ إِنْ كُنْتُمْ تُحِبُّونَ اللَّهَ فَاتَّبِعُونِي يُحْبِبْكُمُ اللَّهُ

„Mondd: ha szeretitek Allahot, akkor kövessetek engem, és Allah is szeretni fog benneteket.” (3: 31)

A Kegyes Ája a következőt mondja: „Ha hisztek Allahban, akkor szeretitek Őt, s ha szeretitek Őt, akkor a szeretetének megfelelően fogtok cselekedni. Hiszen a szerető mindig a szeretetthez hasonlónak szeretne válni. S az Ő szeretetéhez való hasonlónak válás, az ő követése által jön létre, amikor pedig a követőivé váltok, Allah is megszeret benneteket, s azért szeretitek Őt, hogy Ő is szeressen benneteket.”

A fentiek csupán néhány rövid értelmezését adják e csodálatos ájának, ami kiegészítendő a következőkkel: Az ember legmagasztosabb célja az, hogy Allah szeretetét elnyerje. A Korán-ája pedig világosan tájékoztat bennünket arról, hogy Allah szeretett [prófétája] és tiszta hagyománya követésének útja vezet el e magasztos célig. A következő három pont során pedig így válik nyilvánvalóvá ez az említett igazság.

Első pont:

Az ember úgy lett megalkotva, hogy végtelen szeretetet érezzen a Lét Teremtője iránt. Legemberibb természete magában rejt a szépség, a teljesség és a jóság felé való vonzódást, és e szeretete a szépség, a teljesség továbbá a jóság fokozatainak megfelelően növekszik, egészen a szenvedélyes vágyakozásig.

Igen. E kicsiny ember apró szívében a Lét mérhetetlen nagysága iránti szeretet bújik meg, az egész Létet átölelni képes szeretetet hordozza ott.

S ha az emberi alapvető természet határtalan képességgel bír a Lét jóságának, a szépségének és a teljességének szeretetére, akkor a Lét Teremtőjének irányába – kinek nyilvánvaló jeleit minden teremtményben fellelni – mekkora szeretetet kell, hogy érezzen! Teljessége ott van a létezők megformálásában, jósága a róluk való gondoskodásban.

Mivel az ember határtalan hajlammal bír a Lét Teremtőjének szeretetére, a Magasságos Teremtő is – végtelen Szépségével, Jóságával és Teljességével alkalmas arra, hogy a Szeretett legyen. A hívő ember szívében lévő szeretet módjai és annak fokozatai – melyeket meghatározott kapcsolat fog össze, különösen az élet és a maradandó élet, létezése iránti szeretete, – ezek mind ennek a hajlamának átívódásai az isteni szeretet irányába. Sőt, az ember minden mélyebb érzelme sem más, mint e fenti hajlandóság különféle formája, beáramlások, melyek más és más alakot vettek fel.

Ismert, hogy az ember, ahogyan örömét leli saját boldogságában, ugyanezt élheti át, ha boldogságot tapasztal azoknál, kikhez a szeretet köteléke fűzi. Szereti azt, aki megmenti őt a bajtól, és ugyanúgy szereti azt, aki a szeretteit óvja meg a csapásoktól.

Az ember, amikor Allah megszámlálhatatlan jótéteményére gondol, amelyekkel az elborította őt, akkor a következőképpen kell szólnia:

A Teremtőm megszabadított engem a nem-lét örök sötétségéből, megajándékozott a teremtettség és a jelen-lét adományával, egy csodálatos világgal, amelynek szépségeit szemlélhetem ezen a Földön. Egy meghatározott ideig folyamatosan gondoskodik rólam az evilágon, és majd – ezt követően – egy örök, meg nem-szűnő, virágzó életet készít elő számomra a következő világon... Külső és belső

érzékekkel is ellátott engem, hogy élvezhessem e szép, tiszta világ legkülönbébb ízeit.

A Mindenható Teremtő az összes szeretett lényt – akiben ugyanúgy elhelyezte az Iránta való és az egymás közötti mély szeretetet – szintén részesítette és részesíti e számtalan jótéteményben. Ez a jóság aztán visszaszáll énám is, hiszen magam is boldog vagyok az ő boldogságukat látván... s amíg az emberben tovább él ez a mély szeretet (az ember a „jótétemények szolgája”), ezen örök, végtelen jósággal szemben nem mondhat mást, mint:

Ha az egész Léte betöltő szívem lenne, akkor színültig megtelne szeretettel és hálával ezen Isteni Jótétemény előtt. Ezt a hatalmas méretű szeretet szintet még nem értem el, hitemmel, szilárd elhatározásommal, vágyakozásommal, legemberibb természetemmel, de az Ő elfogadásával és elrendelése által, ezen úton járok.

Ami pedig a hitetleneket illeti, ők a tagadás betegségét hordozzák, ami miatt nem képesek meglátni a léten keresztül megjelenő csodákat.

Második pont:

Allah iránti szeretetünkkel együtt jár Mohamed próféta (Allah dicsérete és békéje legyen vele) tiszta hagyományának követése, hiszen cselekedetünkkel mindig igyekszünk a szeretett kedvében járni, és e szeretett tetszéséért leélt élet, Mohamed (SAV) példájában jutott a legteljesebben kifejezésre. Az ő áldott cselekedetei kétirányúak voltak:

Az egyik: Allah szeretete felé irányultak, és parancsainak követésében fejeződtek ki. Ez a követési mód a legszebb példa valamennyi muszlim számára.

A másik irány: Saját, áldott lénye felé irányul, amely az Isteni Jóság, emberiségnek szánt legmagasabb szintű eszközévé lett.

Az ember, legtisztább természete szerint a lehető legjobban kíván a szeretettre hasonlítani. Ezért, mindazok akik „Allah szeretettének” útján fáradoznak, az Próféta (SAV) áldott hagyományát, a lehető legpontosabban követve válhatnak hasonlóvá.

Harmadik pont:

Allah Könyörülete végtelen, és így a szeretete sem ismer határt. S mivel Önmagát, a teremtet világ teremtményei iránti jóságán keresztül szereteti meg, ugyanúgy szereti Ő is teremtményeit – különösen azokat, akik szintén szeretettel és magasztalással közelítenek feléje. Az ember legmagasztosabb célja, Ura tetszésének elnyerése kell, hogy legyen. Tehát, amely az Ő könyörületessége általi, a teremtet világban megjelenő jósága iránti hálaadásban nyilvánulhat meg a legtisztábban.

Mivel ez, kizárólag a Próféta szunnájának pontos követése révén lehetséges, e szeretet legteljesebb megélése – miként ezt az Áldott Korán is hirdeti –, az ember legmagasztosabb célja a Prófétai Hagyomány követése kell, hogy legyen.

Tizenhetedik Szó

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

إِنَّا جَعَلْنَا مَا عَلَى الْأَرْضِ زِينَةً لَهَا لِنَبْلُوهُمْ أَيُّهُمْ أَحْسَنُ عَمَلًا *

وَأَنَّا لَجَاعِلُونَ مَا عَلَيْهَا صَعِيدًا جُرُزًا * وَمَا الْحَيَاةُ الدُّنْيَا إِلَّا لَعِبٌ وَلَهُوَ

Biszmilláhi-Rrahmání-Rrahím

„A Könyörületes és Irgalmas Allah nevével. És valóban, mindazt, ami a Földön van díszekké tettük, hogy próbára tegyük vele az embereket cselekvéseikben. És majd mindent újra megsemmisítünk.”(18: 7-8)

„S nem csupán játék és időtöltés az evilági élet?”(6: 32)

Kettő magasztos fejezetből és egy felemelő kiegészítésből áll e Tizenhetedik Szó.

A könyörületes Teremtő, bőkezű Gondoskodó és bölcs Alkotó, a lelkek, szellemek és angyalok világa számára folyamatos ünneppé rendezte be e világot, s Neveinek egyedüli ékességével díszítette fel. Mindent, ami él, legyen az nagy vagy kicsi, magas vagy alacsony, a számára alkalmas testtel és szervekkel látta el, mely lehetővé teszi számukra, hogy a számtalan, különféle szépségben és ajándékban örömét leljék ezen az ünnepélyen. Testi létezésükkel egyszeri módon küldte őket az evilági színpadra. Az időben és térben

igen kiterjedt ünnepet, ezen túlmenően, még felosztotta korszakokra, évekre, sőt napokra és napszakokra, s minden szellemi lény számára egy káprázatos vásárt és kiállítást rendezett meg. Még a magasabb régiók lakóit, angyalokat és szellemeket is odavonzanak ezek az események. Azok számára, akik elgondolkodnak, mindez egy leírhatatlanul szép előadóterem is.

Allah ezen ünnepségén, azonban a Könyörületes és az Életadó Isteni Nevek mellett, a Megsemmisítő és a Halálhozó Nevek is megjelennek elválást és elmúlást okozván. Ennek fényében, első pillantásra ellentmondásosnak tűnik a következő ája:

„Irgalmam kiterjed mindenre.”

A valóságban, azonban mégis van néhány olyan aspektus, mely összeegyeztethető az Isteni Irgalommal. Az egyik ilyen a következő:

Mihelyt az ünnepség résztvevői a kitűzött eredményeket megszerezték, a Nagylelkű Alkotómester, az Irgalmas Teremtő bennük egyfajta ellenkezést ébreszt fel a világgal szemben. Egy másik világ és nyugalom utáni vágyakozást kelt bennük, s a feloldozás lehetőségét addig végzett feladataik alól. Az igazi hazájuk felé fordítja tekintetüket. Ugyanúgy a végtelen Irgalmasság cselekedete, amikor egy katona kötelességteljesítés közben életét veszíti, s egy mártír rangjára emeli ezáltal, vagy egy áldozati állatnak a Túlvilágon örök, ép testi létet adományoz, s az tulajdonosát a csodás Buráq paripa módjára viszi át majd villámsebesen a Sziráat hídon.¹ Az Irgalmasság kimeríthetetlen kincsestára

¹ Lásd: al-Daylamí, *al-Musznad*, 1/85; al-Qurtubi, *al-Dzsámi' li-ahkám al-Korán*, 15/111; al-Szarkhaszí, *al-Mabszút*, 12/10; al-Kászáni, *Badá'i al-Szaná'i*, 5/80; Ibn Hadzsar, *Talkhíz al-khabír*, 4/138.

minden szellemi lényt és természetes kötelességét beteljesítő állatot meg fog jutalmazni. Éppen ezért ne érezzék veszteségnek a távozást és elválást, inkább örvendezzenek.

„Egyedül Allah ismeri azt, ami rejtve van.”

Az összes élőlény legnemesebbikében, az emberben, aki mind mennyiségi, mind minőségi szempontból a legtöbb haszonra képes szert tenni, aki oly mértékben beleragadt és beleszeretett az evilági életbe, vágy kell, hogy ébredjen, mely átviszi majd őt ebből a másik világba. Aki nem merült el teljesen az emberi tévedés mocsarába, győztesen fog kikerülni ebből a helyzetéből. A szív nyugalma árad majd szét benne. Ezen állapot eléréséhez segítséget nyújtó öt gondolatot mutatunk be.

Első: Az élet őszén minden szép és vonzó dolgon az elmúlás és pusztulás pecsétjét jeleníti meg és az élet minden szomorúságát. Visszaretteni az embert a múlandó világhoz való kötődéstől, s a maradandó értékek keresésének vágyát ébreszti fel benne.

Második: Tekintetbe véve, hogy száz, közelinek érzett barátból kilencvenkilenc már eltávozott e világból egy másikba, őszinte szeretetért figyelmét arra a helyre irányítja, ahol már a barátai vannak, s így örömteli várakozással tekint a halál elébe.

Harmadik: Néhány dolgot arra használ fel, hogy az embert rádöbbsentse saját gyengeségére és szegénységére. Megérteti vele, hogy mily súlyos az élet terhe és a létezés súlya. Fellelegzésre, megkönnyebbülésre vágyik az ember, nyugalomra végre, s lelkesen néz arra a világra, ahol mindezt megteheti.

Negyedik: A hit fényében mutatja meg a hívő embernek, hogy a halál nem kivégzés és valaminek a végérvényes

befejeződése, hanem egy új kezdet és egy új helyre való átköltözés. A sír sem egy sötét verem többé, hanem fénytel teli világ kapuja. Összehasonlítva a Túlvilággal, az evilági pompa és ragyogás sem több egy dohos tömlőcnél. A halállal, tehát börtönből lépünk ki a Mennysország kertjeibe, a testi tülekedésből a megpihenésbe, megszabadulhatunk a lármától és lelkünk levette minden terhét felemelkedhet a Mindenható Jelenlétébe; egy olyan utazás ez, melyre ezer érzékkel vágyunk; ez a boldogság.

Ötödik: Annak számára, aki a Korán Bölcsességére hallgat, igazságának fénye által felismerteti e világ valóságát, s azonnal megérteti ez utóbbihoz való ragaszkodásának értelmetlenségét és haszontalanságát. Így szól az emberhez:

„A világ az Egyedülvaló egyik könyve. Annak betűi és szavai nem önmaguk bizonyítékai, hanem túlmutatva önmagukon, önálló létezéssel nem rendelkező jelzések, attribútumok csupán. A jelentésre figyelj fel inkább, s azt öleld magadhoz! Hagyd a díszeket, s járj könnyedén!

S egy szántóföld is...vess és arass, s hagyd a pelyvát! Ne törődj vele, nem fontos!

S egy képernyő is, melyen folyton képek követik váltakozva egymást. Nézd meg jól, mit látsz rajta, figyeld meg a fényeket, s értsd meg a megmutatkozó Nevek jelentését. Ne ragaszkodj az üvegcserepekhez és a lehulló forgácshoz, ezeket összesöprik és a szemétbe kerülnek.

Egy piachoz is hasonlítható, szerezd be hát ott mindazt, amire szükséged van! De ne fuss a távozó, rád ügyet nem vető karaván után, hasztalanul és erődöt pazarolva!

Egy kirándulóhely is, s így is viszonyulj hozzá! Tekintsd egy intő jelnek is egyben! Ne a külsődleges megjelenésére figyelj, hanem annak belső, örök szépségre irányuló arcát

vedd észre! Legyen kellemes, pihentető a kirándulásod, majd térj vissza! De ne legyél bánatos, mint egy pityergő gyermek, amikor az élet színpadán látott sok jó és szép után, lehull a függöny... ne erre figyelj!

De egy vendégház is. Egyél és igyál a bőkezű házigazda engedélyével és köszönd is meg neki! S a ház szabályainak megfelelően viselkedjél! Majd, amikor távozol, ne nézz vissza! ... Indulj utadra és ne akarjál tovább maradni! Ne vágyakozzál olyan dolgokra, melyek távol vannak tőled, s nem hozzád tartoznak! Ne hagyd, hogy az evilági adás-vétel megfojtson!”

Ilyen és ehhez hasonló példázatokkal mutatja meg az evilág arca által eltakart valóságot, s könnyíti meg az elválást tőle. Sőt, még kíváncsiságot is teszi a felébredést, s minden dologban az Ő Irgalmának nyomait fedeztetni fel. Ezen öt, Koráni szemléltetés mellett, a többi ájában még számosat találunk.

De, akinek ezen öt példázat nem volt elegendő a tudatra ébredéshez, az továbbra is ki van téve az evilág minden bánatának és keserűségének! ...

ÚTMUTATÓ BESZÉLGETÉS NÉHÁNY MAGÁRA MARADT FIATALLAL

Egy napon, felkeresett egy csoport fiatal engem. Koruk érdeklődéseiből és irányultságaiból eredő veszélyek ellen kértek tanácsot tőlem. Ugyanazt mondtam el nekik, mint amit azoknak, akik a Riszále-i Núr-ból igyekeztek erőt meríteni:

Fiatalságotok el fog múlni egyszer, ebben bizonyosak lehettek. Amennyiben nem az Allahtól megengedett kereten belül maradtok, akkor ezen időszakotok hiábavaló volt. Nem csupán a Túlvilágon, hanem már az e világon is fájdalomnak és boldogtalanságnak teszitek ki magatokat ez által. Több szenvedésnek, mint amennyi élvezetet szereztek magatoknak. Ha azonban fiatalságotok ezen ajándékát az iszlám útmutatásaival összhangban, hálával eltelve és engedelmesen használjátok fel, élitek le, akkor az, számotokra örökké megmarad, s segítségetekre lesz abban, hogy egy örök, halhatatlan fiatalságot nyerjete el odaát.

Ha nem volna a hit, vagy e hit az engedetlenség miatt hatástalannak bizonyulna, az élet külsődleges, pillanatnyi élvezetek és szórakozások következtében, ezerszer több szenvedést, gondot, bánatot hordozna magában. Mivel az ember értelemmel van megáldva, lényegéből adódóan, ellentétben az állatokkal kapcsolódik a múlt és jövő idejéhez egyaránt. Ennek során, mind bánatot, mind örömet képes e kettőből meríteni.

Az állat jelenben megélt örömét azonban, sem a múltbéli fájdalmai, sem a jövő miatti szorongásai nem képesek lerombolni, mivel azokon nem gondolkodik el.

A megfélelkezett és tévelygő ember szomorúsága és aggodása pillanatnyi, apró örömét is megkeserítik. Ami különösen a meg nem engedett örömeket illeti, a mérgezett méz hasonlata teljes egészében illik rájuk. Az élet minősége tekintetében, az ember százszorosán is mélyebbre süllyed az állatnál. Aki tévúton jár megfélelkezetten, annak egész élete, teljes létezése, sőt egész világa egyetlen napra korlátozódik csupán. Téves hozzáállása miatt, minden korábbi életszakasza, annak egész tartalmával többé már nem létezik, nincs, meghalt. Gondolkodásában minden sötétségbe és árnyékba burkolózik. A jövő, pedig szintén hiányos meggyőződése folytán, számára ugyanúgy nem létező. Ezen nem-létezés által előidézett, állandó elszakítottság elsötétíti saját életét gondolkodási képessége miatt.

Ha azonban a hit valódi életre kelti az életet, annak fényében múlt és jövő egyaránt megvilágosodik és visszanyeri ép, egészséges alakját. Ugyanúgy, mint a jelenben, a hit által az élet az emberi szellemnek és léleknek magasztos, szellemi élményeket és fényeket ajándékozik, s átalakul általuk. Az idősekhez írt értekezésben, a Hetedik Reményben mindez részletesen ki lett fejtve. Ott ennek utána lehet olvasni bővebben.

Az életet, tehát ekképpen kell szemlélnünk. Ha boldogsággal és érzelmekkel telített életre vágytok, akkor keltsétek életre a hit által, díszítsétek fel a kötelességek teljesítésével, s őrizzétek meg bűnöktől való tartózkodással!

Ami pedig a halál rettenetes valóságát illeti, melyről napról-napra, annak minden szakában tanúságot adnak az

átmenők, erről is szeretnék nektek egy példázat segítségével beszélni:

Képzeltetek el egy a szemetek előtt felállított akasztófát. Rögtön mellette találtok egy szerencsejáték-ügynökséget, egy olyat, mely különösen nagy nyereményeket helyez kilátásba. Most pedig, mind a tízen oda kell, hogy menjünk, más lehetőség nincs.

Miközben várakozunk – nem tudjuk, hogy mikor kerülünk sorra – időnként vagy azt halljuk, hogy: „Fogd a szelvényedet, s menj vele a hóhérhoz!”, vagy pedig azt, hogy: „Fogd a szelvényedet, s vedd át nyereményedet, a millió aranyat!”. Egy kis idő elteltével megjelenik az ajtóban két ember. Egyikük egy gyönyörű, lengén öltözött nő, kezében egy édességgel teli tálcát tart, mely noha ízletesnek látszik, valójában méreggel van átítatva. A másik, pedig egy komoly férfi, aki nem csap be, s akit szintén nem lehet félrevezetni. Ez utóbbi így szól:

„Egy jelszót és egy útmutatást hoztam nektek. Ha ezt kimondjátok, s nem esztek abból az édességből, akkor az akasztófától megmenekültök. Egyúttal egy értékes, ritka nyereményt is átvehettek. Láthatjátok ti magatok is, ahogyan méztől csöpögő ujjakkal, görcsberándult gyomorral sorakoznak a halálraítéltek az akasztófa előtt. Olyanokat is láthattok, akiket a vesztőhely előtt a sorshúzó ügynökség elé vezetnek. Milliónyi tanú megerősíti ezt. Most pedig nézzetek ki az ablakon. A legmagasabb hivatalnokok adják hírül jól hallhatóan: Azokat, akiknek a nyakába hurok került, minden kétséget kizáró bizonyossággal felakasztják. A jelszó birtokosai, pedig ugyanilyen bizonyossággal a nyeremény átvevői lesznek. Mindezen felől semmi kétségetek nem lehet.”

Felületesen szemlélve, az emberre lesújt a halál balsorsa. Ez egy kivégzéshez, s az örök sötétségbe vezető sír ajtajához hasonlítható, mivel a fiatalság mérgezett mézének kicsapongásaiban éltek, s hitüket elveszítették. S ezáltal az örök Üdvösséghez vezető ajtó belépőkártyáját is. Az akasztás általi halál fiatal-időset egyaránt bármikor érhet. Ha az ember le tudni mondani az Allah által megtiltottak mérgezett mézéről, állhatatos marad hitében és Allah iránti kötelességeinek teljesítésében, s a Korán jelszavát megőrzi, a jövő csodálatos sorshúzásán az örök Üdvösség embernek szánt kincseit veheti majd át. Hiszen erről százhuszonnégyezer küldött ad hírt – Allah békéje legyen valamennyiükkel – s oly sok igazság ismerő és közel álló, hogy össze sem lehet számolni őket.

Röviden: A fiatalság el fog múlni. S ha kicsapongásokkal telt, akkor mind az evilágon, mind a Túlvilágon ezernyi bajt és fájdalmat fok okozni.

Mindezt ellenőrizhetitek a kórházakban, a börtönökben, szegényházakban, kocsmákban és a temetőkben. Bizonyára a legtöbb kórház a saját nyelvezetén, nyögésében és sóhajtásában fog beszámolni nektek a betegségekről, melyek a fiatalság kicsapongásai és hiábavalóságai által keletkeztek. A börtönökből is kihallhatjátok a fiatalok panaszait, akik törvénytelen magatartásukért a sorstól pofonokat kaptak.

Arról is tudomást fogtok szerezni, hogy azon köztes világban, a sír birodalmában, melynek kapui a belépő számára állandóan nyitva vannak, s utána rögtön becsukódnak, a fiatalság elkövetett visszasságaiért lesz a legtöbb szenvedés. Mindezt az igazság összes ismerője tanúsítja.

Kérdezzétek meg az emberiség nagyobb részét alkotó időseket és betegeket. Legtöbbjük bizonyosan szomorúsággal és vágyakozva fogja nektek elmondani: „Jaj nekünk, hiába való volt egész fiatakorunk, azt végérvényesen elvesztettük, s ezért most kell megfizetnünk. Óvakodjatok attól, hogy ti is így járjatok!” Ugyanis, aki fiatal korában öt-tíz évet meg nem engedett örömökkal töltött, s emiatt jelenében bánatban és aggodásban kell élnie, a köztes világban kárvallott lesz, s büntetések sújtják majd. A Túlvilágban, pedig az örök tűz lesz az osztályrésze. S nem is érdemel az ilyen semmiféle sajnálatot:

„Aki tudja, hogy mivel jár, amit tesz, azt nem kell sajnálni.”¹

Hiszen aki szándékosan okoz kárt magának, az nem érdemel könyörületet. Az Igazságos Allah mentsen és óvjon meg bennünket a kor csábításaitól. Ámen.

¹ Lásd: al-imám Rabbáni, *al-Maktubát*, 2/49: „Aki tudatosan okoz bajt, az nem érdemli meg, hogy vele foglalkozzanak.”

TARTALOM

BEVEZETÉS	7
ELSŐ RÉSZ	
Bediüzzaman Szaid Nurszi rövid életrajza	9
BEVEZETŐ GONDOLATOK	11
ELSŐ FEJEZET	
Életének korai szakasza (1876 – 1926 m.)	17
Születése	19
Gyermekkora	19
Első lépései a tudás felé	20
Bizonyítványának megszerzése	21
Rendkívüli éleselméljősége	21
A híres Szaid	22
Molla Szaid Vanban	23
A meglepő hír	24
Isztambul	25
Első kihallgatása	27
Szalonikiben	29
A szabadság fogalma	29
Találkozás az al-Azhar sejkjével	30
Az 1325 (hidzsri) március 31-ei események	31
A katonai bíróság	32
Szíria felé	35
Bediüzzaman, mint vallási és katonai vezető	36
Az első világháborúban	36
A fogoly muszlim hívő ereje	37
Emlékek a fogságról	39
A Dár al-Hikmat al-Iszlámijja-ban	41
Tudatra ébredés	45
A fetva	48
Találkozása Musztafa Kemallal	48

Művei	50
Utazás Vanba, 1923	51
Szaid Pírán sejk lázadása	52
Letartóztatása és száműzetése 1925-ben	54
Átszállítása bárkával Barlába	54
MÁSODIK FEJEZET	
A <i>Riszále-i Núr</i> kezdetei (1343 h. - 1926 m.)	57
Barla-ban	59
Magány és elidegenedés	62
A megismerkedés kezdete	63
A <i>Riszále-i Núr</i>	67
A <i>Riszále-i Núr</i> megjelentetéséhez vezető út	70
A nők és a <i>Riszále-i Núr</i>	71
Az iszlám elleni újabb támadássorozat	71
Iszpártából a bebörtönzéséig	73
Fénysugarak a börtön sötétségéből	74
A híres védőbeszéd	75
Egy furcsa dolog	76
Bediüzzaman száműzetése Kasztamonuba	77
A Núr Levelek kézbesítői	77
A részeg ember bűnbánata	78
Találkozása a tartományfőnökkel	79
A madrasza diákjaival	80
Újabb gyanúsítás és bírósági tárgyalás	81
A hirdetés kötelesség	82
Ankara helytartója öngyilkosságot követ el	83
A Denizli-i börtön (<i>Második Madrasza Juszufigija</i>)	83
Kiváló védőbeszéde	84
Emirdában (1944)	88
Az Afjoni bíróság előtt	
(A „Harmadik Madrasza Juszufigija”)	92
Bediüzzaman életének szakaszai	94
Első korszaka: „A Régi Szaid”	94
Második korszaka: Az „Új Szaid”	94
Menedéket keresek Allahnál a sátán és a politika elől	95

Még egyszer Emirdag	97
HARMADIK FEJEZET	
Életének utolsó időszaka (1950 – 1960 m.)	99
Az 1950-es év	100
Bírósági tárgyalás Isztambulban	100
A bírósági tárgyalás	101
A szamszuni 1953-as tárgyalás	105
Bediüzzaman és a római pátriárka	108
Visszatérés az emlékekkel teli Barla városába	109
Az afjoni bíróság felmenti a <i>Riszále-i Núr</i> t (1956)	111
Az 1957-es választások	111
Utolsó napjai	112
Az elbúcsúzás kezdete	113
Üldöztetés egészen a halálig	117
Az utolsó pillanatok	120
Az 1960-as katonai puccs és	
Bediüzzaman holttestének ügye	120
Befejező gondolatok	123
MÁSODIK RÉSZ	
A <i>Riszále-i Núr</i> rövid elemzése	125
A mester röviddel a <i>Riszále-i Núr</i> írásának kezdete előtt	127
Miként került lejegyzésre a <i>Riszále-i Núr</i> ?	129
Mi a <i>Riszále-i Núr</i> ?	133
A <i>Riszále-i Núr</i> jellegzetességeiről	135
A mester így jellemezte a <i>Riszále-i Núr</i> -t	138
A válasz	138
A témák tárgyalásának módja	143
A <i>Riszále-i Núr</i> stílusa	142
Az ellenfelek megszólítása	144
A tévelygőkkel	144
A kivételtétel	147
A kételyekkel szemben adott válasz	149
A történelem tanulmányozásának és bemutatásának csodálatos módja	151

Elemző tekintet a gondolatbeli ellentétekre	154
Példázatok, hasonlatok használata	158
A <i>Riszále-i Núr</i> tárgya	160
A <i>Riszále-i Núr</i> - i <i>Núr</i> kötetei	163
A <i>Riszále-i Núr</i> irodalmi színvonala	165
Melyik <i>Riszále-i Núr</i> a fontosabb?	165
A Próféta Hagyományának társaságában	169
Az iszlám jogról	170
A teológusokkal	172
Kapcsolata a szúfikkal	175
A modern tudományokról	180
A filozófiáról	184
Az érvelés módja	190
A <i>Riszále-i Núr</i> üzenetének átadása	192
A <i>Riszále-i Núr</i> fordításai	198
 HARMADIK RÉSZ	
Részletek a <i>Riszále-i Núrból</i>	201

